Σ'αυτό το τεύχος...

Το "Σοσιαλισμός από τα Κάτω"
είναι το δίμηνο περιοδικό του
Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

Ιδιοκτήτης: **Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία**
Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Επιμέλεια: Λέανδρος Μπόλαρης
Κεντρική διάθεση: **Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο**, Φειδίου 14- 16, Τηλ. 210 52 47 584

Για συνδρομές και γράμματα:
Περιοδικό "Σοσιαλισμός από τα Κάτω"
Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα
E-mail: **sak@sek-ist.gr**
μπορείτε να διαβάσετε το περιοδικό
στο internet στη ιστοσελίδα **www.sek-ist.gr**

Αντι... προλόγου

Όταν οι κυρίαρχες ιδέες δεν περνάνε

Όταν κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω» τον Ιούνη του 1992, κυβέρνηση και τότε ήταν η Νέα Δημοκρατία με πρωθυπουργό τον Κώστα Μητσοτάκη. Είχε κερδίσει τις εκλογές, πριν δύο χρόνια καβαλώντας το κύμα του νεοφιλελευθερισμού που είχε απλωθεί σε όλη την Ευρώπη. Το βασικό σλόγκαν που χρησιμοποιούσε τότε η κυβέρνηση της Ν.Δ, ήταν κοιτάξτε τις επιτυχίες του Ρέιγκαν και της Θάτσερ. Χρειάζεται να εναρμονιστεί και η Ελλάδα με τις ανάγκες της αγοράς, να ιδιωτικοποιηθούν οι συγκοινωνίες, ο ΟΤΕ, οι τράπεζες, τα νοσοκομεία, τα σχολεία. Χρειάζεται να απαλλαγούμε από τις κρατικές επιχειρήσεις, από τα κρατικά σκάνδαλα, από τους περιορισμούς ενός ασφυκτικού κράτους.

Όλες αυτές οι ιδέες έμοιαζαν τότε πιστευτές σε πάρα πολύ κόσμο. Ήταν πρόσφατη η κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ και ο γκουρού της αγοράς Μίλτον Φρίντμαν μεσουρανούσε στο παγκόσμιο στερέωμα. Ο Φρίνμταν ήταν καθηγητής στο Σικάγο, σύμβουλος του δικτάτορα Πινοσέτ στην Χιλή και μέντορας ακαδημαϊκών και καθηγητών στις οικονομικές σχολές. Ο Μίλτον Φρίντμαν πέθανε πριν λίγες μέρες, και κανένας δεν έριξε ένα δάκρυ πάνω στον τάφο του. Οι περισσότεροι συνομήλικοί του έχουν πεθάνει, ο Πινοσέτ βρίσκεται στην φυλακή και όσοι ακόμα τον νοσταλγούν φοβούνται το λιντσάρισμα.

Δισεκατομμύρια κόσμου πάνω στον πλανήτη θεωρούν την αγορά συνώνυμο της καταστροφής: του λιμού, του aids, της ανεργίας, της υπερθέρμανσης της γης, του πολέμου του Μπους και του Μπλερ. Όποιος αμφιβάλει

αρκεί να διαβάσει την έρευνα που δημοσιεύτηκε στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ στις 20 Νοεμβρίου. Είναι ένα ερωτηματολόγιο σε νεολαίους από 15-18 με τα ίδια ερωτήματα που είχε ξανακάνει η ίδια εφημερίδα το 1990.

Η διαφορά στις απαντήσεις είναι συνταρακτική. Στις ερωτήσεις που εκφράζουν την ιδεολογία της κυρίαρχης τάξης, όπως «πλούτος», «ευφυία», «δόξα», οι θετικές απαντήσεις περιορίζονται σε μονοψήφια ποσοστά. Αντίθετα αυτά που θεωρούν θετικά χαρακτηριστικά σήμερα είναι «η συλλογικότητα», η «δημιουργικότητα» και το 26,13% τον αγώνα για μια καλύτερη κοινωνία.

Αυτή η έρευνα καταρρίπτει και τις απόψεις περί ρατσιστικής, ξενοφοβικής και σεξιστικής νεολαίας. Παρ' όλο που σαν μαρξιστές μπορούμε να εξηγούμε γιατί οι κυρίαρχες ιδέες σε μια κοινωνία είναι οι ιδέες της κυρίαρχης τάξης, όμως ταυτόχρονα χρειάζεται να καταλαβαίνουμε και τις αλλαγές. Δεν είναι μόνο η έρευνα της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ, είναι οι φοιτητικές και οι μαθητικές καταλήψεις είναι το κλίμα αλληλεγγύης ανάμεσα στους μαθητές και στους φοιτητές όταν ξέσπασε η απεργία στα σχολεία, είναι η τεράστια απήχηση που βρήκε η καμπάνια για την απελευθέρωση του προέδρου της Πακιστανικής Κοινότητας.

Είναι ενδεικτική η κρίση της κυβέρνησης σήμερα. Το 1993 ο Μητσοτάκης κατάρρευσε, όταν αποχώρησε ένας και μόνος βουλευτής που του εξασφάλιζε την πλειοψηφία. Σήμερα ο Καραμανλής αναγκάζεται να πάει σε γρήγορες εκλογές ακόμα κι αν έχει μια άνετη πλειοψηφία στην Βουλή. Αυτό που συμβαίνει είναι τεράστιες μετατοπίσεις στις απόψεις του απλού κόσμου. Οι κυρίαρχες ιδέες βρίσκονται σε κρίση και μαζί τους και τα κόμματα που τις εκφράζουν.

Είμαστε περήφανοι που το περιοδικό μας, ο «Σοσιαλισμός από τα Κάτω» έχει παίξει ρόλο όχι μόνο στην καταγραφή αυτής της ιστορικής αλλαγής, αλλά στην διαμόρφωσή της. Όταν ξεκίνησε ήταν φωνή μιας μικρής μειοψηφίας, αλλά επιμείναμε και αυτό σήμαινε ότι γίναμε κομμάτι ενός ολόκληρου κινήματος. Και έτσι θα συνεχίσουμε.

Το ΠΑΣΟΚ και το Αρθρο 16

Τίποτα δεν δείχνει καλύτερα την κατάσταση του ΠΑΣΟΚ σήμερα από τη συζήτηση γύρω από την πρόταση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος. Η ηγεσία του Γιώργου Παπανδρέου δείχνει ταυτόχρονα και πόσο δεξιά και πόσο αδύναμη είναι. Η θέση Παπανδρέου υπέρ του ανοιγματος της δημόσιας εκπαίδευσης στις δυνάμεις της αγοράς έχει μακριά διαδρομή. Από την εποχή που ήταν υπουργός Παιδείας στην κυβέρνηση Σημίτη είχε δείξει στην πράξη ότι είναι οπαδός τέτοιων "μεταρρυθμίσεων".

Η υποστήριξη του για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, όμως, πήρε μεγαλύτερη προβολή όταν ανέλαβε την ηγεσία. Στην προεκλογική εκστρατεία του 2004 η θέση αυτή έπαιζε το ρόλο της ισορροπίας για το προφίλ του. Ο διάδοχος του Σημίτη κουβαλούσε το όνομα του ιστορικού ηγέτη του ΠΑΣΟΚ και υιοθετούσε το σύνθημα "Γιώργο προχώρα, άλλαξέ τα όλα". Αυτό άφηνε υπονοούμενα για αριστερή στροφή μετά τις κυβερνήσεις Σημίτη, κάτι που μπορούσε να διευκολύνει τις εκλογικές του προοπτικές. Οπως έχει γίνει και πολλές φορές στο παρελθόν,αυτό το αριστερό επίχρισμα εξισορροπήθηκε με δεξιές χειρονομίες. Μια χειρονομία ήταν η πρόσκληση σε Μάνο και Ανδριανόπουλο να μπούνε στα ψηφοδέλτια του ΠΑΣΟΚ. Μια δεύτερη ήταν η θέση για τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια. Το μείγμα ποτέ δεν δούλεψε.

Το ΠΑΣΟΚ έχασε τις εκλογές και ο Γιώργος Παπανδρέου κληρονόμησε ένα μόνιμο πρόβλημα αναζήτησης των ισορροπιών. Στα δυομιση χρόνια που έχουν περάσει, η πίεση από τα αριστερά έχει γίνει πολύ μεγαλύτερη. Η Νέα Δημοκρατία είναι αυτή που διαχειρίζεται το πρόγραμμα των νεοφιλελεύθερων "μεταρρυθμίσεων" και η οργή του κόσμου που αντιστέκεται πιέζει το ΠΑΣΟΚ να δείξει ότι είναι διαφορετικό. Αλλά η ηγεσία δυσκολεύεται τρομερά να ανταποκριθεί. Ετσι είχαμε μια σειρά από τραγελαφικά επεισόδια, όπως οι αποπομπές Φλωρίδη και Παπαντωνίου οι οποίοι καρατομήθηκαν παρόλο που εξόφθαλμα έλεγαν την αλήθεια, δηλαδή ότι το ΠΑΣΟΚ είναι υπέρ της αγοράς όπως το "σουηδικό μοντέλο" και ότι το ΠΑΣΟΚ μεθόδευσε το πέρασμα της Εμπορικής Τράπεζας στα χέρια της Κρεντί Αγκρικόλ.

Στην περίπτωση του Αρθρου 16 ο Γιώργος Παπανδρέου δεν έχει στο χέρι κάποια γελοία καρατόμηση για να ξεμπλέξει. Η θέση υπέρ των ιδιωτικών Πανεπιστήμιων είναι χρεωμένη στον ίδιο προσωπικά και δεν μοιάζει να έχει το θάρρος να την ξεφορτωθεί. Ταυτόχρονα, το κίνημα κατά της αναθεώρησης του αρθρου 16 έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Ο ελιγμός που φαίνεται να επιλέγει η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ είναι η τοποθέτηση ότι η αναθεώρηση είναι αναγκαία για να υπάρξει θεσμικό πλαίσιο ελέγχου για τα ιδιωτικά κολέγια που ήδη υπάρχουν και συνεχώς ξεφυτρώνουν και περισσότερα. Η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση κινδυνεύει να πάθει ό,τι έπαθε η ΕΡΤ, να πνιγεί από τα ιδιωτικά ζιζάνια που βγαίνουν ανεξέλεγκτα. Ο κίνδυνος αύτός είναι υπαρκτός, αλλά ο Γιώργος Παπανδρέου δεν επιτρέπεται να παριστάνει το ζιζανιοκτόνο, όταν στην πραγματικότητα είναι ο προμηθευτής του λιπάσματος. Αυτός ο ίδιος ήταν που ξεκίνησε το άνοιγμα των ραδιοφωνικών συχνοτήτων στους ιδιώτες σαν νεαρός υφυπουργός πριν από είκοσι χρόνια. Η ζούγκλα στα ερτζιανά δεν έπεσε από τον ουρανό. Οσο για τη ζούγκλα των ιδιωτικών κολεγίων, η αναθεώρηση του άρθρου 16 όχι μόνο δεν θα την περιορίσει, αλλά αντίθετα θα την αναβαθμίσει δίνοντάς της το κύρος των Πανεπιστημίων που σήμερα δεν έχει.

Η πίεση από τις φοιτητικές και μαθητικές καταλήψεις και από τις απεργίες της ΠΟΣΔΕΠ και της ΔΟΕ έχει φέρει ανταρσία και στη βάση του ΠΑΣΟΚ. Χιλιάδες μέλη της ΠΑΣΠ και της ΠΑΣΚΕ συμμετείχαν στις κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών και της σπουδάζουσας νεολαίας.Τώρα εμφανίστηκε και Πρωτοβουλία Μελών του ΠΑΣΟΚ που διεκδικεί να γίνει δημοψήφισμα μέσα στο κόμμα για να πάρει θέση κατά της αναθεώρησης του Αρθρου 16. Είναι ένα στοιχειώδες δημοκρατικό αίτημα. Αλλά ο Γιώργος Παπανδρέου διαψεύδει ακόμα και τις διακηρύξεις του περί συμμετοχικής δημοκρατίας. Δεν θέλει να ακούσει τη φωνή των μελών του, αναγκαστικά θα ακούσει τη φωνή του κινήματος που θα του τα ψάλει μαζί με τη Μαριέττα και τον Καραμανλή.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΚΡΑΥΓΗ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΤΟΥ ΤΖΑΒΕΝΤ ΑΣΛΑΜ

Την Πέμπτη 23 Νοέμβρη, το Συμβούλιο Εφετών αποφάσισε την αποφυλάκιση του Τζαβέντ Ασλάμ με περιοριστικούς όρους. Είναι μια πρώτη μεγάλη νίκη του αντιπολεμικού κινήματος, της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο, της Πακιστανικής Κοινότητας, των χιλιάδων εργαζόμενων, φοιτητών που κινητοποιούνται για να καταρρεύσει η σκεωρία που έστησε η κυβέρνηση της ΝΔ σε συνεργασία με την πακιστανική χούντα για να φιμώσει τη φωνή του ανθρώπου που πρώτος κατάγγειλε το σκάνδαλο των απαγωγών 28 Πακιστανών μεταναστών τον Ιούλη του 2005. Η σκευωρία καταρρέει και θα συνεχίσουμε μέχρι τη τελική νίκη.

Ο Τζαβέντ Ασλάμ, ο δημοκρατικά εκλεγμένος πρόεδρος της Πακιστανικής Κοινότητας, είχε καταγγείλει ήδη από το καλοκαίρι του 2005 τις απαγωγές των Πακιστανών. Η κυβέρνηση της ΝΔ και ο τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης δήλωναν άγνοια. Αλλά το σκάνδαλο ξέσπασε ανοιχτά στο τέλος της περασμένης χρονιάς. Στις 21 Γενάρη 2006 χιλιάδες Πακιστανοί, η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο, το ΕΚΑ διαδήλωσαν στην Αθήνα και στις άλλες πόλεις απαιτώντας να τιμωρηθούν οι ένοχοι των απαγωγών. Το σκάνδαλο των απαγωγών και οι κινητοποιήσεις που ακολούθησαν προκάλεσαν τεράστια κρίση στην κυβέρνηση του Καραμανλή. Πρώτα παραιτήθηκε ο υφυπουργός του Βουλγαράκη, ο Μαρκογιαννάκης. Και λίγο αργότερα ήρθε η σειρά του ίδιου του Βουλγαράκη να χάσει τη καρέκλα του υπουργού Δημόσιας Τάξης.

Και σε αυτή την σκευωρία που έστησε η κυβέρνηση της ΝΔ συνεργάζεται με τη πακιστανική χούντα και τις μυστικές της υπηρεσίες. Το καλοκαίρι οι αστυνομικοί του Μουσάραφ είχαν συλλάβει τον αδελφό του Τζαβέντ με κατηγορίες για δουλεμπόριο. Αθωώθηκε τελικά από το δικαστήριο. Ο ίδιος ο Τζαβέντ Ασλάμ απαλλάχτηκε από αντίστοιχες κατηγορίες από τα ελληνικά δικαστήρια. Στις 6 Νοέμβρη, όμως, βρέθηκε στη φυλακή και απειλείται με απέλαση στο Πακιστάν, με βάση μια κατηγορία-φάντασμα. Ο καταγγέλων Μοντασέρ Ακμπάλ είναι ο «άνθρωπος» του Πακιστανού πρέσβη. Αυτός που έπαιξε κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια να εκβιαστούν και να δωροδοκηθούν Πακιστανοί απαχθέντες για να μην καταγγείλουν την αρπαγή τους από την ΕΥΠ και την βρετανική ΜΙ6. Ετσι εκδόθηκε το ένταλμα της Ιντερπόλ και η αστυνομία έτρεξε να συλλάβει τον Τζαβέντ μόλις πέντε μέρες πριν καταθέσει ο ίδιος μαζί απαχθέντες στον ανακριτή που χειρίζεται την υπόθεση.

Είναι γελασμένοι αν νομίζουν ότι με τέτοιες μεθόδους θα καταφέρουν να κουκουλώσουν το σκάνδαλο των απαγωγών. Το Σάββατο 11 Νοέμβρη, χιλιάδες Πακιστανοί με τη συμπαράσταση της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο και των συνδικάτων πλημμύρισαν το κέντρο της Αθήνας απαιτώντας «Λευτεριά στον Τζαβέντ Ασλάμ». Χιλιάδες έχουν υπογράψει το ψήφισμα που απαιτεί να αφεθεί ελεύθερος, να αποσυρθούν όλες οι κατηγορίες σε βάρος του και να τιμωρηθούν οι ένοχοι των απαγωγών, δεκάδες συνδικάτα, φοιτητικοί σύλλογοι, μαζικοί φορείς έχουν εκδώσει παρόμοιες αποφάσεις. Παράλληλα φουντώνει ένα διεθνές κίνημα αλληλεγγύης απ' όλες τις γωνιές του κόσμου. Προϊόν της πίεσης αυτού του κινήματος αλληλεγγύης είναι η προσωρινή αποφυλάκιση του Τζ. Ασλάμ. Η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο θα συνεχίσει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή αυτού του κινήματος αλληλεγγύης μέχρι την οριστική αθώωση του Τζ. Ασλάμ, μέχρι να βρεθούν στη φυλακή αυτοί που έδωσαν χείρα βοηθείας στον «αντιτρομοκρατικό πόλεμο» του Μπους και Μπλερ οργανώνοντας τις απαγωγές.

Τρίτη 21 Νοέμβρη έξω από το Εφετείο

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

• **Αχμέντ Μπεν Μπελά,** *πρώην πρόεδρος Αλγερίας* • **Βιτόριο Ανιολέτο,** *ευρωβουλευτής Ιταλία* • **Τάρικ Αλι,** *συγγραφέας δημοσιογράφος, Βρετανία* • **Σαμίρ Αμίν,** *συγγραφέας Γαλλία* • **Ζιλμπέρ Ασκάρ,** *Πανεπιστημιακός, Γαλλία-Λίβανος* • **Τζορτζ Γκάλογουεϊ,** *βουλευτής RESPECT, Βρετανία* • **Πιέρ Γκαλάντ,** *γερουσιαστής, Βέλγιο,* • **Σάλμα Γιακούμπ,** *Stop the War Coalition Μπίρμιγχαμ* • **Ρόζα Ζούλου,** *εκδότης της εφημερίδας Socialist Worker Ζιμπάμπουε* • **Αλεξ Καλλίνικος,** *καθηγητής στο Κινγκς Κόλετζ, Λονδίνο* • **Φρανσουάζ Κλεμέντ,** *ερευνήτρια, Κάιρο Αιγύπτου* • **Στάθης Κουβελάκης,** *καθηγητής στο Κινγκς Κόλετζ, Λονδίνο* • **Νουράϊ Μέρτ,** δημοσιογράφος, Τουρκία • **Αμπιγκέηλ Μπακάν,** *καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κουήνς, Καναδάς* • **Γουόλντεν Μπέλο,** *κάτοχος του εναλλακτικού Νόμπελ* • **Μεντέα Μπένζαμιν,** *United for Peace and Justice, ΗΠΑ* • **Κριστίνε Μπούχολτς,** *WASG Γερμανία* • **Ράνια Μάσρι,** *καθηγήτρια, Βηρυτός* • **Ζακ Μπιντέ,** *καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Παρίσι Χ, Γαλλία* • **Στάλιν Πέρεζ Μπόρχες,** *μέλος Εκτελεστικής Επιτροπής UNT Βενεζουέλα* • **Μάικ Ντέηβις,** *συγγραφέας Σαν Ντιέγκο, ΗΠΑ* • **Αντριου Ντάργκαν,** *Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, Ισπανία* • **Κρις Νάιναμ,** *Globalise Resistance Βρετανία* • **Φρανσουά Ουτάρ,** *καθηγητής Καθολικού Πανεπιστήμιου της Λουβέν, Βέλγιο* • **Γιλντίζ Ονέν ΒΑΚ** *(Παγκόσμια Ειρήνη και Δικαιοσύνη) Τουρκία* • **Ραχούλ Πατέλ,** *γραμματέας παραρτήματος Γουέστιμινστερ συνδικάτου UNISON, Βρετανία* • **Plataforma Aturem la Guerra** *(Πλατφόρμα Σταματήστε τον Πόλεμο) Βαρκελώνη* • **Δρ Ελι Ροστάμι Πόβεϊ,** *Πανεπιστήμιο του Λονδίνου* • **Μάικ Σάμπο,** *Κοινωνικό Φόρουμ Ζιμπάμπουε* • **Σαμίρ Σλειμάν** *πανεπιστημιακός Λίβανος* • **Αχμάντ Σουεσί,** *διευθυντής Nord-Sud XXI* • **Μαχίμα Ταουφίκ,** *ηθοποιός,Αίγυπτος* • **Χακάν Ταχμάρ,** *Κόμμα Ελευθερίας και Αλληλεγγύης Τουρκία* • **Καμάλ Τσενόϊ,** *Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ Βομβάης* • **Ορλάντο Τσιρίνο,** *πρόεδρος της Εθνικής Ενωσης Εργατών (UNT) Βενεζουέλα* • **Ακέλ Τζαουάντ,** *Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης* • **Λουσιάνα Τζένρο,** *βουλευτίνα του Κόμματος για την Ελευθερία και το Σοσιαλισμό, PSOL, Βραζιλία* • **Σούζαν Τζορτζ**, *συγγραφέας, Γαλλία* • **Λίντσεϊ Τζέρμαν,** *Stop the War Coalition Βρετανία* • **Χάιντι Τζουλιάνι,** *Γερουσιαστής Ιταλία* • **Ντομένικο Τσερβολίνο,** *καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Νάπολης* • **Αλί Φαγιάντ,** *πανεπιστημιακός στην Βηρυτό,* •

-Οι εκλογές στις ΗΠΑ

Πανωλεθρία για τον Μπους, παραίτηση Ράμσφελντ, οι αμερικάνικες εκλογές έφεραν στην επιφανεια την κρίση στις ΗΠΑ. Το αντιπολεμικό κίνημα πρέπει να είναι περήφανο, αλλά και να συνεχίσει, υποστηρίζει ο Πάνος Γκαργκάνας

Η παραίτηση Ράμσφελντ αμέσως μετά την σαρωτική ήττα των Ρεπουμπλικανών στις κλογές της 7 Νοέμβρη είναι μια σημαδιακή εξέλιξη. Είναι η επιβεβαίωση ότι ο Μπους χάνει τον πόλεμο και στο Ιράκ και μέσα στις ΗΠΑ. Η ηγεμονία των νεοσυντηρητικών, που πολλοί θεωρούσαν ακλόνητη, μπήκε επιτέλους ανοιχτά σε κρίση.

Εχουν περάσει μόνο δυο χρόνια από τις προεδρικές εκλογές του 2004. Τότε όσοι προβλέπαμε μέσα από τις στήλες του «Σοσιαλισμού από τα κάτω» και της «Εργατικής Αλληλεγγύης» ότι ο Μπους μπορεί να έχει την τύχη του Νίξον - που από τον εκλογικό θρίαμβο του 1972 προσγειώθηκε απότομα στο Γουότεργκεϊτ- θεωριόμασταν τουλάχιστον... αιθεροβάμονες. Τώρα αποδεικνύεται ότι είμαστε πιο κοντά στην πραγματικότητα από όσους υπερτιμούσαν την δύναμη των επιτελείων του Μπους και υποτιμούσαν την αμερικάνικη εργατική τάξη.

Ο Ντόναλντ Ράμσφελντ δεν ήταν οποιοσδήποτε υπουργός Αμυνας. Σε λίγους μήνες θε έσπαγε όλα τα ρεκόρ μακροβιότητας σε αυτή την υπουργική θέση. Ηταν ο αρχιτέκτονας του στρατιωτικού δόγματος για τον νέο «Αμερικάνικο Αιώνα» και στην αιχμηρή σύλληψή του και στην αχαλίνωτη εφαρμογή του μετά το 2001. Οι διαδηλωτές που βγήκαν στους δρόμους του Πακιστάν για να πανηγυρίσουν την πτώση του με το σύνθημα «No Rumsfeld, no war» (τέρμα ο Ράμσφελντ τέρμα ο πόλεμος) είχαν κάθε δίκιο να ταυτίζουν αυτά τα δύο πράγματα.

Ο Ράμσφελντ έγινε για πρώτη φορά υπουργός Αμυνας των ΗΠΑ στην κυβέρνηση του Τζέραλντ Φορντ που διαδέχτηκε τον Νίξον μετα το σκάνδαλο Γουότεργκεϊτ, το 1974-76. Ο τότε υπουργός Εξωτερικών Χένρι Κίσινγκερ τον περιέγραψε ως παράδειγμα «ενός ιδιαιτέρου φαινομένου της Ουάσιγκτον: του δεξιοτέχνη επαγγελματία πολιτικού γραφειοκράτη, στο πρόσωπο του οποίου συνενώνονται αρμονικά η φιλοδοξία, η η ικανότητα και η ουσία.» (Αναφέρεται από τον Αλεξ Καλλίνικος στο βιβλίο του The New Mandarins of American Power)

Με τέτοιες περγαμηνές δεν είναι περίεργο που αναδείχθηκε για να γίνει η ψυχή της ομάδας που πλαισίωσε τον Μπους τον νεότερο μετά την περίοδο Κλίντον. Μαζί με τον Ντικ Τσένεϊ, τον Πολ Γούλφοβιτς, την Κοντολίζα Ράις, τον Τζον Μπόλτον και τον Ρίτσαρντ Περλ διαμόρφωσαν και σχεδίασαν το επιτελείο που σχεδίασε και εκτέλεσε τη επίθεση στο Ιράκ, αξιοποιώντας την επίθεση στους Δίδυμους Πυργους και ενορχηστρώνοντας όλα τα ψέματα που χρειάστηκαν για να «νομιμοποιήσουν» αυτόν τον πόλεμο. Ο Ράμσφελντ ξήλωσε τον στρατηγό που είχε εισηγηθεί ότι η κατοχή του Ιράκ απαιτεί έναν στρατό 400,000 ανδρών. Και όταν οι Αμερικανοί πεζοναύτες μπήκαν στην Βαγδάτη στις 9 Απρίλη 2003 βρέθηκε στον κολοφώνα της δόξας του.

Ηταν ενας εφήμερος θρίαμβος. Γιατί από την πρώτη στιγμή βρήκε απέναντί του δύο δυνατούς αντιπάλους: την Ιρακινή Αντίσταση και το διεθνές αντιπολεμικό κίνημα.

Η αντίσταση στο Ιράκ μπορεί να μην έχει τα πολιτικά χαρακτηριστικά του Βιετναμέζικου ΕΑΜ που ταπείνωνε τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό την εποχή του Νίξον. Είχε όμως, μεγαλύτερες στρατιωτικές επιτυχίες. Μέσα στα τελευταία τριάμιση χρόνια έχει αποδείξει ότι τα στρατεύματα κατοχής δεν είναι σε θέση να ελέγχουν την χώρα. Ακόμα και ο Ρίτσαρντ Περλ αναγκάστηκε να πει σε δημοσιογράφο του περιοδικού Βάνιτι Φερ λίγο πριν τις εκλογές της 7 Νοέμβρη:

«Μια ολική ήττα, μια αποχώρηση των Αμερικανών που θα αφήσει το Ιράκ σε κατάσταση αναρχίας «αποτυχημένου κράτους» δεν είναι ακόμα αναπόφεκτη. Αλλά γίνεται όλο και πιο πιθανή.» (αναφέρεται στην Εργατική Αλληλεγγύη Νο742, σελ 8).

Αυτό όμως, που κέρδισε τα μυαλά και τις καρδιές των απλών ανθρώπων μέσα στις ΗΠΑ ήταν το αντιπολεμικό κίνημα. Τον Μάρτη του 2003, το ποσοστό αυτών που θεωρούσαν λαθεμένη την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ ήταν 23%. Σήμερα πλησιάζει το 60%. Ηταν μια πολιτική μάχη διαρκείας που κερδήθηκε από τους χιλιάδες ακτιβιστές με την επίμονη δράση τους. Με τα μεγάλα αντιπολεμικά συλλαλητήρια που δεν σταμάτησαν ούτε όταν ο Μπους επανεκλέχτηκε το 2004. Με τις μανάδες των αμερικανών φαντάρων όπως η Σου Νίντερερ, που είχε έρθει να διαδηλώσει μαζί μας εδώ στην Ελλάδα στις 19 Μάρτη 2005 και η Σίντι Σίχαν που έγινε διάσημη κατασκηνώνοντας έξω απο το ράντσο του Μπους το καλοκαίρι του 2005. Αυτό το κίνημα διέψευσε όλους όσους είχαν ξεγράψει την αμερικάνικη εργατική τάξη σαν αθεράπευτα συντηρητική, είτε εξαγορασμένη, είτε πολιτικά αφελή σε βαθμό ηλιθιότητας.

Τέτοιες θεωρίες έκαναν θραύση πριν από δύο χρόνια, όταν η Ρεπουμπλικανική δεξιά με την βοήθεια των θρησκευτικών οργανώσεων κινητοποιούσε ψηφοφόρους υπέρ του Μπους. Είχαν, όμως, άδικο. Οι Δημοκρατικοί έχασαν τις εκλογές του 2004 γιατί αρνήθηκαν να βάλουν το θέμα του πολέμου στο κέντρο της εκλογικής εκστρατείας τους τότε. Τώρα, που η πίεση της κοινής γνώμης τους ανάγκασε να αλλάξουν στάση, σά-

Πολιορκία του Συνεδρίου των Ρεπουμπλικανών από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές τον Αυγουστο του 2004

ρωσαν. Σύμφωνα με τους Φαϊνάνσιαλ Τάιμς, ο πολιτικός αναλυτής του Cook Report της Ουάσιγκτον εκτιμάει ότι:

«Οι ψηφοφόροι καθορίστηκαν από την αντίθεσή τους στον πόλεμο του Ιράκ. Εδώ δεν είχαμε τόσο να κάνουμε με ψήφο υπέρ των Δημοκρατικών, όσο με ψήφο κατά του Μπους και κατά του πολέμου στο Ιράκ».(Φαινάνσιαλ Τάιμς 9 Νοέμβρη, άρθρο με τίτλο «Ο πόλεμος του Ιράκ κατέσφαξε την ψήφο των Ρεπουμπλικανών»).

Στο ίδιο φύλλο διαβάζουμε ότι τα exit-poll επιβεβαίωσαν πως η αντίθεση στον πόλεμο έφτανε το 60%.

Παρόλα αυτά στις περισσότερες εφημερίδες ο τόνος που επικράτησε ήταν ότι δεν πρόειται να αλλάξουν και πολλά πράγματα μετά από αυτές τις εκλογές. Την δήλωση αυτή την είχε κάνει προκαταβολικά ο Ντικ Τσένεϊ και προφανώς κάθε δεξιός σχολιαστής θεωρεί ότι το αυτί του «πλανητάρχη» δεν ιδρώνει. Δυστυχώς αντίστοιχες ιδέες κυκλοφορούν και στην αριστερά. Είναι αλήθεια ότι κανείς δεν μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στους Δημοκρατικούς ότι θα τηρήσουν τις οποιεσδήποτε αντιπολεμικές υποσχέσεις που έδωσαν. Το παρελθόν τους μαρτυράει ότι πρόκειται για κόμμα στήριγμα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού τόσο όσο και οι Ρεπουμπλικανοί. Το πραγματικό ζήτημα, όμως, δεν είναι οι θέσεις και οι προθέσεις των δυο κομμάτων των ΗΠΑ. Ο πολιτικός σεισμός που αποκαλύφθηκε σε αυτές τις εκλογές χτυπάει όλο το πολιτικό κατεστημένο της Ουάσιγκτον.

Οι πρώτες αλλαγές είναι ήδη ορατές. Ο Ράμσφελντ ήταν υπουργός Αμυνας που είχε πείσει την αμερικανική άρχουσα τάξη ότι μπορεί να αφήσει το Σύνδρομο του Βιετνάμ πίσω της. Η πτώση του σημαίνει ότι οι αμφιβολίες επιστρέφουν. Ο αντικαταστάτης του, ο Ρόμπερτ Γκέιτς, ήταν κομμάτι του επιτελείου του Μπαμπά-Μπους. Ηταν το επιτελείο που είχε προτιμήσει το 1991 να αφήσει τον Σαντάμ Χουσεΐν στη θέση του, παρά να ρισκάρει μια αμερικάνικη κατοχή στο Ιράκ. Ηταν οι λεγόμενοι «ρεαλιστές συντηρητικοί». Ο Μπους-υιός τους παραμέρισε, αλλά τώρα αναγκάζεται να τους επαναφέρει.

Δεν πρόκειται για απλή συμβολική κίνηση. Ο Ρόμπερτ Γκέιτς συμμετείχε στην «ομάδα μελέτης του Ιράκ» (Iraq Study Groyp), μια επιτροπή που πήρε εντολή από το Κογκρέσο να μελετήσει εναλλακτικές λύσεις για την αμερικανική πολιτική στο Ιράκ. Ο επικεφαλής της ISG, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Τζέιμς Μπέικερ είχε δηλώσει ήδη πριν από τις εκλογές ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να συνομιλούν με την Συρία και το Ιράν. Δηλαδή έφυγε ο υπουργός που ετοίμαζε την επίθεση κατά της Συρίας και του Ιράν για την ομαλοποίηση της κατάστασης του Ιράκ. Ο ίδιος ο Μπους δήλωσε ότι θα συζήτησει με την ISG και το πόρισμα της αναμένεται τέλη Δεκέμβρη - αρχές Γενάρη.

Ολα αυτά δεν σημαίνουν ότι αυτή η αλλαγή είναι δοσμένη και ότι τώρα θα δούμε μια αμερικάνικη αποχώρηση από το Ιράκ και μια στροφή στη διπλωματία. Τα προβλήματα του αμερικανικού ιμπεριαλισμού εξαιτίας της αποτυχίας του στο Ιράκ είναι τεράστια και όποια κίνηση κι αν επιχειρήσει θα είναι δύσκολη.

Το Ιράν είναι μια περιφερειακή δύναμη με μεγάλη επιρροή σε όλη την κρίσιμη περιοχή, από το Αφγανιστάν μέχρι το Λίβανο. Το καθεστώς της Τεχεράνης δεν δίστασε να συνεργαστεί με τις ΗΠΑ για την κατοχή του Αφγανιστάν και με δυνάμεις σαν τον Αχμέντ Τσαλαμπί, τον πρώτο κατοχικό πρωθυπουργό του Ιράκ. Οι ΗΠΑ δεν θέλουν να παραχωρήσουν κι άλλες δυνατότητες σε μια δύναμη που δεν βρίσκεται κάτω από τον έλεγχό τους. Η αναζήτηση ενός συμβιβασμού ΗΠΑ-Ιράν για να καλυφθεί η αμερικανική ήττα στο Ιράκ δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Για τον Μπους η κατάσταση παραμένει «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα». Το πιο πιθανό είναι ότι θα χρειαστεί μια νέα επίδειξη πυγμής των ΗΠΑ για να επιβάλουν έναν συμφέροντα συμβιβασμό στην περοχή. Αλλά η οποιαδήποτε τέτοια στρατιωτική επιχείρηση θα έχει να ρισκάρει νέες αντιπολεμικές εκρήξεις μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ.

Ο Μπους και οι ηγέτες των Δημοκρατικών στο Κογκρέσο έχουν διακηρύξει ήδη την πρόθεσή τους να συνεργαστούν το επόμενο διάστημα. Ο Μπους δεν έχει πια το κύρος να συγκρουστεί μετωπικά με το ανερχόμενο κύμα ριζοσπαστικοποίησης μέσα στις ΗΠΑ. Οι Δημοκρατικοί βάζουν υποψηφιότητα να αναλάβουν το ρόλο του αμορτισέρ. Αλλά σε κάθε περίπτωση έρχονται αναταράξεις. Το μήνυμα μετά τις 7 Νοέμβρη είναι σαφές.

-Αριστερά, Απεργίες— και Προοπτική

Μια πλούσια συζήτηση έχει ανοίξει για τα όρια των δυνατοτήτων που έχει σήμερα το κίνημα και η Αριστερά. Η Μαρία Στύλλου εξετάζει τις εμπειρίες από τις απεργίες στην Ελλάδα αλλά και τις εξελίξεις διεθνώς

Το τέλος της απεργίας των δασκάλων έχει ανοίξει μεγάλη συζήτηση μέσα στην Αριστερά των κομμάτων και των συνδικάτων. Η συνεργασία και η ομοφωνία μέσα στην ηγεσία της ΔΟΕ να κλείσουν την απεργία παρά την αντίθετη επιθυμία της βάσης, είναι ένα πολιτικό γεγονός που φέρνει στην επικαιρότητα την συζήτηση Αριστερά, απεργία και εργατικό κίνημα.

Για την ηγεσία του ΚΚΕ και του ΣΥΝ, οι εργατικές εκρήξεις είναι τυχοδιωκτισμός στην σημερινή περιοδο. Η δικαιολογία τους είναι ότι σήμερα οι συσχετισμοί είναι αρνητικοί για την αριστερά. Γιατί στις ηγεσίες των μεγαλύτερων συνδικάτων ο έλεγχος βρίσκεται στα χέρια της ΠΑΣΚΕ. Ως εκ τούτου υποστηρίζουν, οι ιδέες των εργατών, επηρεάζονται από την σοσιαλδημοκρατία. Άρα ακόμα κι αν κλείσει ένας αγώνας με νίκη, αυτή την νίκη θα την καρπωθεί το ΠΑΣΟΚ και όχι η αριστερά. Άρα το συμπέρασμα είναι: φρένο στις απεργίες με διάρκεια και επιλογή άλλων μορφών κινητοποιήσεων που δεν πάνε προς την κλιμάκωση, αλλά προς το κλείσιμο.

Στην απεργία των δασκάλων το εντυπωσιακό δεν ήταν μόνο ότι συμφώνησαν στο κλείσιμο οι συνδικαλιστές του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ, αλλά και των Παρεμβάσεων. Μιας συνδικαλιστικής κίνησης που βρίσκεται στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Το παράδοξο είναι ότι η ηγεσία της συμφωνεί με τις απόψεις περί αρνητικών συσχετισμών μέσα στο εργατικό κίνημα.

Ενδεικτικό δεν είναι μόνο η κοινή στάση στο κλείσιμο της απεργίας των δασκάλων, αλλά και η εκτίμηση τους για τα αποτελέσματα των εκλογών στις 15 Οκτώβρη. Στην πλειοψηφία τους τα κόμματα της αριστεράς, με εξαίρεση το ΣΕΚ, εκτίμησαν ότι τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν για άλλη μια φορά την κυριαρχία του δικομματισμού στην Ελλάδα.

Πόσο αρνητικοί οι συσχετισμοί;

Τα αποτελέσματα των αμερικάνικων εκλογών επιβεβαίωσαν την ήττα του Μπους και την κρίση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, πέντε χρόνια μετά τις 11 Σεπτέμβρη του 2001. Οι εξελίξεις είναι πιο κρίσιμες και από τον πόλεμο του Βιετνάμ. Το αντιπολεμικό κίνημα και η αντίσταση καθόρισαν τις εξελίξεις. Ο «νέος αμερικάνικος αιώνας» που ευαγγελίζονταν ο Μπους, ο Ράμσφελντ και η κυρίαρχη τάξη των ΗΠΑ αμφισβητείται σε παγκόσμιο επίπεδο, από την Μέση Ανατολή μέχρι την Λατινική Αμερική.

Η κρίση του νεοφιλελευθερισμού συμπληρώνει την παγκόσμια εικόνα. Οι κυρίαρχες τάξεις στην Ευρώπη προχωράνε με βήμα σημειωτόν το πρόγραμμα των «μεταρρυθμίσεων». Οι ιδιωτικοποιήσεις, το χτύπημα των εργατικών κατακτήσεων, η διάλυση του δημόσιου τομέα, το χτύπημα των συνδικάτων δεν προχωράνε με τον ρυθμό που υπολόγιζαν. Βρίσκονται συνεχώς αντιμέτωποι με την οργή και την αντίσταση του κινήματος.

Στην Γερμανία ο μεγάλος κυβερνητικός συνασπισμός δεν είναι τόσο αποτελεσματικός όσο θα ήθελαν οι βιομήχανοι και η Μέρκελ δέχεται επιθέσεις μέσα από το κόμμα της ότι είναι συμβιβαστική στους συνέταιρους της.

Στην Γαλλία το κίνημα έχει στο ενεργητικό του τρεις μεγάλες νίκες. Το 1995 έριξε τον πρωθυπουργό Ζιπέ, τον φίλο του Σιράκ, και ματαίωσε το «ασφαλιστικό». Το 2005 πέταξε το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα στα σκουπίδια και το 2006 οι φοιτητικές καταλήψεις ενάντια στον CPE (τον νόμο Πρώτης Απασχόλησης) ανάγκασαν τον Βιλπέν να αποσύρει τον νόμο.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στην Ελλάδα. Από την μεγάλη απεργία για το ασφαλιστικό την άνοιξη του 2001, με κυβέρνηση Σημίτη, μέχρι τις φοιτητικές καταλήψεις την άνοιξη του 2006, με κυβέρνηση Καραμανλή, η κυρίαρχη τάξη υποχρεώνεται να κάνει συμβιβασμούς και υποχωρήσεις απέναντι στα συνδικάτα. Η Νέα Δημοκρατία κέρδισε τις εκλογές πείθοντας τον ΣΕΒ και τις Βρυξέλλες ότι το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων θα προχωρούσε πιο γρήγορα απ' ότι στην περίοδο του ΠΑΣΟΚ. Το πού κατέληξαν αυτές οι υποσχέσεις το ξέρουμε όλοι. Μετά από μια σειρά «παραιτήσεων» υπουργών, υφυπουργών και στελεχών του στενού κύκλου του πρωθυπουργού, ήρθαν οι δημοτικές εκλογές που έκαναν τις καρέκλες να τρίζουν. Τώρα πια ο Καραμανλής αναβάλει το πρόγραμμα των «μεταρρυθμίσεων» για την επόμενη τετραετία και ψάχνει διέξοδο σε σύντομες εκλογές.

Οι εξελίξεις στην Λατινική Αμερική

Πανελλαδικό συλλαλητήριο των συμβασιούχων στην Αθήνα 16 Νοέμβρη

δείχνουν το πού μπορεί να φτάσει η σύγκρουση με τον νεοφιλελευθερισμό. Στην Βενεζουέλα ο Τσάβες μιλάει για τον «Σοσιαλισμό του 21ου αιώνα» και στην Βολιβία ο Μοράλες αναγκάστηκε κάτω από την πίεση του κινήματος να προχωρήσει στην κρατικοποίηση του φυσικού αερίου και του πετρελαίου.

Για τους καπιταλιστές αυτές οι εξελίξεις είναι εφιαλτικές. Η προοπτική να διεκδικήσει ξανά το εργατικό κίνημα να γυρίσουν οι επιχειρήσεις που έχουν ιδιωτικοποιηθεί στην τελευταία εικοσαετία πίσω στο κράτος τους κάνει να παθαίνουν αμόκ. Κι αυτό γίνεται ακόμα πιο έντονο όταν υπάρχουν κυβερνήσεις που κάτω από την πίεση του κινήματος προχωράνε σε τέτοια μέτρα. Μέχρι τώρα ήταν το αντικαπιταλιστικό κίνημα που έβαζε το σύνθημα «οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη» και τώρα ακόμα και ο ίδιος ο Τσάβες υιοθετεί το σύνθημα.

Αυτές οι εξελίξεις δεν είναι ευκαιριακές. Είναι συγκρούσεις διαρκείας που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Ούτε οι ΗΠΑ θα παραιτηθούν από τις στρατιωτικές επεμβάσεις, ούτε τα αφεντικά από τον έλεγχο της αγοράς. Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός μπορεί να ηττηθεί στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, δεν πρόκειται όμως να παραιτηθεί από τον έλεγχο της Μέσης Ανατολής. Με ποια μορφή θα συνεχίσουν, δεν το έχουν ξεκαθαρίσει ούτε οι ίδιοι, αλλά αυτό θα γεννήσει καινούργιες αντιδράσεις. Ο ρόλος της Κίνας στην διεθνή αγορά έχει αναγκάσει τους ανταγωνιστές της, σε Ευρώπη και ΗΠΑ να τρέχουν. Αυτό σημαίνει νέο γύρο επιθέσεων στο εργατικό κίνημα εσωτερικά και ενίσχυση των στρατιωτικών επεμβάσεων εξωτερικά. Το ερώτημα δεν είναι εάν θα υπάρχουν εκρήξεις στο μέλλον, αλλά μέχρι πού μπορούν να φτάσουν. Η αριστερά πρέπει να διδαχτεί από τις πρόσφατες εμπειρίες, αλλά και από τα λάθη της στο παρελθόν για να μην τα επαναλάβει.

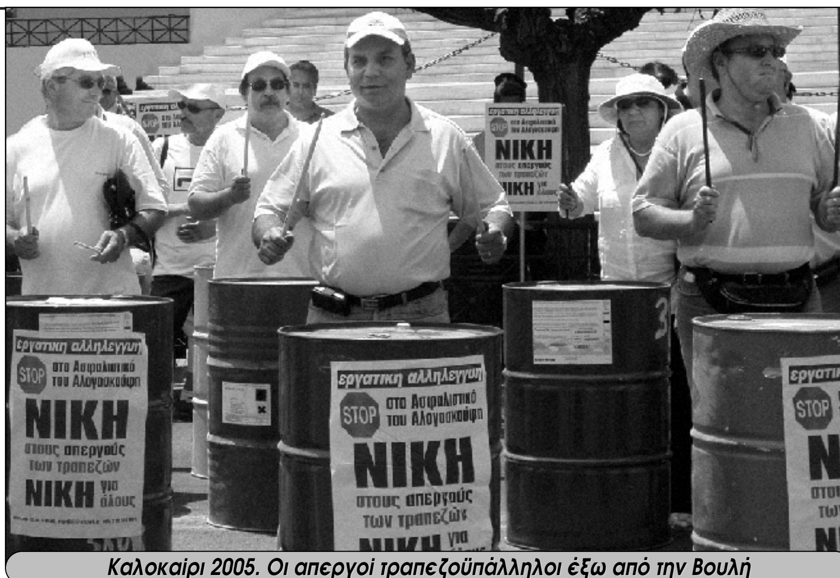
Αντικαπιταλιστικές ιδέες

Δεν θα μπορούσε να φανταστεί η αριστερά καλύτερη περίοδο για να δράσει. Για να επηρεάσει τις εξελίξεις, και να μεγαλώσει η ίδια. Για να μην φτάνει στις εκλογές να βλέπει τα ποσοστά της να πέφτουν ή έστω να μένουν τα ίδια. Η σοσιαλδημοκρατία έχει μπει σε κρίση, το σύνολο των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων πάει δεξιά, κι όμως η αριστερά δεν κερδίζει απ' αυτή την κρίση. Η δύναμη του ΣΥΝ και του ΚΚΕ στις εθνικές εκλογές είναι στάσιμη, ενώ στις εκλογές στα σωματεία συνεχίζει η ΠΑΣΚΕ να κερδίζει μεγαλύτερα ποσοστά.

Είναι σωστό το συμπέρασμα ότι μετά απ' όλα αυτά οι ιδέες του εργατικού κινήματος είναι αυτές της δεξιάς σοσιαλδημοκρατίας; Οχι δεν είναι! Οι απεργίες, οι καταλήψεις, οι νίκες έχουν σημάνει όχι μόνο συνδικαλιστικές νίκες αλλά και πολιτικές και ιδεολογικές αλλαγές. Εάν μετά το Σιατλ μιλούσαμε για μια μικρή μειοψηφία νέων που άρχισαν να έχουν αντικαπιταλιστικές ιδέες, η εικόνα έχει αλλάξει δραματικά από τότε. Το καλοκαίρι του 2005, στις διαδηλώσεις στην Σύνοδο των G8 στο Εδιμβούργο, που πήραν μέρος εκατοντάδες χιλιάδες νεολαίοι, εργαζόμενοι και συνδικάτα το κεντρικό σύνθημα ήταν «Κάντε την φτώχεια παρελθόν». Στις εκλογές στην Γερμανία το φθινόπωρο του 2005, οι αντικαπιταλιστές μαζί με την αριστερά των συνδικάτων κατάφεραν να κατέβουν μαζί στις εκλογές, και σε συνεργασία με το PDS να φτάσουν το 8,5%. Η Αριστερά στη Γερμανία είχε να δει τόσους βουλευτές από την δεκαετία του 1920, πριν από την άνοδο του Χίτλερ.

Στην Ελλάδα η εικόνα δεν είναι πολύ διαφορετική. Στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές καταγράφτηκε έστω και σε μικρό ποσοστό η προτίμηση προς τα ψηφοδέλτια της ριζοσπαστικής αριστεράς, με αποτέλεσμα η Συμμαχία για την Υπερνομαρχία να πάρει 20.000 ψήφους και το ψηφοδέλτιο της Οικολογίας - Αλληλεγγύη στην Θεσσαλονίκη 26.000 ψήφους. Και στα δύο συμμετείχε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα.

Αντίστοιχη καταγραφή και στις εκλογές των συνδικάτων: Στους γιατρούς του ΕΣΥ Αθήνας και Πειραιά το Νυστέρι πήρε το 5% και έβγαλε έδρα στο Γενικό Συμβούλιο της ΟΕΝΓΕ. Θα μπορούσε να είχε έδρα και στην ΕΙΝΑΠ εάν η συνεργασία του ΣΥΝ με την ΔΑΚΕ δεν έδιναν την έδρα στον ΣΥΝ. Στις εκλογές για ΚΥΣΔΕ (καθηγητές) και για ΚΥΣΠΕ (δάσκαλοι) η δύναμη της ριζοσπαστικής αριστεράς ανέβηκε λόγω της απεργίας. Τα ποσοστά των Παρεμβάσεων έκαναν άλμα στους δασκάλους και σημαντική άνοδο στους καθηγητές ενώ ταυτόχρονα ανέβηκε η ΓΕΝΟΒΑ στους καθηγητές 2,5% και στους δασκάλους 2,2% από 1,4% που είχε πάρει το 2004. Οι απεργίες, η νίκη των καταλήψεων, οι διεθνείς εξελίξεις έσπρωξαν ένα ολόκληρο κομμάτι προς την ριζοσπαστική αριστερά.

Καλοκαίρι 2005. Οι απεργοί τραπεζοϋπάλληλοι έξω από την Βουλή

Το παράδειγμα της Επανίδρυσης

Ο ρόλος των αριστερών κομμάτων μέσα στο κίνημα είναι καθοριστικός εάν θα προχωρήσει ή θα πισωγυρίσει. Στην Ιταλία η στροφή της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης από στήριγμα του νέου κινήματος σε στήριγμα του Πρόντι έχει σκορπίσει την απογοήτευση παντού. Η Κομμουνιστική Επανίδρυση έπαιξε ρόλο στην Γένοβα τον Ιούλη του 2001, στο μεγάλο συλλαλητήριο ενάντια στους G8. Εάν η Επανίδρυση δεν είχε κινητοποιηθεί για να κατεβάσει τα συνδικάτα και τους χιλιάδες νεολαίους απ' όλη την Ιταλία, στην Γένοβα το Σάββατο 21 Ιούλη, η τύχη του κινήματος στην Ευρώπη μπορεί να είχε πάρει διαφορετική τροπή. Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ τον Νοέμβρη του 2002 στην Φλωρεντία, και η απόφαση που πήρε να καλέσει στις 15 Φλεβάρη του 2003 ένα παγκόσμιο αντιπολεμικό συλλαλητήριο έγραψε ιστορία. Έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να εμφανιστεί το αντιπολεμικό κίνημα σε όλες τις χώρες και τις ηπείρους.

Την άνοιξη του 2006 η Επανίδρυση κάνει στροφή 180 μοιρών και αποφασίζει όχι μόνο να στηρίξει την κυβέρνηση του Πρόντι αλλά και να συμμετέχει σ' αυτήν. Ο ίδιος ο Μπερτινότι έγινε πρόεδρος της Βουλής.

Οι βλαβερές συνέπειες αυτής της στροφής φάνηκαν αμέσως. Το κίνημα που κατέβασε ένα εκατομμύριο διαδηλωτές στην Φλωρεντία, που κατέφερε για δεύτερη φορά να ανατρέψει τον Μπερλουσκόνι, που οργάνωσε τα με-

Θεσσαλονίκη Ιούνης 2003. Χιλιάδες διαδήλωσαν ενάντια στην Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ

γαλύτερα αντιπολεμικά συλλαλητήρια το 2003 και το 2004, δεν κατάφερε να κατεβάσει ούτε 1000 άτομα ενάντια στην αποστολή ιταλικού στρατού στον Λίβανο το καλοκαίρι του 2006. Ακόμα χειρότερα, ο Μπερτινότι σαν πρόεδρος του Ιταλικού Κοινοβουλίου, πήγε στο Συνέδριο του κόμματος της Εθνικής Συμμαχίας του νεοφασίστα Φίνι και ασπάστηκε σταυρωτά τον αρχηγό. Ο Φίνι όχι μόνο είναι αρχηγός ενός φασιστικού κόμματος, αλλά είναι και ο άμεσα υπεύθυνος για την δολοφονία του Κάρλο Τζουλιάνι στην Γένοβα. Ήταν τότε Υπουργός Εσωτερικών και υπεύθυνος για τις αιματηρές επιθέσεις της αστυνομίας ενάντια στους διαδηλωτές. Οι συνέπειες αυτής της στροφής είναι ορατές όχι μόνο στο κίνημα αλλά και στην ριζοσπαστική αριστερά στην Ιταλία.

Στην Γαλλία κέρδισε τις εκλογές για υποψήφια πρόεδρος μέσα στο Σοσιαλιστικό Κόμμα η Σεγκολέν Ρουαγιάλ που δεν διστάζει να δηλώσει θαυμαστής του Μπλερ. Πήρε την πλειοψηφία του 60% απέναντι στους δύο άλλους, τον Φαμπιούς και τον Στρος Καν. Ο Φαμπιούς είχε ηγηθεί με άλλους ηγέτες του Σοσιαλιστικού Κόμματος της καμπάνιας υπέρ του ΌΧΙ στο δημοψήφισμα για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Τι έγινε τώρα και όχι απλά έχασε τις εκλογές αλλά πήρε μόνο το 18% των ψήφων; Δύο στοιχεία έπαιξαν ρόλο. Η συμφωνία που έκανε η αριστερή με την δεξιά πτέρυγα στο συνέδριο του Σοσιαλιστικού Κόμματος όπου συμφώνησαν ότι προηγούνται οι εκλογές και όχι οι αγώνες και δεύτερο η αντιπολίτευση που έκαναν στην Σεγκολέν Ρουαγιάλ. Κεντράρισε στο φύλο της και όχι στο πόσο δεξιά είναι.

Η στάση που θα κρατήσει το Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα μετά την εκλογή της Ρουαγιάλ είναι κρίσιμη. Χρειάζεται να πρωτοστατήσει στο να υπάρξει ένας κοινός υποψήφιος του μπλοκ που έδωσε την μάχη για το ΌΧΙ στο περσινό δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα. Αυτό σημαίνει υποψήφιος πρόεδρος που θα τον στηρίζουν από κοινού Γ.Κ.Κ., η Λίγκα (LCR) και οι επιτροπές που οργάνωσαν την καμπάνια του ΟΧΙ. Σημαίνει ότι το Κ.Κ χρειάζεται να ξεκαθαρίσει ότι δεν πρόκειται να συμμετέχει ξανά σε νέα κυβέρνηση κεντροαριστεράς. Αυτό θα λειτουργήσει σαν πόλος για όλους τους αγανακτισμένους από την υποψηφιότητα της Σεγκολέν. Οι εξελίξεις διεθνώς πιέζουν την αριστερά να πάρει πρωτοβουλίες και όχι να κλείνει αγώνες.

Νέα Αριστερά

Η απάντηση στην κρίση της Ιταλίας, δεν είναι έξω από τα κόμματα, και τα κινήματα. Οι Αυτόνομοι της Ιταλίας και τα διάφορα τοπικά κοινωνικά φόρουμ που υπήρχαν σχεδόν σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Ιταλίας έχουν πια γίνει σκιά. Στην Γαλλία το Attac διασπάστηκε σε δύο κομάτια πάνω στο ζήτημα της συνεργασίας ή μη με την σοσιαλδημοκρατία. Το πρόβλημα του κοινού προγράμματος, των κυβερνήσεων συνεργασίας και Κεντροαριστεράς έχει ανοίξει σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα μπορεί να μοιάζει μακρινό λόγω του εκλογικού συστήματος, αλλά συζητιέται ανοιχτά και μέσα στο ΠΑΣΟΚ αλλά και μέσα στον ΣΥΝ. Είναι εντυπωσιακό ότι ο ΣΥΝ δεν έχει πει κουβέντα για το Κόμμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς που πρόεδρος του βγήκε ο Μπερτινότι στην συνάντηση που έγινε στην Αθήνα τον Νοέμβρη του 2005. Μπορεί το ΚΚΕ να υποστηρίζει ότι είναι καθαρό απ' αυτές τις συνεργασίες και ότι αντίθετα τις καταγγέλλει, αλλά η πραγματικότητα είναι διαφορετική.

Η επίκληση των «συσχετισμών δύναμης» για να σταματήσει τις απεργίες, τις καταλήψεις, όλες τις εκρήξεις ανοίγει τον δρόμο για κυβερνήσεις συνεργασίας. Εάν η αριστερά δεν οργανώνει τις μεγάλες μάχες, δεν μπαίνει μπροστά για να νικήσουν οι απεργίες, εάν δεν ανοίγει την προοπτική μιας εναλλακτικής λύσης, αφήνει τα περιθώρια για ρεαλισμούς μεγάλων ή μικρών συνεργασιών. Αφήνει τα περιθώρια στην σοσιαλδημοκρατία παρά την κρίση της να καθορίσει τα επόμενα βήματα.

Δεν είναι ώρα για μια αριστερά που περιορίζεται σε καταγγελίες και αρνείται να πάρει ενωτικές πρωτοβουλίες και να αξιοποιήσει τη δυναμική τους. Χρειαζόμαστε μια αριστερά που στηρίζει τους αγώνες και δουλεύει για τη νίκη τους. Που προωθεί τίς πιο προχωρημένες μορφές πάλης, αυτές που μπορούν να φέρουν την νίκη και όχι αυτές που επιτρέπουν τον πιο εύκολο συμβιβασμό. Αυτό δεν σημαίνει "απομόνωση της πρωτοπορίας".

Χρειαζόμαστε μια αριστερά που συνεργάζεται με κόσμο και με κόμματα και κινήσεις που μπορεί να μην συμφωνούν μαζί μας για το ποια είναι η εναλλακτική λύση ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό, αλλά θέλουν να συμμετέχουν στις καθημερινές μάχες. Χρειαζόμαστε μια αριστερά που ξέρει να ενώνει όλους όσους θέλουν να παλέψουν στο κάθε συγκεκριμένο μέτωπο και ταυτόχρονα ξέρει και θέλει να ανοίγει συντροφικά την συζήτηση για την γνήσια εναλλακτική προοπτική. Η σημερινή δυναμική αφήνει όλα τα περιθώρια ώστε μια τέτοια αριστερά να είναι πειστική, να κερδίζει τον κόσμο στην προοπτική του γνήσιου σοσιαλισμού από τα κάτω.

Το ΣΕΚ είναι ένα μικρό κόμμα που βρίσκεται στο κέντρο του κινήματος αυτής της νέας αριστεράς.Έχει παίξει ρόλο στις φοιτητικές καταλήψεις την άνοιξη και στην απεργία των δασκάλων το φθινόπωρο. Μαζί με άλλους ακτιβιστές δημιούργησε την Συμμαχία ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο αντιπολεμικό κίνημα στην Ελλάδα.

Σε όλες αυτές τις μάχες πάντα φρόντισε και φροντίζει να συνδέει όλα τα μέτωπα με το αντικυβερνητικό. Τα συνθήματα: "Βουλγαράκη Go Home", "Μαριέττα Go Home", η πικέτα με το απαγορευτικό για τον Καραμανλή έγιναν όπλα στα χέρια των αγωνιστών σε πολλές περιπτώσεις.

Και βέβαια η πολιτική παρέμβαση δεν σταματά εκεί. Το ΣΕΚ δεν βάζει στεγανά ανάμεσα στο αντικυβερνητικό και την προοπτική για μια άλλη κοινωνία, όπου τον έλεγχο θα έχουν οι ίδιοι οι παραγωγοί. Δίνει έτσι δείγματα γραφής για μια νέα αριστερά που δεν βάζει προκαταβολικά όρια στη δυναμική του κόσμου. Η πολιτικοποίηση και ριζοσπαστικοποίηση με την παρέμβαση μιας τέτοιας αριστεράς μπορεί να ανεβάσει αυτά τα

— Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ —

Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα

Οταν το κίνημα φτάνει στο σημείο να αποκρούει με επιτυχία τις νοφιλελεύθερες "μεταρρθμίσεις" φτάνει η στιγμή για να απαντήσει στο ερώτημα: τι θα βάλετε στην θέση τους; Η συζήτηση ανοίγει και ο Πάνος Γκαργκάνας υποστηρίζει την επικαιρότητα των σοσοσιαλιστικών απαντήσεων από τα κάτω

Τα αναμφισβήτητα βήματα μπροστά που έκανε το κίνημα στην Ελλάδα τους τελευταίους έξι μήνες φέρνουν στο προσκήνιο την ανάγκη να ανοίξει η συζήτηση για τις δικές του εναλλακτικές λύσεις απέναντι στον νεοφιλελευθερισμό. Ενα κίνημα που καταφέρνει χάρη στις φοιτητικές καταλήψεις να αναβάλει το νομοσχέδιο για την εισβολή της αγοράς στην Ανώτατη Παιδεία και, αμέσως μετά, βρίσκει συνέχεια στην απεργία των δασκάλων και επιβάλει την αναβολή της συζήτησης για τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια, είναι ένα κίνημα με επιτυχίες. Δείχνει ότι έχει τη δύναμη να αποκρούει τις νεοφιλελεύθερες "μεταρρυθμίσεις". Κι αυτό φέρνει μαζί του αμέσως το ερώτημα: τι θα βάζατε στη θέση τους; Οχι μόνο για την Παιδεία αλλά για όλους τους τομείς όπου απλώνονται αυτές οι επιθέσεις.

Ισως για κάποιους αυτός ο προβληματισμός να φαίνεται πρόωρος. Είναι γνωστές οι ενστάσεις που προβάλονται: ο νεοφιλελευθερισμός έχει υιοθετηθεί και από τα δύο μεγάλα κόμματα που μπορούν να σχηματίζουν κυβερνήσεις, ο "δικομματισμός" παραμένει εκλογικά κυρίαρχος και αυτό καταγράφηκε ξανά στις πρόσφατες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές, μερικά βήματα στο μέτωπο της Παιδείας δεν πρέπει να μας κάνουν να "πάρουν τα μυαλά μας αέρα". Καλύτερα να περιμένουμε υπομονετικά την αλλαγή των συσχετισμών.

Αυτές οι συλλογιστικές έχουν άδικο. Διπλό άδικο. Ούτε οι επιτυχίες του κινήματος των φοιτητών και των δασκάλων είναι απομονωμένα περιστασιακά βήματα, ούτε τα επόμενα βήματα είναι ανεξάρτητα από τις απαντήσεις που θα δώσει η Αριστερά στη συζήτηση για τις εναλλακτικές λύσεις. Η σύγκρουση με τον νεοφιλελευθερισμό τα τελευταία χρόνια ανεβαίνει χάρη σε προηγούμενες επιτυχίες και στην Ελλάδα και διεθνώς. Είναι ολοφάνερο ότι οι φοιτητικές καταλήψεις εμπνεύστηκαν από το νικηφόρο κίνημα στη Γαλλία κατά του Νόμου Πρώτης Απασχόλησης (CPE). Κι εκείνο με τη σειρά του είχε τις ρίζες του στην επιτυχία του ΟΧΙ στο δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα την περασμένη χρονιά. Οπως και στην Ελλάδα όλοι οι αγώνες ενάντια στις νεοφιλελεύθερες "μεταρρυθμίσεις" πήραν ώθηση από τις φανταστικές πανεργατικές κινητοποιήσεις που είχαν μπλοκάρει το Ασφαλιστικό Σημίτη-Γιαννίτση την άνοιξη του 2001.

Η συζήτηση δεν είναι πρόωρη. Είναι επείγουσα και στη Γαλλία και στην Ελλάδα και σε πολλές άλλες χώρες. Ισως το πιο κοντινό παράδειγμα που δείχνει πόσο επείγουσα, είναι η Ιταλία. Εκεί, ένα κίνημα με πολλά πετυχημένα βήματα τα προηγούμενα χρόνια βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο, ακριβώς γιατί άφησε πολλά αναπάντητα ζητήματα σ'αυτή τη συζήτηση. Στη χώρα της Γένοβας, των πανεργατικών απεργιών ενάντια στις "μεταρρυθμίσεις" του Μπερλουσκόνι και των πιο δυναμικών κινητοποιήσεων της νεολαίας, το κίνημα μοιάζει να παραλύει απέναντι σε εκβιαστικά διλήμματα που υψώνει ο Πρόντι και η κεντροαριστερή κυβέρνησή του. Οι γενικόλογες απαντήσεις που έδινε η Κομμουνιστική Επανίδρυση στο ερώτημα της εναλλακτικής λύσης απέναντι στον νεοφιλελευθερισμό αποδεικνύονται ανεπαρκείς. Είναι μια σαφής προειδοποίηση να βιαστούμε.

Από το χώρο του ΠΑΣΟΚ ακούγονται πολλοί θόρυβοι δυσαρέσκειας με την προσήλωση του αρχηγού του στη νεοφιλελεύθερη ατζέντα και στο επιτελείο που την έκφραζε και τον καιρό του Σημίτη και σήμερα. Παρόλα αυτά, κανένα ηγετικό στέλεχος δεν έχει τολμήσει ν'ανοίξει μέτωπο ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό. Σ'αυτόν το χώρο υπάρχουν πολλά αυτιά ανοιχτά που περιμένουν ν'ακούσουν κάτι τέτοιο, αλλά καμιά φωνή που ν'αρχίσει να δίνει απαντήσεις.

Στο χώρο του ΣΥΝ επικρατεί επανάπαυση με τις απαντήσεις που έδωσε το Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς. Η ανεπάρκεια που φανερώνει το παράδειγμα της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης δεν φαίνεται να έχει ταρακουνήσει κανέναν. Στην πορεία προς τις επόμενες βουλευτικές εκλογές είναι αμφίβολο αν θα πάρει κανένας την οποιαδήποτε πρωτοβουλία για ν'ανοίξει αυτή η συζήτηση. Μοιάζει ότι προτιμούν να κρυφτούν συλλογικά πίσω από το δάχτυλό τους ή μαλλον πίσω από το "φαινόμενο Τσίπρα". Τόσο το χειρότερο για όλους αν επιμείνουν σ'αυτή την κατεύθυνση.

Το ΚΚΕ εμφανίζεται να είναι η εξαίρεση σ'αυτό το τοπίο. Αυτοπροβάλεται σαν το κόμμα που είναι τελείως διαφορετικό από τα υπόλοιπα, που πάλευε για τον Σοσιαλισμό και πριν από την επέλαση του νεοφιλελευθερισμού και συνεχίζει και σήμερα, πιστό στις παραδόσεις του παρά τις αντίξοες συνθήκες. Εδώ, όμως, υπάρχει ένα παράδοξο. Οι απαντήσεις του ΚΚΕ μοιάζει να μην συμβάλουν καθόλου στη συζήτηση για τις εναλλακτικές λύσεις απέναντι στον νεοφιλελευθερισμό. Σχεδόν κανένας δεν ασχολείται το αν είναι σω-

Ιούλης 2005. Η διαδήλωση ενάντια στην σύνοδο των G8 στο Εδιμβούργο

στές ή λάθος οι φόρμουλες για τη "Λαϊκή Οικονομία" και άλλα αντίστοιχα ντοκουμέντα του κόμματος. Ως ένα βαθμό αυτό έχει να κάνει με την επιμονή του ΚΚΕ να υπερασπίζεται σαν παραδείγματα "υπαρκτού σοσιαλισμού" τα καθεστώτα της Ανατολικής Ευρώπης που κατάρευσαν το 1989. Η Βουλγαρία του Ζίβκοφ ή η Αλβανία του Εμβερ Χότζα σίγουρα δεν είναι μοντέλα που απαντούν στις αναζητήσεις του κινήματος για εναλλακτικές λύσεις απέναντι στην επέλαση της αγοράς.

Αλλά το πρόβλημα δεν περιορίζεται εκεί. Περιπλέκεται από το γεγονός ότι το ίδιο το ΚΚΕ τοποθετεί τις απαντήσεις του γι'αυτά τα θέματα σε ένα απροσδιόριστο μακρινό μέλλον, "όταν θα έχουν αλλάξει οι συσχετισμοί". Οταν ένα κόμμα της Αριστεράς παίρνει θέσεις κατά των φοιτητικών καταλήψεων και κατά της απεργίας διαρκείας των δασκάλων, γιατί θεωρεί τέτοιες μορφές πάλης έξω από τις δυνατότητες των σημερινών συσχετισμών, τότε από μόνο του μεταθέτει τις συζητήσεις περί Σοσιαλισμού και εναλλακτικών λύσεων στη σφαίρα της Ουτοπίας.

Με τέτοιο τοπίο στην Αριστερά, δημιουργείται μια επικίνδυνη λαβίδα στις ιδέες των αγωνιστών που δίνουν τις μάχες. Στο ένα άκρο ανθίζει ο ψεύτικος ρεαλισμός της αποϊδεολογικοποίησης των αγώνων. Η στρατηγική, η προοπτική, το "πού το πάμε" εξοστρακίζεται και όλα μετριούνται μπακάλικα, με ευκαιριακά κριτήρια. Πράγμα που βολεύει αφάνταστα κάθε είδους ηγεσίες να λένε ότι "κι ως εδώ που φτάσαμε, πολύ είναι" και να κλείνουν μάχες στη λάθος στιγμή, όπως εξώφθαλμα έγινε πρόσφατα με τους δασκάλους.

Στο άλλο άκρο τροφοδοτείται η σεχταριστική καθαρότητα, η ψεύτικη αυτάρκεια του "όλοι είναι πουλημένοι" και η αυτονομίστικη αυταρέσκεια πως "ό,τι κάνουμε μόνοι μας είναι το μόνο γνήσιο". Οι ορίζοντες χαμηλώνουν στην "προσωπική επανάσταση" του ατόμου ή της συσπείρωσης κάθε χώρου και οι δυνατότητες για συνέχεια, για κίνημα που ξεδιπλώνει τα βήματά του, χάνονται.

Αυτά είναι πραγματικά προβλήματα που βασανίζουν πολλούς από τους ακτιβιστές της σημερινής ριζοσπαστικοποίησης. Ιδιαίτερα οι εμπειρίες από τις ταλαντεύσεις των ΕΑΑΚ στις φοιτητικές καταλήψεις και το ρόλο των Παρεμβάσεων στο κλείσιμο της απεργίας των δασκάλων, προβληματίζουν πολύ κόσμο που αναρωτιέται τι φταίει. Η συζήτηση για τη στρατηγική και τις εναλλακτικές λύσεις μπορεί να γίνει βάλσαμο για πολλά απ'αυτά τα βάσανα.

Μια τέτοια συζήτηση δεν ανοίγει σήμερα για πρώτη φορά. Εχει ανοίξει αναγκαστικά σε κάθε προηγούμενη έξαρση του κινήματος. Ο Μαρξ με το "Πρόγραμμα της Γκότα", η Ρόζα με το δίλημμα "Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα" στις αρχές του περασμένου αιώνα, όλη η γενιά επαναστατών εκείνης της εποχής -Λένιν, Τρότσκι, Γκράμσι- αντιμετώπισαν αυτά τα προβλήματα. Σήμερα χρειάζεται να τα δούμε ξανά, αξιοποιώντας τις ιστορικές απαντήσεις αλλά και τις νέες εμπειρίες που προστέθηκαν. Δεν είναι δυνατόν να μπαίνουμε στη μάχη για το Αρθρο 16 και την ιδιωτικοποίηση στην Εκπαίδευση, χωρίς να παίρνουμε υπόψη ότι σήμερα στη Λατινική Αμερική, το εκκρεμές έχει φτάσει να κινείται στην αντίθετη κατεύθυνση: το κίνημα στην Βολιβία ανέδειξε τον Μοράλες και του επέβαλε στο πρόγραμμά του την κρατικοποίηση των πόρων του Φυσικού Αερίου και Πετρελαίου της χώρας.

Κρατικοποίηση; Εθνικοποίηση; Είναι δυνατόν να επαναφέρουμε τέτοιους όρους; Δεν είναι ξεπερασμένοι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης; Η απάντηση είναι ξεκάθαρα Οχι. Δεν είναι μόνο το παράδειγμα της Βολιβίας που δείχνει πόσο επίκαιρα είναι τέτοια στοιχεία για τις λύσεις που διαθέτει το κίνημα. Το ίδιο βλέπουμε στη Βενεζουέλα για μια σειρά εργοστάσια που κλείνουν. Το ίδιο βλέπουμε σε αφάνταστα δύσκολες συνθήκες στο Ιράκ, όπου οι εργάτες πετρελαίου της Βασόρας αγωνίζονται για να μην περάσουν τα πετρέλαια στα

χέρια των πολυεθνικών.

Η λογική του καπιταλισμού, που εκφράζεται με τον πιο ατόφιο τρόπο με τον νεοφιλελευθερισμό, είναι ότι τα πάντα μπορούν να γίνουν εμπόρευμα. Από τα αγαθά που βρίσκονται στα ράφια των σούπερ-μάρκετ μέχρι τις υπηρεσίες Υγείας ή Παιδείας, μέχρι το περιβάλλον και τα "δικαιώματα εκπομπής ρύπων". Αν δεν έρθουμε σε ρήξη μ'αυτή τη λογική είναι αδύνατο να υπερασπίσουμε την Παιδεία από την εισβολή των ιδιωτικών Πανεπιστημίων ή των "χορηγών".

Οι κρατικοποιήσεις είναι ένα όπλο που περιορίζει την εισβολή της εμπορευματοποίησης και επιβάλει ένα μέτρο δημόσιου ελέγχου σε ολόκληρους τομείς. Προφανώς αυτός ο δημόσιος έλεγχος είναι περιορισμένος. Υπάρχει πλούσια εμπειρία για το πώς η εμπορευματοποίηση διεισδύει με τα "ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια" στις δημόσιες επιχειρήσεις. Αλλά αυτός δεν είναι λόγος για να παραιτηθούμε από κάθε δημόσιο έλεγχο και να νομιμοποιήσουμε την αυθαιρεσία της ιδιωτικής λεηλασίας των πάντων.

Τα όρια του δημόσιου έλεγχου στους κρατικοποιημένους τομείς της οικονομίας και των κοινωφελών υπηρεσιών είναι τα όρια της γραφειοκρατικής δομής του καπιταλιστικού κράτους και της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Αν θέλουμε να μιλήσουμε για διεύρυνση του δημόσιου έλεγχου σε τομείς που αρνούμαστε να εμπορευματοποιηθούν, πρέπει να μιλήσουμε για εργατικό έλεγχο. Το φάρμακο για τη γραφειοκρατία των ΔΕΚΟ ή για τα κάθε είδους προβληματικά φαινόμενα στα Δημόσια Πανεπιστήμια ή Νοσοκομεία κλπ δεν είναι οι ιδιωτικοποιήσεις αλλά η αυτοδιαχείρισή τους από τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Αυτό προφανώς ανοίγει μια σειρά από ζητήματα. Οταν λέμε αυτοδιαχείριση ή εργατικό έλεγχο, δεν εννοούμε κάποιους διακοσμητικούς θεσμούς "κοινωνικού ελέγχου" που προσφέρουν φύλλο συκής για να συνεχιστεί η σημερινή διοίκηση των μάνατζερ με τα προνόμιά τους και τις διαπλοκές τους με το ιδιωτικό κεφάλαιο. Είναι δυνατόν, όμως, να αναλάβουν οι εργαζόμενοι πραγματικό έλεγχο και μέχρι πού μπορεί να φτάσει αυτό; Πώς μπορεί μια αυτοδιαχειριζόμενη δημόσια επιχείρηση να αντιμετωπίσει τις πιέσεις της αγοράς και του ανταγωνισμού;

Αυτό μας φέρνει μπροστά στην ανάγκη να ξαναθυμηθούμε άλλον έναν "θαμένο" όρο από το οπλοστάσιο του κινήματος και της Αριστεράς: τον Προγραμματισμό. Ποιος αποφασίζει για την κατανομή των πόρων στους διάφορους τομείς που έχουν διαφορετικές ανάγκες;

Η αριστερή εναλλακτική λύση σ'αυτή την τρέλα είναι ο δημοκρατικός προγραμματισμός της οικονομίας

Σήμερα κυριαρχεί η απάντηση του νεοφιλελευθερισμού: κανένας δεν παίρνει τέτοιες αποφάσεις κεντρικά, αυτά ρυθμίζονται από το "αόρατο χέρι" της αγοράς. Η αγορά ρυθμίζει την προσφορά και τη ζήτηση, ανεβάζει ή κατεβάζει τιμές, ανοίγει ή κλείνει επενδυτικές ευκαιρίες και προσανατολίζει τις επιχειρήσεις να κάνουν τις κινήσεις που θα τους επιτρέψουν να επιβιώσουν κερδοφόρα μέσα στον ανταγωνισμό. Οποιος κάνει τις λάθος κινήσεις γίνεται προβληματικός, χάνεται και στη θέση του ξεφυτρώνουν οι ανταγωνιστές του. Ετσι δουλεύει το σύστημα και όποιος πάει να το παραβιάσει αργά ή γρήγορα καταλήγει στο σωρό των προβληματικών.

Πραγματικά, έτσι δουλεύει το σύστημα και γι'αυτό είναι εξορισμού τυφλό. Ακόμα και όταν οικονομολόγοι της Παγκόσμιας Τράπεζας φτάνουν να ομολογούν τα προβλήματα οικολογικής καταστροφής και να παραδέχονται αυτά που κάποτε περιφρονούσαν ως "σενάρια επιστημονικής φαντασίας της αντικαπιταλιστικής οικολογίας" και πάλι κανένας απ'αυτούς δεν κάνει τίποτα. Περιμένουν ότι η αγορά θα επιβάλει το κόστος της οικολογικής καταστροφής πάνω στις επιχειρήσεις για να προσαρμοστούν. Μόνο που τότε πια οι καταστροφές θα έχουν πάρει μη αντιστρέψιμες διαστάσεις.

Πριν φτάσουμε στην απειλή της καταστροφής του Πλανήτη, η ανθρωπότητα έχει πληρώσει πολλές φορές ακριβό τίμημα για την τύφλα της αγοράς. Για κάθε επιχείρηση που την "διορθώνουν" οι πιέσεις της αγοράς, το κόστος πέφτει στις πλάτες των εργατών που "πρέπει" να απολυθούν ή να δουλέψουν περισσότερες ώρες με μικρότερα μεροκάματα. Σε ακραίες στιγμές, όπως στη δεκαετία του 1930, την τύφλα των επενδυτών την πλήρωσαν εκατομμύρια εργάτες σε όλο τον κόσμο με την ανεργία, την οικονομική κρίση και τα "Μεσάνυχτα του 20ου αιώνα" με τα φασιστικά καθεστώτα.

Η αριστερή εναλλακτική λύση σ'αυτή την τρέλα είναι ο δημοκρατικός προγραμματισμός της οικονομίας μέσα από τον συντονισμό όλων των οργανώσεων εργατικού ελέγχου και αυτοδιαχείρησης. Κανένας εργαζόμενος δεν είναι υποχρεωμένος να αποφασίζει στα τυφλά για το μέλλον της επιχείρησης ή της υπηρεσίας που δουλεύει. Οι εργαζόμενοι συλλογικά ξέρουν καλύτερα από τον καθένα τις πραγματικές ανάγκες του χώρου τους. Με τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μπορούν να σχεδιάσουν δημοκρατικά ένα πρόγραμμα για ολόκληρη την οικονομία. Αυτός μπορεί να είναι ένας θεσμός που επιτρέπει στον εργατικό έλεγχο να πάρει γενικευμένες διαστάσεις και να ξεφύγει από τα διλήμματα της μεμονωμένης επιχείρησης. Και βέβαια μια τέτοια ουσιαστική λύση στα προβλήματα δημόσιου έλεγχου της οικονομίας ανοίγει το δρόμο για να ανθίσει η δυνατότητα των ανθρώπων να αντιμετωπίζουν ελεύθερα συλλογικά και δημοκρατικά κάθε πτυχή της κοινωνικής δραστηριότητας. Αυτό είναι ο Σοσιαλισμός.

Αυτοί οι θεσμοί δεν πρόκειται να πέσουν από τον ουρανό γιατί η Αριστερά ή και το κίνημα γενικότερα θα αρχίσει να τους προπαγανδίζει σαν εναλλακτικές λύσεις απέναντι στον νεοφιλελευθερισμό. Συμβούλια εργατών που διεκδικούν γνήσιο εργατικό έλεγχο και αρχίζουν να χτίζουν ένα δημοκρατικό προγραμματισμό της οικονομίας δεν προκύπτουν μέσα από κάποιο "μοντέλο" που θα προτείνει η Αριστερά στο προεκλογικό της πρόγραμμα. Ιστορικά, τέτοια όργανα έχουν ξεπηδήσει μέσα από τους ίδιους τους εργατικούς αγώνες σε στιγμές μεγάλων εκρήξεων και επαναστάσεων. Αυτό έγινε στη Ρωσία το 1905 και το 1917 με τα σοβιέτ. Το ίδιο είδαμε σε κάθε κρίσιμη καμπή. Στη Χιλή τα έλεγαν "Cordones", στο Ιράν τα είπαν "Shoras". Σήμερα οι εμπειρίες της Βολιβίας έδειξαν ξανά ότι έρχονται στιγμές που οι αγώνες των εργατών από τα κάτω μπορούν να αναδείξουν δικές τους μορφές οργάνωσης με τέτοια χαρακτηριστικά.

Εδώ βρίσκεται η αξία της συζήτησης για τη στρατηγική και τις εναλλακτικές λύσεις του κινήματος. Η Αριστερά πρέπει να είναι σε θέση να βλέπει αυτές τις διαδικασίες, να τις αναγνωρίζει όταν ξεδιπλώνονται και να τους προσφέρει αυτοπεποίθηση ότι η λύση δεν βρίσκεται πουθενά αλλού παρά μόνο στο δικό τους φούντωμα, στη δική τους ανάπτυξη, στο δικό τους στέριωμα. Κάθε τι λιγότερο σημαίνει χαμένες ευκαιρίες και άδικους συμβιβασμούς. Κι αυτά τα έχουμε πληρώσει πολλές φορές, πολύ ακριβά.

1956

Σουέζ, Ουγγαρία και νέα Αριστερά

Γιατί τιμούμε το 1956; Η απάντηση, εν συντομία, είναι ότι η Κυριακή 4 Νοέμβρη 1956 αποτελεί ένα από τα κυριότερα σημεία ιδεολογικής καμπής του 20ου αιώνα. Εκείνη τη μέρα τα ρώσικα τανκς ξεκίνησαν τη συντριβή των εργατικών συμβουλίων στην Ουγγαρία, την ίδια στιγμή που η Αριστερά διεθνώς κινητοποιούσε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους ενάντια στην στρατιωτική επίθεση της Γαλλίας, της Βρετανίας και του Ισραήλ ενάντια στην Αίγυπτο.

Η σύμπτωση αυτή έφερε στην επιφάνεια ένα αναβρασμό που υπέβοσκε ολόκληρη εκείνη τη χρονιά.

Τον Φλεβάρη, ο ηγέτης της Ρωσίας, ο Νικήτα Χρουστσόφ, είχε σοκάρει όλον τον κόσμο καταγγέλοντας τις δολοφονίες πολλών χιλιάδων αφοσιωμένων κομμουνιστών από τον προκάτοχό του, τον Ιωσήφ Στάλιν.

Το σοκ έγινε ακόμα πιο έντονο το καλοκαίρι και στις αρχές του φθινοπώρου όταν η πολιτική κρίση που προκάλεσαν οι απεργίες και οι συγκρούσεις στην πολωνική πόλη Πόζναν, έφερε στην εξουσία τον Βλάντισλαβ Γκομούλκα, μόλις δυο χρόνια μετά την έξοδό του από τις σταλινικές φυλακές.

Και μετά, στις 23 Οκτώβρη μια κανονική επανάσταση ξέσπασε στην Ουγγαρία με τα κλασσικά χαρακτηριστικά όλων των επαναστάσεων. Μαζικές διαδηλώσεις, γενική απεργία, οδομαχίες, οδοφράγματα, μονάδες του στρατού και της αστυνομίας να περνάνε στο πλευρό της επανάστασης, την κατάρρευση της παλιάς κρατικής μηχανής και, εν μέσω όλων αυτών, την εμφάνιση των εργατικών συμβουλίων. Αυτό το κίνημα ξεκίνησε να συντρίβει συστηματικά ο ρώσικος στρατός.

Ο αντίκτυπος αυτών των γεγονότων σε πολλούς αφοσιωμένους ακτιβιστές του κινήματος ήταν να σπάσει η ακλόνητη μέχρι τότε πίστη στο σταλινικό μήνυμα, που ταύτιζε τον επαναστατικό σοσιαλισμό με την μονοκομματική γραφειοκρατική δικτατορία. Εσπασε τα πνευματικά δεσμά που οδηγούσαν αυτούς που πάλευαν ενάντια στην καταπίεση στο ένα μισό του κόσμου, να ταυτίζονται μ' αυτούς που την επέβαλαν στο άλλο μισό.

Τέτοια σοκ είχαν υπάρξει ξανά στο παρελθόν. Ιδιαίτερα το 1939 όταν το σύμφωνο Χίτλερ-Στάλιν πρόδωσε την αντιφασιστική γραμμή που διακήρυταν με όλη τη δύναμή τους τα Κομμουνιστικά Κόμματα επί πέντε χρόνια. Ομως, σε αυτές τις προηγούμενες περιπτώσεις, το 99.9% αυτών που στράφηκαν ενάντια στον «ψεύτικο θεό» που απέτυχε στα μάτια τους, κινήθηκαν είτε προς τη σοσιαλδημοκρατία είτε προς τον φιλελευθερισμό. Στα τέλη της δεκαετίας του '40 και στις αρχές της δεκαετίας του '50 κάτι τέτοιο σήμαινε αποδοχή του ισχυρισμού ότι ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός εκπροσωπούσε τη «δημοκρατία» και την «ελευθερία».

Το 1956 τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Οι ισχυρισμοί των κρατών της Δύσης ότι υπεράσπιζαν τη δημοκρατία και την ελευθερία ερχόταν σε αντίθεση με την πραγματικότητα της συνεχιζόμενης αποικιακής κυριαρχίας στην Ασία και την Αφρική ιδιαίτερα στην αραβική Βόρειο Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Η σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση της Γαλλίας που ανέβηκε στην εξουσία στις αρχές του 1956 (με τις ψήφους των βουλευτών του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος) συνέχιζε να στέλνει στρατεύματα στην Αλγερία σε μια απελπισμένη, και αποτυχημένη, προσπάθεια να συντρίψει το κίνημα ανεξαρτησίας του Μετώπου Εθνικής Απελευθέρωσης (FLN). Η βρετανική κυβέρνηση ήταν αποφασισμένη να αποκτήσει ξανά τη Διώρυγα του Σουέζ -την αρτηρία μέσω της οποίας έφτανε στην Ευρώπη το πετρέλαιο του Κόλπου- μετά την εθνικοποίησή της από τον Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ, τον ηγέτη της Αιγύπτου τον Ιούλη του 1956. Γι' αυτούς που έσπαγαν από τον Σταλινισμό, ο βομβαρδισμός αιγυπτιακών πόλεων από τα βρετανικά αεροπλάνα ήταν η ζωντανή απόδειξη ότι το δυτικό σύστημα δεν ήταν καλύτερο. Ο κεντρικός ρόλος των εργατικών συμβουλίων της Ουγγρικής Επανάστασης τους παρακίνησε να αναζητήσουν μια εναλλακτική λύση απέναντι και στα δυο στρατόπεδα του Ψυχρού Πολέμου.

Αυτές οι εικόνες συνέβαλαν ώστε μέσα από την ιδεολογική κρίση να γεννηθεί μια «νέα αριστερά» και μαζί με αυτήν η αναγέννηση του μαρξισμού ως μιας ζωντανής, δημιουργικής δύναμης. Εκεί που προηγουμένως ο μαρξισμός ταυτιζόταν με ένα μονολιθικό, αποπνικτικό δογματισμό τώρα ξεκινούσε μια μεγάλη συζήτηση ανάμεσα σε διαφορετικές «σχολές» και εκδοχές του.

Αυτές οι διεργασίες δεν είχαν άμεσο αντίκτυπο στην πορεία της ταξικής πάλης. Το 1956 δεν σήμανε το τέλος των διάφορων ψεύτικων ισχυρισμών εκ μέρους των δυο ιμπεριαλιστικών στρατοπέδων. Η Ρωσία ξεπέρασε τις κρίσεις του μέσου της δεκαετίας του '50 και σταθεροποίησε την κυριαρχία της στην Ανατολική Ευρώπη για τρεις δεκαετίες ακόμα. Το 1968 τσάκισε το κίνημα στην Τσεχοσλοβακία, χρησιμοποιώντας τον ίδιο αριθμό στρατευμάτων με αυτά που χρησιμοποίησε στην Ουγγαρία αν και με λιγότερη αιματοχυσία. Ο βρετανικός ιμπεριαλισμός, ανίσχυρος πια να παίξει έναν ανεξάρτητο ρόλο, αποφάσισε να υπερασπίσει τα παγκόσμια συμφέροντά του από τη θέση του πιστού, μικρότερου εταίρου των ΗΠΑ, ένα ρόλο που συνεχίζει να παίζει σήμερα στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν. Στη Μέση Ανατολή ο αραβικός εθνικισμός που πήρε τόσο μεγάλη ώθηση από το Σουέζ το 1956, έντεκα χρόνια μετά είχε μπει σε μια σχεδόν τελειωτική κρίση ύστερα από το φιάσκο του πολέμου με το Ισραήλ τον Ιούνη του 1967.

Ομως, τίποτα από όλα αυτά δεν υποβιβάζει τη ζωτική ιδεολογική σημασία του 1956. Στην Ουγγαρία το 1956 τα ρώσικα τανκς έκαναν κομμάτια την αριστερά στον υπόλοιπο κόσμο. Παλιές βεβαιότητες έγιναν θρύψαλα και νέα κόμματα, νέες ιδέες και γεγονότα γέννησαν μια νέα μαχητικότητα. Ο αναβρασμός συνεχίστηκε για μια δεκαετία και το 1968 ήρθε η έκρηξη στο Παρίσι και στον υπόλοιπο κόσμο.

Γι' αυτό το λόγο έχει σημασία και σήμερα το 1956.

-Το Βατερλό της αυτοκρατορίας

Οπως στο Ιράκ έτσι και στο Σουέζ πριν 50 χρόνια η μαζική αντίσταση του κόσμου κέρδισε τη μάχη ενάντια στον ιμπεριαλισμό, όπως γράφει ο Λέανδρος Μπόλαρης

«Θα πάρουμε πίσω ό,τι μας έχει κλέψει η ιμπεριαλιστική εταιρεία, αυτό το κράτος εν κράτει...Η κυβέρνηση αποφάσισε τον ακόλουθο νόμο: με προεδρικό διάταγμα εθνικοποιεί τη Διεθνή Εταιρεία της Διώρυγας του Σουέζ. Στο όνομα του έθνους, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανακηρύσει τη Διεθνή Εταιρεία της Διώρυγας του Σουέζ σε αιγυπτιακή εταιρεία.»

Ηταν 26 Ιούλη του 1956, όταν ο πρόεδρος Νάσερ της Αιγύπτου, μιλώντας σε μια μεγάλη συγκέντρωση στην Αλεξάνδρεια, με αυτά τα λίγα λόγια έκανε το αδιανόητο: πήρε από τα χέρια των Μεγάλων ιμπεριαλιστικών Δυνάμεων το σύμβολο αλλά και μια βασική οικονομική αρτηρία της ισχύος τους. Λίγους μήνες πριν, η Παγκόσμια Τράπεζα είχε αρνηθεί να χρηματοδοτήσει το φράγμα του Ασουάν στο Νείλο που θα ηλεκτροδοτούσε όλη την Αίγυπτο και οι ΗΠΑ είχαν αρνηθεί επίσης. Η απάντηση του Νάσερ στην «αποικιοκρατία των δανείων» ήταν η εθνικοποίηση του Σουέζ. Σήμερα, πενήντα χρόνια μετά, μια τέτοια ενέργεια φαντάζει πάλι αδιανόητη για όσους θεωρούν το νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό φυσική τάξη πραγμάτων. Εθνικοποίηση; Κρατικοποίηση; Μ' αυτά είναι παρωχημένα σχήματα!

Το 1956 το γεγονός ότι ένας «δημαγωγός», «λαϊκιστής», τόλμησε να κάνει κάτι τέτοιο προκάλεσε κύματα υστερικής οργής στα κυβερνητικά γραφεία των χωρών της Δύσης. Ο Βρετανός πρωθυπουργός Αντονυ Ηντεν συνέκρινε τον Νάσερ με τον Χίτλερ. Ο Αμερικάνος υπουργός Εξωτερικών είπε στον Ηντεν ότι πρέπει να υποχρεώσουν τον Νάσερ «να ξεράσει όλο το νερό της Διώρυγας». Και οι απειλές δεν έμειναν σε φραστικό επίπεδο.

Τον Οκτώβρη του 1956 η συνωμοσία είχε οριστικοποιηθεί. Σε μια μυστική συνάντηση που έγινε στις Σέβρες, κοντά στο Παρίσι, οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων της Βρετανίας, της Γαλλίας και του Ισραήλ, κατέστρωσαν ένα σχέδιο για να ξεφορτωθούν τον Νάσερ. Το Ισραήλ θα επιτίθετο στο Σινά, με πρόσχημα τις αντάρτικες επιθέσεις που εξαπολύονταν εις βάρος του από Παλαιστίνιους από το έδαφος της Αιγύπτου. Η Γαλλία και η Βρετανία θα έστελναν ένα τελεσίγραφο στην Αίγυπτο και το Ισραήλ για να σταματήσουν τάχα τις εχθροπραξίες. Θα διατύπωναν τους όρους με τέτοιο τρόπο ώστε η απόρριψή τους από τον Νάσερ να ήταν σίγουρη. Τότε θα επέμβαιναν στρατιωτικά. Το αποτέλεσμα θα ήταν η ανατροπή του καθεστώτος του Νάσερ.

Η κάθε μια από τις τρεις κυβερνήσεις σκόπευε να εξυπηρετήσει τα ευρύτερα συμφέροντά της με αυτή την ενέργεια.

Για τη Βρετανία το Σουέζ ήταν ένα στρατηγικό σημείο ελέγχου της Μέσης Ανατολής, από την ίδια την Αίγυπτο μέχρι το Ιράκ και τα πετρέλαιά του. Παλιότερα ήταν ο δρόμος που συνέδεε τη μητρόπολη με το «διαμάντι του στέμματος», την Ινδία. Η Βρετανία είχε χάσει την Ινδία το 1947 και η επιρροή της στη Μέση Ανατολή δεχόταν απανωτά πλήγματα.

Η Γαλλία προσπαθούσε απεγνωσμένα κι αυτή να διατηρήσει την αποικιακή της αυτοκρατορία. Αντιμετώπιζε την επανάσταση για ανεξαρτησία του λαού της Αλγερίας. Το 1956 αυτή η επανάσταση συμπλήρωνε δυο χρόνια. Οι αγωνιστές του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (FLN) έπαιρναν στρατιωτική και οικονομική ενίσχυση από τον Νάσερ.

Το σιωνιστικό κράτος του Ισραήλ δημιουργήθηκε με το διωγμό των Παλαιστίνιων και ένα νικηφόρο πόλεμο ενάντια σε αραβικούς στρατούς. Με τη συμμετοχή του στην επέμβαση ήθελε να αποδείξει στις Μεγάλες Δυνάμεις ότι τους είναι απαραίτητο και να τους αποσπάσει ανταλλάγματα: η Γαλλία υποσχέθηκε να το βοηθήσει στο πυρηνικό του πρόγραμμα.

Τις πρώτες μέρες τα πράγματα εξελίχθηκαν σύμφωνα με το σχέδιο. Στις 29 Οκτώβρη οι Ισραηλινοί μπήκαν στο Σινά. Ο αιγυπτιακός στρατός αντιστάθηκε, αλλού περισσότερο αλλού λιγότερο πετυχημένα. Στις 31 Οκτώβρη βρετανικά αεροπλάνα βομβάρδισαν το Κάιρο. Και έξι μέρες μετά, βρετανικά και γαλλικά στρατεύματα μπήκαν στο Πορτ Σάιντ - στην είσοδο της Διώρυγας. Ο αιγυπτιακός στρατός άρχισε να υποχωρεί από το Σινά για να μην περικυκλωθεί. Η ήττα του Νάσερ φαινόταν σίγουρη.

Ομως, τα πράγματα εξελίχθηκαν πολύ διαφορετικά. Αυτό που έγειρε την πλάστιγγα σε βάρος των ιμπεριαλιστών ήταν η είσοδος στο προσκήνιο ενός μαζικού κινήματος αντίστασης. Ηταν η κινητοποίηση των εργατών, των φτωχών, των φοιτητών, των γυναικών -όλων των δυνάμεων που είχαν παλέψει ενάντια στον ιμπεριαλισμό τα προηγούμενα χρόνια -που οδήγησε στην ήττα της επέμβασης.

Η εθνικοποίηση της Διώρυγας τον Ιούλη, είχε ηλεκτρίσει τις πιο διαφορετικές δυνάμεις στο «βάθος» της κοινωνίας. Η Σαχίντα Μακλίντ θυμάται πώς ένιωσε ο κόσμος στο χωριό της το Καμσίς, στο Δέλτα του Νείλου. *«..οι πάντες χάρηκαν ακόμα και ο μέλλων σύζυγός μου, ο Σαλάχ, που ήταν στη φυλακή με τη κατηγορία ότι ήταν μέλος των Αδελφών Μουσουλμάνων. Εστειλε ένα τηλεγράφημα στον Νάσερ που του έγραφε «θα σε υποστηρίξουμε, θα υπερασπιστούμε ακόμα και τη φυλακή που βρισκόμαστε εδώ και ενάμισι χρόνο». Λίγο αργότερα στο Καμσίς οργανώθηκε ένα τάγμα αυτοκτονίας με επικεφαλής τον Σαλάχ».*

Το καθεστώς του Νάσερ αναγκάστηκε να στηριχτεί σ' αυτόν τον κόσμο για να αντιμετωπίσει την εισβολή. Εκατομμύρια εργάτες και αγρότες ήξεραν πολύ καλά ότι μια νίκη των ιμπεριαλιστών θα σήμαινε κατάργηση ακόμα και των μικρών μεταρρυθμίσεων που είχε κάνει

Ο Νάσερ ανακοινώνει την εθνικοποίηση της Διώρυγας του Σουέζ σε συγκέντρωση στην Αλεξάνδρεια τον Ιούλη του 1956

το καθεστώς του Νάσερ από το 1952 που είχε πάρει την εξουσία. Οπως θυμάται η Σαχίντα: *«τη μέρα που ξεκίνησε η εισβολή οι γαιοκτήμονες μοίραζαν σερμπέτια και γλυκά στο χωριό γιατί πίστευαν ότι οι Αγγλοι θα νικούσαν, θα έβαζαν τέλος στην επανάσταση και θα ξανάφερναν το βασιλιά».*

Σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι οργανώσεις των κομμουνιστών(1). Εδωσαν ζωή στις Λαϊκές Επιτροπές Αντίστασης που είχε συγκροτήσει από τα πάνω η κυβέρνηση μόλις ξεκίνησε η εισβολή. Επαιξαν ακόμα ηγετικό ρόλο στη στρατιωτική οργάνωση και εκπαίδευση των εργατών και των φοιτητών.

Η Λάιλα-αλ-Σαλ, ήταν τότε δευτεροετής φοιτήτρια πολιτικών επιστημών στο Κάιρο, και μέλος μιας από τις κομμουνιστικές οργανώσεις. Θυμάται πώς συνέβαλε στην οργάνωση της Γυναικείας Λαϊκής Επιτροπής Αντίστασης στο Κάιρο:

«Ηρθαν μαζί μας διανοούμενες, φοιτήτριες, νοικοκυρές. Οργανώσαμε επιτροπές βοήθειας γυναικών σε όλη την πρωτεύουσα. Λάβαμε μια στοιχειώδη στρατιωτική εκπαίδευση: πώς να απενεργοποιούμε μια βόμβα, πώς να πυροβολούμε με το τουφέκι και τέτοια. Εκείνη τη συγκεκριμένη περίοδο η κυβέρνηση συνεργαζόταν με τους κομμουνιστές. Κομμουνιστές εθελοντές πήγαιναν για στρατιωτική εκπαίδευση σε ένα στρατόπεδο κοντά στο Σουέζ».

Ο Φαθάλα Μαχρούς, ήταν εργοστασιακός εργάτης, συνδικαλιστής και μέλος μιας άλλης κομμουνιστικής οργάνωσης. Θυμάται πώς αυτός κι οι σύντροφοι του βοήθησαν στην οργάνωση της στρατιωτικής εκπαίδευσης των εργατών στη βιομηχανική ζώνη της Ράμλα, στην Αλεξάνδρεια. Εκεί βρισκόταν και τεράστια εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας, όπως αυτό της εταιρείας Sibahy & Co στο οποίο δούλευαν 20.000 εργάτες.

«Στην Αλεξάνδρεια στήσαμε Εθνικές Επιτροπές Λαϊκής Αντίστασης σε κάθε γειτονιά και σε κάθε εργοστάσιο. Οργανώσαμε ένα στρατόπεδο εκπαίδευσης, σε συνεργασία με την στρατιωτική διοίκηση της Αλεξάνδρειας, σε έναν ερημότοπο κοντά στην περιοχή των εργοστασίων. Οι εργάτες έφευγαν κατευθείαν με το σχόλασμα της βάρδιας και πήγαιναν να μάθουν το χειρισμό των όπλων. Οταν τέλειωναν, ερχόταν η επόμενη βάρδια. Εκπαιδεύσαμε έτσι περίπου τους μισούς βιομηχανικούς εργάτες της Ράμλα. Ομως, οι αρχές έτρεμαν το τι μπορούσαν να κάνουν οι ένοπλοι εργάτες και έτσι μας επέβαλαν να επιστρέφουμε τα όπλα κάθε βράδυ για φύλαξη».

Οι διαδηλώσεις ήταν το προμήνυμα της νέας φάσης ανόδου του αντιμπεριαλιστικού μαζικού κινήματος στο Ιράκ

Στο Πορτ Σάιντ οι Βρετανοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με μια άγρια, πεισματική αντίσταση από το ντόπιο πληθυσμό, που βγήκε να τους αντιμετωπίσει ακόμα και με κουζινομάχαιρα και καδρόνια. Τα αεροπλάνα ισοπέδωσαν την πόλη με τις βόμβες τους. Ιδιαίτερα τη φτωχή συνοικία, που κατοικούσε ο αραβικός πληθυσμός, την Αλ Μανάχ. Για τους βρετανούς η συνοικία ήταν η «Wog Town» η «πόλη του σκυλάραπα». Ηταν σοκ γι' αυτούς η αντίσταση. Εκατοντάδες πτώματα όλων των ηλικιών και των δυο φύλων θάφτηκαν με μπουλντόζες σε ομαδικούς τάφους.

Η Αμίνα Σαφίκ ήταν τότε μια αριστερή νεαρή δημοσιογράφος, που μπήκε παράνομα στο Πορτ-Σάιντ για να βοηθήσει την Αντίσταση. *«Το βράδυ άκουγα το ραδιόφωνο και έγραφα για το ποιος μας υποστήριζε στο εξωτερικό, ποιος μιλάει για μας, για τις διαδηλώσεις που γίνονταν πέρα από την Αίγυπτο. Προσπαθούσαμε να ενθαρρύνουμε το λαό, να κρατηθεί όρθιος. Ο κόσμος ήταν εξαντλημένος, οι προμήθειες τέλειωναν, και έτσι προσπαθούσαμε να κρατήσουμε το ηθικό ψηλά».*

Το καθεστώς του Νάσερ δε κατέρρευσε σαν χάρτινος πύργος, όπως περίμεναν οι Βρετανοί και οι Γάλλοι ιμπεριαλιστές. Η μαζική αντίσταση, ένοπλη και άοπλη, ανέτρεψε τους σχεδιασμούς τους. Και αυτός ο παράγοντας έφερε την κρίση και τη φαγωμάρα στο εσωτερικό τους.

Οι ΗΠΑ τράβηξαν το χαλί κάτω από τα πόδια της Βρετανίας και της Γαλλίας. Κατέθεσαν ένα ψήφισμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ που απαιτούσε την άμεση κατάπαυση του πυρός. Η ΕΣΣΔ το στήριξε. Η Βρετανία και η Γαλλία το μπλόκαραν με το βέτο τους, αλλά το μήνυμα είχε σταλεί. Η αγγλική λίρα άρχισε να κατρακυλάει στις διεθνείς αγορές. Το ίδιο άρχισε να κατρακυλά και η δημοτικότητα του Ηντεν στη Βρετανία. Οταν ο Νάσερ εθνικοποίησε τη Διώρυγα το καλοκαίρι, ο Ηντεν είχε αποσπάσει την υποστήριξη της ηγεσίας του Εργατικού Κόμματος που βρίσκονταν στην αντιπολίτευση. Τον Οκτώβρη, όμως, βρέθηκε αντιμέτωπος με τεράστιες διαδηλώσεις ενάντια στην επέμβαση που οργάνωσαν τα συνδικάτα και η αριστερά. Στις 6 Νοέμβρη, ο Ηντεν αναγκάστηκε να κηρύξει κατάπαυση του πυρός. Το Γενάρη του 1957 παραιτήθηκε.

Ο Νάσερ βγήκε ενισχυμένος από αυτή τη μάχη. Το γόητρο του ίδιου και του καθεστώτος του απλώθηκε σα φωτιά σε όλη τη Μέση Ανατολή. Η ήττα των ιμπεριαλιστών στο Σουέζ έδωσε ώθηση σε όλα τα αντιιμπεριαλιστικά κινήματα της περιοχής.

Μια χώρα ιδιαίτερα ήταν πολύ κρίσιμη. Το Ιράκ. Η μοναρχία του Ιράκ ήταν ο πιο πιστός σύμμαχος των Βρετανών. Οταν το 1955 έστησαν μια περιφερειακή συμμαχία (2) ονομάστηκε «Σύμφωνο της Βαγδάτης».

Το 1948 ένα μεγάλο κίνημα με την εργατική τάξη στο κέντρο του, και υπό τη καθοδήγηση του Ιρακινού Κομμουνιστικού Κόμματος, είχε φτάσει στα πρόθυρα της νίκης και χρειάστηκε η άγρια καταστολή για να ηττηθεί. Μια ακόμα σύγκρουση ήρθε το 1952.

Οταν έγινε γνωστή η εθνικοποίηση του Σουέζ, ο Ηντεν γευμάτιζε με ξένους επίσημους στην πρωθυπουργική κατοικία. Ρώτησε τον Νούρι Αλ Σάιντ, τον πρωθυπουργό του Ιράκ τι έπρεπε να κάνει με τον Νάσερ. Κι αυτός του απάντησε: «χτύπα τον σκληρά, χτύπα τον τώρα». Φοβόταν για την επιβίωση του καθεστώτος και της κοινωνικής τάξης που εκπροσωπούσε.

Οι φόβοι του επαληθεύτηκαν. Το Νοέμβρη και τον Δεκέμβρη του 1956 ένα τεράστιο κύμα διαδηλώσεων σάρωσε τις πόλεις του Ιράκ από το νότο μέχρι το βορρά, από τη Βασόρα μέχρι τη Μοσούλη. «Κάτω ο εγκληματίας Νούρι», «Κάτω η Βρετανία», ήταν μερικά από τα συνθήματα, όπως και τα «Κάτω τα στρατοδικεία», «Ζήτω ο Νάσερ!».

Βρετανοί στρατιώτες στο Πορτ-Σάιντ που φλέγεται

Οι διαδηλώσεις ήταν το προμήνυμα της νέας φάσης ανόδου του αντιιμπεριαλιστικού μαζικού κινήματος στο Ιράκ. Το καθεστώς δε θα χε παραπάνω από 18 μήνες ζωής. Τον Ιούλη του 1958 ξέσπασε η επανάσταση που ανέτρεψε τη μοναρχία, έδιωξε τους Βρετανούς και έφερε στην εξουσία ένα καθεστώς αντίστοιχο με του Νάσερ και επικεφαλής τον στρατηγό Κάσεμ.

Το 1956 σηματοδοτεί το κολοφώνα της επιρροής του Νάσερ και του λεγόμενου «Αραβικού Εθνικισμού». Εκατομμύρια Αραβες πίστεψαν ότι δείχνει το δρόμο για τη ρήξη με τον ιμπεριαλισμό, την εξαφάνιση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας.

Ομως, το καθεστώς του Νάσερ διέψευσε αυτές τις ελπίδες. Η μόνη δύναμη που μπορούσε να προχωρήσει πραγματικά και χωρίς συμβιβασμούς σε αυτή την κατεύθυνση ήταν ένα επαναστατικό κίνημα «απ' τα κάτω» σε όλες τις αραβικές χώρες. Ομως, καθεστώτα σαν του Νάσερ, από τη ταξική τους φύση, ήταν από επιφυλακτικά μέχρι ανοιχτά εχθρικά απέναντι σε αυτά τα κινήματα.

Γι' αυτό η στάση τους απέναντι στη κομμουνιστική αριστερά ήταν σαν το σκοτσέζικο ντους: συνεργασία όταν την είχαν ανάγκη, καταστολή μετά. Ο Γιουσούφ Νταρβίς, ένας βετεράνος Αιγύπτιος κομμουνιστής, σχολίαζε πολλά χρόνια μετά το 1956: *«Ο Νάσερ χρησιμοποίησε τους κομμουνιστές σα σκυλιά-φύλακες: τη μια μέρα τους έβγαζε από τη φυλακή, την άλλη τους έριχνε πάλι μέσα. Εκείνη τη περίοδο μας ήθελε γιατί είμασταν έξυπνοι: μπορούσαμε να γράψουμε προκηρύξεις, να ξεσηκώσουμε τον κόσμο, να κρατήσουμε όπλα κλπ...Οταν τέλειωσε ο πόλεμος και η εισβολή και τα πράγματα άρχισαν να ηρεμούν, άρχισαν πάλι να συλλαμβάνουν τους κομμουνιστές»*.

Η αριστερά στη Μέση Ανατολή τότε, δηλαδή τα ΚΚ, δεν είχε καμιά στρατηγική να αντιμετωπίσει με επιτυχία αυτή τη κατάσταση. Ηταν μια σταλινική αριστερά, που θεωρούσε ότι το «στάδιο» του αγώνα δεν επέτρεπε στην εργατική τάξη να προχωρήσει και να πάρει την εξουσία στα χέρια της. Ολα έπρεπε να υποταχθούν στις συμμαχίες με την «πατριωτική αστική τάξη», τους «πατριώτες αξιωματικούς». Ετσι οι Αιγύπτιοι κομμουνιστές έφτασαν να διαλύσουν την οργάνωσή τους το 1965, αφού ο Νάσερ έχτιζε το «σοσιαλισμό». Λεπτομέρεια: η απόφαση πάρθηκε στις φυλακές όπου βρίσκονταν φυλακισμένοι οι κομμουνιστές...

Πενήντα χρόνια μετά την ήττα της ιμπεριαλιστικής επέμβασης στο Σουέζ το 1956, ο ιμπεριαλισμός χάνει ξανά στη Μέση Ανατολή. Γι' αυτό έχει τόση ξεχωριστή σημασία αυτή η επέτειος σήμερα. Μια νέα αριστερά γεννιέται στη Μέση Ανατολή και παλεύει να μεγαλώσει. Εχει να εμπνευστεί από το 1956 και να βρεθεί στη πρώτη γραμμή της σύγκρουσης με τον ιμπεριαλισμό, χωρίς όρους και προϋποθέσεις. Εχει επίσης να συζητήσει τη στρατηγική της για να αποφύγει τα λάθη εκείνης της περιόδου.

Δυναμώνοντας το αντιπολεμικό κίνημα στις χώρες μας, ενάντια στις επεμβάσεις, στο πόλεμο και την ισλαμοφοβία, δίνουμε τη καλύτερη βοήθεια σε αυτή την προσπάθεια.

1 Δεν υπήρχε ενιαίο κομμουνιστικό κόμμα στην Αίγυπτο. Οι δυο μεγαλύτερες κομμουνιστικές οργανώσεις ήταν το «Δημοκρατικό Κίνημα Εθνικής Απελεθέρωσης» και η «Εργατική Πρωτοπορία».
2 Ηταν μια στρατιωτική συμμαχία ανάμεσα στο Ιράκ, στο Πακιστάν, την Τουρκία και το Ιράν

-Η εξέγερση στην Ουγγαρία

Ο Κωστας Πίττας περιγράφει τι σήμαινε εργατική επανάσταση στην καρδιά της ανατολικής Ευρώπης το 1956

Τον Οκτώβρη και το Νοέμβρη του 1956 - ακριβώς μισό αιώνα πριν - μια αυθεντική εργατική επανάσταση σάρωσε την Ουγγαρία. Ηταν η πρώτη επαναστατική εξέγερση ενάντια σε ένα σταλινικό καθεστώς και οδήγησε στην πρώτη ανοιχτή ιμπεριαλιστική επέμβαση των ρώσικών τανκς και στη σφαγή χιλιάδων εργατών και εργατριών.

Ο "σοσιαλισμός" στην Ουγγαρία δεν είχε επιβληθεί από μια εργατική επανάσταση, σαν κι αυτή που έγινε στη Ρωσία το 1917, είχε έρθει από το ρώσικο στρατό στη νικηφόρα επέλασή του μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Από το 1948 και μετά, στην Ουγγαρία επικρατούσε ένα καθεστώς στα πρότυπα της Ρωσίας του Στάλιν, ένα καθεστώς που δίκαζε και εκτελούσε μετά από συνοπτικές διαδικασίες ακόμα και παλιά στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος που θεωρούνταν ύποπτα για αμφισβήτηση, όπως τον Ράικ.

Ο θάνατος του Στάλιν το 1953 αποκάλυψε την κρίση που υπόβοσκε σε όλα αυτά τα καθεστώτα και δίχασε τις ηγεσίες σε "σκληροπυρινικούς" και "μεταρρυθμιστές".

Αυτή η διαμάχη στην κορυφή της εξουσίας είχε σαν αποτέλεσμα την μερική αδρανοποίηση του κατασταλτικού μηχανισμού και έτσι σε πολλές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης η δυσαρέσκεια βρήκε ξαφνικά χώρο να εκδηλωθεί. Στην Ουγγαρία η σύγκρουση στην κορυφή εκφράστηκε με τη διαμάχη ανάμεσα στον "σκληρό" γραμματέα του Κόμματος Ματίας Ρακόσι και τον "μεταρρυμιστή" (και διαγραμμένο από το Κόμμα) Ιμρε Νάγκι. Στις αρχές του 1956, δημιουργείται ο "κύκλος Πέτοφι" μέσα στις γραμμές της Κομμουνιστικής Νεολαίας, που οργανώνοντας συζητήσεις για το σταλινισμό, τη φιλοσοφία, την ιστορία του εργατικού κινήματος, γίνεται σύντομα πόλος συσπείρωσης ενάντια στον Ρακόσι. Το καλοκαίρι του 1956 οργάνωσε μια συγκέντρωση-μνημόσυνο για τον εκτελεσμένο Ράικ που μάζεψε 200.000 ανθρώπους. Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να κάνει μερικές παραχωρήσεις. Ο Νάγκι επέστρεψε στο Κόμμα, ο αρχηγός της μισητής Πολιτικής Αστυνομίας απολύθηκε και τη θέση του "σκληρού" Γραμματέα Ρακόσι πήρε ένας άλλος "σκληρός" ο Αρνο Γκέρο. Αλλά το ποτάμι ήταν δύσκολο να γυρίσει πίσω.

Το ξέσπασμα της επανάστασης

Στις 22 Οκτώβρη του 1956 πολλές φοιτητικές συνελεύσεις αποφάσισαν να καλέσουν μια διαδήλωση την επόμενη μέρα για "συμπαράσταση στους μεταρρυθμιστές της Πολωνίας και στον αγώνα των Πολωνών αδελφών μας". Η κυβέρνηση αρχικά έδωσε την άδεια, αλλά λίγες ώρες πριν ξεκινήσει η διαδήλωση την απαγόρευσε. Ηταν αργά. Οι δρόμοι της Βουδαπέστης πλημμύρισαν από 100.000 ανθρώπους που ένοιωθαν ότι η κυβέρνηση ήταν ανίκανη να τους σταματήσει.

Στην αρχή η διαδήλωση ήταν ήρεμη. Ο Ιμρε Νάγκυ έκανε μια πολύ συγκρατημένη ομιλία, όμως τα συνθήματα γίνονταν όλο και πιο μαχητικά: "Εξω οι Ρώσοι", "Θάνατος στο Ρακόσι", "Ο Νάγκι στην εξουσία". Και τότε η κυβέρνηση έκανε το μεγάλο "λάθος". Ο γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος, Γκέρο, αποκάλεσε σε ραδιοφωνικό μήνυμα τους διαδηλωτές "εθνικιστικά στοιχεία γεμάτα δηλητήριο". Το μεγαλύτερο μέρος της διαδήλωσης κατευθύνθηκε οργισμένο στο ραδιοφωνικό σταθμό και απαίτησε να δώσει απάντηση στον Γκέρο. Μια ομάδα από τρεις χιλιάδες πήγε στο γιγάντιο άγαλμα του Στάλιν και το γκρέμισε.

Μπροστά στο ραδιοφωνικό σταθμό το πλήθος βρέθηκε αντιμέτωπο με την αστυνομία που αρχικά χρησιμοποίησε δακρυγόνα. Οι διαδηλωτές οπισθοχώρησαν για λίγο και ανασυντάχθηκαν. Κάποια στιγμή από τη μεριά της αστυνομίας ακούστηκε ένας πυροβολισμός.

Ετσι άρχισε η επανάσταση. Πέτρες, βόμβες μολότοφ και ξύλα άρχισαν να εκτοξεύονται από τον κόσμο και σε λίγη ώρα οι συγκρούσεις απλώθηκαν σε όλη τη Βουδαπέστη. Τα νέα φτάνουν στα εργοστάσια. Οι εργάτες και οι εργάτριες βγαίνουν στους δρόμους. Πολλοί οργανώνονται κατά ομάδες και φτιάχνουν οδοφράγματα. Αλλοι εισβάλουν σε ομίλους σκοποβολής και παίρνουν όπλα και άλλοι συγκεντρώνονται εξω από τα στρατόπεδα και ζητούν από τους φαντάρους να ενωθούν με την εξέγερση.

Ενώ ο ουγγρικός κρατικός μηχανισμός έχει καταρρεύσει, τα ρώσικα τάνκς κάνουν την εμφάνισή τους στο κέντρο της πόλης, αλλά αδυνατούν να ελέγξουν την κατάσταση. Οι Ούγγροι στρατιώτες δίνουν όπλα στους εξεγερμένους και σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχουν περιγραφές όπου ακόμα και Ρώσοι στρατιώτες συνομιλούν φιλικά με τον κόσμο.

Η άρχουσα τάξη καταλαβαίνει ότι είναι αναγκασμένη να κάνει παραχωρήσεις. Στις 24 Οκτώβρη ο μεταρρυθμιστής Νάγκι διορίζεται πρωθυπουργός, αλλά οι μάχες δεν σταματούν. Αντίθετα στα βιομηχανικά περίχωρα της Βουδαπέστης ξεσπούν απεργίες, στα εργοστάσια αρχίζουν να ξεφυτρώνουν εργατικά συμβούλια, ενώ αρχίζουν να κυκλοφορούν προκηρύξεις που καλούν σε γενική απεργία. Στις 25 Οκτώβρη ο γραμματέας του Κόμματος Γκέρο, αντικαθίσταται από τον "μεταρρυθμιστή" Γιάνος Καντάρ. Λίγο αργότερα ανασχηματίζεται η κυβέρνηση και ο Νάγκι ζητά την αποχώρηση των ρωσικών τανκς και υπόσχεται την αναγνώριση των εργατικών συμβούλιων σαν νόμιμων εκπροσώπων των εργατών. Στις 28 του μήνα οι Ρώσοι στρατηγοί έδωσαν εντολή για την αποχώρηση των στρατευμάτων από

Ενοπλοι εργάτες υπερασπίζονται την επανάσταση ενάντια στα ρώσικα τανκς

τις μεγάλες πόλεις. Στις 31 δεν υπήρχε ούτε ένα τανκ στους δρόμους.

Εργατικά Συμβούλια

Τυπικά την εξουσία την είχε η κυβέρνηση του Ιμρε Νάγκι. Ηταν η αναγνωρισμένη κυβέρνηση της χώρας από τη δυτική διπλωματία αλλά και με αυτή συνομιλούσαν και διαπραγματεύονταν οι ρώσοι στρατηγοί και η Μόσχα. Αλλά στην πραγματικότητα η χώρα βρισκόταν σε μια κατάσταση δυαδικής εξουσίας - όπως η Ρωσία ανάμεσα στο Φλεβάρη και τον Οκτώβρη του 1917. Αυτός ο δεύτερος πόλος εξουσίας ήταν τα εργατικά συμβούλια και οι ένοπλοι εργάτες κι εργάτριες στους δρόμους.

Ο Πίτερ Φράιερ ήταν ο ανταποκριτής της εφημερίδας του Κομμουνιστικού Κόμματος Βρετανίας, της Daily Worker, στη Βουδαπέστη. Η άποψη του κόμματος του για τα γεγονότα στην Ουγγαρία, όπως και όλων των Κομμουνιστικών Κομμάτων στη Δύση, ήταν ότι η εξέγερση ήταν υποκινούμενη από τους ιμπεριαλιστές και τους νοσταλγούς του παλιού καθεστώτος. Η δική του άποψη άλλαξε πολύ γρήγορα. *"Αυτό που έχουμε στην Ουγγαρία"*, έγραφε στις ανταποκρίσεις του που η σύνταξη της εφημερίδας δεν δημοσίευσε ποτέ, *"δεν είναι μια αντεπανάσταση οργανωμένη από φασίστες και αντιδραστικούς. Είναι μια εξέγερση ενός ολόκληρου λαού, στην οποία συμμετέχουν ακόμα και πολλά απλά μέλη της βάσης του Κομμουνιστικού Κόμματος, ενάντια σε μια αστυνομική δικτατορία που υποστηρίζεται από τη Σοβιετική στρατιωτική ισχύ"*.

Τα επαναστατικά συμβούλια που ξεφύτρωναν σε όλη την Ουγγαρία *"ήταν ταυτόχρονα όργανα εξέγερσης - συντόνιζαν τη δράση των εκλεγμένων αντιπροσώπων από τα εργοστάσια και τα πανεπιστήμια, τα ορυχεία και τα στρατόπεδα - και όργανα μιας λαϊκής αυτο-κυβέρνησης που είχε την εμπιστοσύνη του οπλισμένου λαού"*, έγραφε ο Φράιερ. *"Αυτός ο λαός πρόσθεσε στο μακρύ κατάλογο των πόλεων-μαχητών - Παρίσι, Πετρούπολη, Καντόνα, Μαδρίτη, Βαρσοβία - ένα ακόμα αθάνατο όνομα, Βουδαπέστη!"*

Τα εργατικά συμβούλια, όπως σε κάθε εργατική επανάσταση, ξεκίνησαν για να καλύψουν την ανάγκη για συντονισμό της απεργιακής δράσης. Αλλά πολύ γρήγορα ανέλαβαν τα καθήκοντα γενικότερου συντονισμού, από τον ανεφοδιασμό των πόλεων σε βασικά αγαθά μέχρι την τήρηση της επαναστατικής τάξης. Οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι ήταν μαχητικοί εργαζόμενοι που είχαν την εμπιστοσύνη των συναδέλφων τους. Τα συμβούλια αποφάσιζαν δημοκρατικά τη δράση τους και οι αντιπρόσωποι ήταν ανακλητοί. Αρχισαν να εφαρμόζουν τον εργατικό έλεγχο στο χώρο δουλειάς: *"Το ανώτερο σώμα στο εργοστάσιο είναι το δημοκρατικά εκλεγμένο συμβούλιο"*, διακήρυξε στις 31 Οκτώβρη το συντονιστικό των συμβουλίων της Βουδαπέστης. *"Ο διευθυντής είναι υπάλληλος του εργαστασίου. Ολοι οι ανώτεροι υπάλληλοι πρέπει να εκλέγονται και να είναι υπόλογοι στο συμβούλιο για κάθε ζήτημα"*.

Τα συμβούλια είχαν άμεσα αιτήματα και πρόγραμμα: να φύγει ο ρωσικός στρατός, να δοθεί η γη στους αγρότες, να υπάρξει εργατικός έλεγχος στα εργοστάσια, να καταργηθεί η μισητή Πολιτική Αστυνομία. Στις 29 Οκτώβρη το συμβούλιο του Γκιόρ επισκέφθηκε τον Νάγκι και του δήλωσε ότι *"θα τον στηρίξει μόνο εφόσον δεχθεί η κυβέρνησή του το πρόγραμμα των συμβουλίων"*.

Το συμβούλιο του εργαστασιακού συγκροτήματος Μπορσόντ δήλωνε στο Ραδιο Μισκόλκ στις 1 Νοέμβρη: *"Επαναλαμβάνουμε ότι δεν θα επιστρέψουμε τη γη στους τσιφλικάδες, ούτε τα εργοστάσια στους καπιταλιστές, τα ορυχεία στους βαρώνους και το στρατό στους εχθρούς του λαού"*.

Η νέα κυβέρνηση είχε να αντιτάξει στα αιτήματα των συμβουλίων μόνο τα ρωσικά τανκς και το προσωπικό κύρος του Ιμρε Νάγκι. Ομως, έχοντας απορρίψει προσωρινά τουλάχιστον τη "λύση" της ρώσικης επέμβασης, η κυβέρνηση ήταν κυριολεκτικά κολλημένη στον τοίχο, καθώς η επιρροή του Νάγκι έπεφτε συνεχώς. Στις 2 Νοέμβρη, το εργατικό

συμβούλιο του Μισκόλκ απαίτησε από τον Νάγκι *"τη δημιουργία Πανεθνικού Επαναστατικού Συμβουλίου βασισμένου στα εργατικά συμβούλια κάθε νομού της χώρας, που θα αποτελείται από δημοκρατικά εκλεγμένους αντιπροσώπους. Η παλιά "βουλή" θα πρέπει να διαλυθεί"!*

Επέμβαση και καταστολή

Στις 1 Νοέμβρη οι Ρώσοι στρατηγοί αντικατέστησαν τις μονάδες που είχαν φανεί διστακτικές και είχαν "μολυνθεί" από την εξέγερση, με νέες. 3000 τανκς και 500.000 στρατιώτες συμμετείχαν στη δεύτερη ρώσικη εισβολή. Στις 3 Νοέμβρη κάλεσαν την κυβέρνηση να στείλει αντιπροσωπεία για διαπραγματεύσεις. Αργά τη νύχτα, συνέλαβαν την ουγγρική αντιπροσωπεία και την φυλάκισαν. Τα περισσότερα μέλη της, όπως και ο Νάγκι που προσπάθησε να καταφύγει στη Γιουγκοσλαβική πρεσβεία, εκτελέστηκαν κρυφά λίγους μήνες αργότερα. Ο πρώην "μεταρρυθμιστής" Καντάρ αναλαμβάνει το έργο της καταστολής της επανάστασης.

Οι ερπύστριες των τανκς ξανακούστηκαν στη Βουδαπέστη. Οι ούγγροι εργάτες πάλεψαν με μολότοφ και ελαφρύ οπλισμό. Οι μάχες στο γεμάτο εργαστάσια νησάκι του Δούναβη, Τσέπελ, στο Ουίπεστ, στο Πεσκ, στο Μισκόλκ συνεχίστηκαν σπίτι με σπίτι. Το συντονιστικό των συμβουλίων κήρυξε γενική απεργία. Στο Τσέπελ το εργατικό συμβούλιο τύπωσε αφίσες που έγραφαν: "Οι 40.000 αριστοκράτες και φασίστες εργάτες του Τσέπελ απεργούν". Στο Ντουναπέντελε έγινε αεροπορικός βομβαρδισμός. Οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν για μια βδομάδα. Ομάδες εργατών μαζί με Ρώσους λιποτάκτες έφυγαν στα βουνά, όπου συνέχιζαν τη μάχη μέχρι την πρώτη βδομάδα του Δεκέμβρη.

Οι νεκροί από την εισβολή ήταν 2.500. Τα τανκς έλεγχαν την Ουγγαρία. Οχι, όμως, ακόμα και τους ούγγρους εργάτες. Την καταστολή ακολούθησε μια από τις πιο μακρόχρονες γενικές απεργίες στην ιστορία του εργατικού κινήματος. Η βιομηχανική παραγωγή σταμάτησε. Στις 21 Νοέμβρη το Κεντρικό Εργατικό Συμβούλιο της Βουδαπέστης έβγαλε την εξής ανακοίνωση:

"Σύντροφοι εργάτες... Το δημοκρατικά εκλεγμένο συμβούλιο από τα εργοστάσια και τις συνοικίες της πόλης απευθύνεται πάλι σε σας... Πιστοί στην εμπιστοσύνη που μας έδειξε η εργατική τάξη θα υπερασπίσουμε τα εργοστάσια από οποιαδήποτε καπιταλιστική παλινόρθωση. Ταυτόχρονα, όμως, θέλουμε να χτίσουμε το δικό μας ανεξάρτητο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα γιατί τα εργατικά συμβούλια αντιπροσωπεύουν τα πραγματικά συμφέροντα της εργατικής τάξης".

Στις 6 Δεκέμβρη η προσπάθεια της αστυνομίας να συλλάβει τα μέλη του κεντρικού συμβουλίου αποκρούεται από την εργατική φρουρά του εργοστάσιου "Μπελογιάννης". Στις 12 Δεκέμβρη - σχεδόν 40 χρόνια μετά τη νίκη των σοβιέτ στη Ρωσία του 1917 - το σοβιέτ της Βουδαπέστης φυλακίζεται στο σύνολό του. Στις 15 Δεκέμβρη επιβάλλεται η ποινή του θανάτου σε όσους παροτρύνουν σε απεργία. Στις 6 Γενάρη του 1957 το συμβούλιο του Τσέπελ αποφασίζει την αυτοδιάλυσή του γιατί "δεν βλέπουμε το λόγο να υπάρχουμε σαν κυβερνητικό όργανο". Στις 20 Μάρτη 1957 τα συμβούλια καταγγέλονται σαν "πράκτορες της αντεπανάστασης" και το Νοέμβρη του '57 επισημοποιείται η κατάργησή τους. Ο χασάπης Καντάρ είναι έτοιμος να αρχίσει την "ανοικοδόμηση" του ουγγρικού κρατικού καπιταλισμού.

Οι γυναίκες της επανάστασης

Στις 7 Νοέμβρη 1956, σε ένα από τα οδοφράγματα της οδού Ταζόλτο στη Βουδαπέστη, οι εργάτες αντιστέκονταν στα ρώσικα τανκς με μολότοφ και λίγα τουφέκια. Στα χέρια τους κρατούσαν, όχι τη σημαία της Ουγγαρίας, όπως σε όλες τις προηγούμενες διαδηλώσεις, αλλά μια κόκκινη σημαία. Ηταν η επέτειος της Ρώσικης Επανάστασης του 1917 και ήθελαν να την τιμήσουν.

Οι εργάτες και οι εργάτριες της Ουγγαρίας ηττήθηκαν. Αλλά τίποτα πια δεν ήταν το ίδιο για την αριστερά σε ολόκληρο τον κόσμο μετά το 1956. Δεν ήταν μόνο ο δημοσιογράφος του Βρετανικού Κομμουνιστικού Κόμματος, ο Πίτερ Φράιερ, που ζώντας από κοντά την εξέγερση, την καταστολή και την ηρωική αντίσταση των ούγγρων εργατών, ήλθε σε σύγκρουση με την επίσημη γραμμή του κόμματός του. Τα γεγονότα της Ουγγαρίας του '56 ήταν ένα σοκ για χιλιάδες αριστερούς αγωνιστές στη Δύση.

Ο Μίκλος Κράσσο, ένας εργάτης εκλεγμένος στο Εργατικό Συμβούλιο της Βουδαπέστης θυμάται από τις μέρες της επανάστασης του '56: *"Η γενική απεργία ξέσπασε αμέσως με την εξέγερση και οι εργάτες άρχισαν σχεδόν αυθόρμητα να χτίζουν εργατικά συμβούλια. Νοιώθοντας τη δύναμή τους οι εργάτες και η νεολαία ήταν πλημμυρισμένοι από ένα συναίσθημα αισιοδοξίας. Ηταν εντυπωσιακή η καθολικότητα που είχαν τα πολιτικά αιτήματα. Αλλά εξίσου εντυπωσιακό ήταν και το γεγονός ότι πουθενά οι εργάτες δεν έδειξαν ότι είχαν ξεκάθαρες ιδέες για το πώς θα πετύχουν αυτά τα αιτήματα. Πουθενά δεν ακούστηκε το σύνθημα: όλη η εξουσία στα εργατικά συμβούλια".*

23 Οκτώμβρη: Οι διαδηλωτές έχουν γκρεμίσει το άγαλμα του Στάλιν στο κέντρο της Βουδαπέστης

-Ισραήλ

Ενα κράτος όπως όλα τα άλλα;

Ισραήλ και Παλαιστίνη, ποια είναι η λύση; Ενα κράτος ή δυο; Ο Νίκος Λούντος αναλύει με ακρίβεια τη φύση του κράτους που δημιούργησαν οι σιωνιστές έποικοι και υποστηρίζει με θέρμη ότι οι άραβες και οι εβραίοι μπορούν να συμβιώσουν ειρηνικά σε μια ενιαία δημοκρατική Πάλαιστίνη. Συμβάλει έτσι σε μια συζήτηση που είναι καιρός να γίνει ανοιχτά μέσα στο κίνημα.

Ο πόλεμος στο Λίβανο έφερε στο προσκήνιο ένα βασικό ερώτημα. Τι είδους κράτος είναι το Ισραήλ, ένα κράτος που μπορεί να υποστηρίζει πως σε αντίποινα για την αιχμαλωσία ενός στρατιώτη του μπορεί να ισοπεδώνει μια ολόκληρη χώρα; Παράλληλα με τις "ασύμμετρες απαντήσεις" του Ισραήλ στο Λίβανο συνεχιζόταν η βάρβαρη απομόνωση της Λωρίδας της Γάζας, όπου οι άνθρωποι έχουν αναγκαστεί να γυρίσουν στη λίθινη εποχή. Οι εικόνες των ισραηλινών μαθητών να ζωγραφίζουν χαμογελώντας πάνω σε πυραύλους που σε λίγα δευτερόλεπτα μπορεί να ισοπέδωναν ένα λιβανέζικο σχολείο, ενώ την ίδια στιγμή οι διαφημισμένοι ως ισραηλινοί ειρηνιστές έκαναν δηλώσεις υπέρ του πολέμου οδήγησαν πολλούς να αναρωτηθούν για τη φύση αυτού του κράτους.

Κάποιοι ενοχλήθηκαν που άνοιξε αυτή η επτασφράγιστη συζήτηση. Η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αννα Φραγκουδάκη(1) έγραψε στα ΝΕΑ θυμωμένη για τα συμπεράσματα που μπορούν να βγάλουν "τα παιδιά μας" από τον πόλεμο του Λιβάνου. Ανησυχεί μήπως βγάλουν το συμπέρασμα πως το Ισραήλ δεν έχει δικαίωμα να υπάρχει.

Η Φραγκουδάκη επιτέθηκε στον Χρήστο Χατζηιωσήφ(2), ο οποίος είχε γράψει στην Αυγή ένα οργισμενο άρθρο στη διάρκεια του πολέμου, το οποίο έκλεινε με μια έκκληση να σταματήσει το μακελειό. Του άρθρου της Φραγκουδάκη είχε προηγηθεί αντίστοιχη επίθεση στον Χατζηιωσήφ από την Ρίκα Μπενβενίστε(3), η οποία υποστήριξε πως "αν η ύπαρξη (του Ισραήλ) δεν θεωρείται απροϋπόθετη, και ο Χατζηιωσήφ δεν μοιάζει να ενδιαφέρεται γι' αυτό, τότε όλοι οι δρόμοι για την ειρήνη είναι κλειστοί".

Δυστυχώς, αυτή την αντίληψη ότι η ύπαρξη του Ισραήλ είναι απροϋπόθετη, έκανε την εμφάνισή της και σε ανάλυση του ΚΚΕ, το οποίο δεν ανήκει σε αυτούς που κρατήσαν ίσες αποστάσεις για τον πόλεμο στο Λίβανο. Ο Μάκης Μαΐλης χαρακτήρισε λάθος την άποψη της Χαμάς και της Χεζμπολάχ που ζητάνε να εξαφανιστεί το Ισραήλ από το χάρτη.(4)

Το περιοδικό Σοσιαλισμός από τα Κάτω και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα ανήκουν σε μια παράδοση που υποστήριζε πάντα τη διάλυση του κράτους του Ισραήλ. Υποστηρίζουμε ότι δεν μπορεί να υπάρξει λύση μέσω της ίδρυσης ενός μικρού παλαιστινιακού κράτους δίπλα στο Ισραήλ και ότι ένα τέτοιο κράτος θα ήταν πάντα καταδικασμένο να επιβιώνει ως "κρατίδιο" στη σκιά και υπό την απειλή του Ισραήλ. Κάτι τέτοιο δεν θα ήταν λύση αλλά μάντρωμα των Παλαιστίνιων και ξεπέρασμα της κρίσης προς όφελος του Ισραήλ. Η διάλυση του Ισραήλ και η αντικατάστασή του από ένα ενιαίο παλαιστινιακό κράτος, του οποίου όλοι οι πολίτες θα είναι ισότιμοι, ανεξάρτητα από θρησκεία και καταγωγή, είναι προϋπόθεση για την ειρήνη στην περιοχή.

Μαζί με την άγνοια όσων επιτίθενται σ' αυτήν την άποψη έρχεται συχνά και η προβοκάτσια. Γι' αυτό χρειάζεται να ξεκαθαρίσουμε ότι ο στόχος της διάλυσης του κράτους του Ισραήλ δεν έχει καμία σχέση με διωγμό των κατοίκων του. Αραβες και Εβραίοι ζούσαν μαζί στην Παλαιστίνη για αιώνες χωρίς την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ. Τα κράτη στην ιστορία έρχονται και φεύγουν, φτιάχνονται και διαλύονται. Μερικοί σχολικοί χάρτες -ελλείψει χρηματοδότησης- ακόμη αναφέρουν τη Γιουγκοσλαβία στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας. Αυτό το κράτος δεν υπάρχει πια, όπως δεν υπάρχει η Τσεχοσλοβακία, η Σοβιετική Ενωση, η Ανατολική Γερμανία. Σήμερα υπάρχει ένα προτεκτοράτο που λέγεται Κόσοβο, υπάρχει Μαυροβούνιο. Δεν υπάρχει Ινδοκίνα, αλλά υπάρχει Βιετνάμ. Κάποτε υπήρχαν Ολλανδικές Ινδίες, σήμερα υπάρχει Ινδονησία. Η για να έρθουμε σε παραδείγματα πιο χρήσιμα για το επιχείρημά μας, η Αφρική μέχρι τον 20 αιώνα ήταν χωρισμένη σε κράτη αποικίες των αυτοκρατοριών. Το βρετανικό Ρατζ στην Ινδία, είχε τη δομή κράτους με τη δική του σημαία και διοίκηση. Το κράτος των λευκών στη Ροδεσία διαλύθηκε και ιδρύθηκε η Ζιμπάμπουε, η βόρεια Ροδεσία έγινε Ζάμπια, όπως και η η Νοτιοαφρικανική Ενωση του Απαρτχάιντ έδωσε τη θέση της στη Νότια Αφρική το 1994.

Η άποψη για "ενα κράτος στην Παλαιστίνη" ήταν η παραδοσιακή θέση του παλαιστινιακού κινήματος και της οργάνωσης Φατάχ του Γιάσερ Αραφάτ. Οι Παλαιστίνιοι διεκδικούσαν ότι το Ισραήλ ως αποικιοκρατικό κατασκεύασμα, ένα κράτος που παραβίασε άμεσα στον πόλεμο του 1948 τα σύνορα που του χάριζε ο ΟΗΕ και κατέλαβε το μεγαλύτερο μέρος της ιστορικής Παλαιστίνης, ένα κράτος που έδινε το δικαίωμα σε οποιονδήποτε με εβραϊκό θρήσκευμα από όλο τον κόσμο να γίνει σε μια μέρα πολίτης του, αλλά δεν επέτρεπε στους Αραβες πρόσφυγες να επιστρέψουν σπίτι τους, πρέπει να δώσει τη θέση του σε ένα ενιαίο δημοκρατικό κοσμικό κράτος.

Η υποχώρηση από αυτήν τη θέση του ενός κράτους υπέρ κάποιου είδους παλαιστινιακού κρατιδίου ήταν αποτέλεσμα της ήττας του παλαιστινιακού κινήματος, αλλά και της γενικότερης υποχώρησης της Αριστεράς και των αδιεξόδων όλων των "τριτοκοσμικών κινημάτων" τη δεκαετία του '80. Αρχισε να θεωρείται δεδομένο ότι η λύση θα έρθει όχι μέσα από τον αγώνα ενάντια στο Ισραήλ αλλά μέσα από κάποιου είδους συμβιβασμό που θα αποδώσει δύο κράτη. Αυτή η στάση απέκτησε και τον ιδεολογικό της αντίκτυπο στην Αριστερά που ανακάλυψε πως υπάρχουν

Το 1936 - 1939 οι Βρετανοί ιμπεριαλιστές με τη βοήθεια των σιωνιστών εποίκων συνέτρεψαν την πρώτη μαζική εξέγερση των Παλαιστινίων

"δικαιώματα αυτοδιάθεσης" για τους Ισραηλινούς όπως αντίστοιχα υπάρχουν και για τους Παλαιστίνιους.

Η θέση αυτή απέκτησε πρακτικό νόημα μετά το ξέσπασμα της πρώτης Ιντιφάντα το 1987. Μετά την κατάληψη της Δυτικής Οχθης και της Λωρίδας της Γάζας από το Ισραήλ το 1967, το παλαιστινιακό κίνημα είχε μετατραπεί από ένα κίνημα προσφύγων σε κίνημα ενός λαού υπό κατοχή. Η γενιά της 1ης Ιντιφάντα ήταν η πρώτη γενιά που είχε γεννηθεί υπό κατοχή. Οι ιμπεριαλιστές αναγκάστηκαν να ξαναθυμηθούν την ηγεσία της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης που είχε εξοριστεί από το '82 και να ανοίξουν το ζήτημα ενός "παλαιστινιακού κράτους", το οποίο θα βρισκόταν κατά προσέγγιση στη Δυτική Οχθη και τη Γάζα. Κατάληξη ήταν οι συμφωνίες του Οσλο το '93 οι οποίες έφτιαξαν αυτό που σήμερα ξέρουμε ως Παλαιστινιακή Αρχή. Η Παλαιστινιακή Αρχή ήταν και είναι ένα μη-κράτος, χωρίς κυριαρχία, χωρίς συγκεκριμένα εδάφη που συνεχώς δέχεται τις επιθέσεις, τις εισβολές και τους βομβαρδισμούς του Ισραήλ. Οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες συνέχισαν να μην έχουν το δικαίωμα επιστροφής στη γη τους. Μετά το 1993, οι ισραηλινοί εποικισμοί στο εσωτερικό της Δυτικής Οχθης αυξήθηκαν κατακόρυφα. Ολοι παραδέχονται σήμερα ότι η προοπτική ίδρυσης ενός παλαιστινιακού κράτους στη Δυτική Οχθη βρίσκεται μακρύτερα από το 1993.

Αυτές οι εξελίξεις άρχισαν να ξαναφέρνουν στη συζήτηση την "ξεχασμένη" λύση του ενός κράτους. Το ξέσπασμα της Δεύτερης Ιντιφάντα που σφράγισε το τέλος των συμφωνιών του Οσλο, η άνοδος του Αριέλ Σαρόν στην πρωθυπουργία, η νέα ειβολή στη Δυτική Οχθη και τη Γάζα, η πολιορκία του αρχηγείου της Παλαιστινιακής Αρχής και του Αραφάτ στη Ραμάλα επιτάχυναν αυτή τη συζήτηση, και στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη αλλά και σε διανοούμενους και αναλυτές σε όλο τον κόσμο.

Για παράδειγμα το άρθρο του Tony Judt τον Σεπτέμβρη του 2003 στο οποίο αποκαλούσε το Ισραήλ "αναχρονισμό" και εξηγούσε ότι η λογική ίδρυσης του Ισραήλ ήταν η αποικιοκρατία του 19ου αιώνα, προκάλεσε αντιδράσεις.(5) Ο Daniel Lazare στο αμερικανικό περιοδικό The Nation, αρχές Νοέμβρη 2003, το οποίο παρότι αριστερό δε φημίζεται για τη φιλο-παλαιστινιακή του στάση, έγραψε το άρθρο "Η λύση του ενός κράτους", τονίζοντας πως "Ενα μακρόχρονο ταμπού τελικά αρχίζει να πέφτει. (...) Δεν ξέρουμε πώς θα τελειώσει. Αλλά εκεί που ήταν σχεδόν αδύνατο να κάνουμε μια ειλικρινή συζήτηση για το σιωνισμό, τώρα γίνεται αδύνατον να μην κάνουμε".(6)

Ακόμη πιο "σημαδιακό" για τη στροφή που βρισκόταν σε εξέλιξη ήταν το τεύχος 231 του περιοδικού Middle East Report, το καλοκαίρι του 2004. Ισως το πιο γνωστό παγκόσμια περιοδικό για τη Μέση Ανατολή, κυκλοφόρησε με τίτλο στο εξώφυλλο "Two state dis/solution" (Η λύση/διάλυση των δύο κρατών). Στο εισαγωγικό άρθρο (7) το περιοδικό εξηγούσε πως "Οταν αυτό το περιοδικό ιδρύθηκε το 1971, οι εκδότες του υποστήριζαν ένα κοσμικό, δημοκρατικό κράτος για μουσουλμάνους, χριστιανούς και εβραίους σε ολόκληρη την Παλαιστίνη, από τον Ιορδάνη ως τη Μεσόγειο". Τότε το περιοδικό αποδεχόταν αυτή τη λύση "ενός κράτους" ως τμήμα της υποστήριξής του όχι μόνο για τον παλαιστινιακό αγώνα αλλά και για τους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του "Τρίτου Κόσμου", ως προάγγελους της κοινωνικής αλλαγής. Στις αρχές της δεκαετίας του 80, οι εκδότες άρχισαν να στρέφονται σε μια μετριοπαθή υποστήριξη της "λύσης των δύο κρατών".

Οπως παρατηρεί εύστοχα όμως το άρθρο, όσο η άποψη των "δύο κρατών" γινόταν κοινός τόπος τη δεκαετία του '80 τόσο περισσότερο έφερνε μαζί της τρία παρεπόμενα: "Οι οπαδοί των δύο κρατών γίνονταν όλο και πιο πρόθυμοι να αγνοήσουν το δικαίωμα των Παλαιστίνιων προσφύγων του 1948 να γυρίσουν σπίτι τους", "Ενα αυτοκαθορισμένο σιωνιστικό κράτος στο Ισραήλ, α-

πό τη φύση του, θα έκανε διακρίσεις απέναντι στους μη Εβραίους πολίτες του" και το Ισραήλ ένιωθε όλο και πιο νομιμοποιημένο να διεκδικεί κι άλλα εδάφη πέρα από εκείνα τα οποία κατείχε.

Το πιο πρόσφατο επεισόδιο αυτής της συζήτησης εξελίχθηκε με το βιβλίο της Virginia Tilley, "Η λύση του ενός κράτους".(8) Η Tilley είχε μια πολύ ενδιαφέρουσα ανταλλαγή άρθρων με τον ισραηλινό καθηγητή Yoav Peled, ο οποίος έκανε κριτική στο βιβλίο της, στις στήλες του περιοδικού New Left Review(9). Η Tilley στηρίζει το επιχείρημά της υπέρ της λύσης του ενός κράτους αποδεικνύοντας ότι δεν είναι πλέον εφικτή η λύση των δύο κρατών. Η τεράστια ανάπτυξη των ισραηλινών εποικισμών βαθειά μέσα στη Δυτική Οχθη σημαίνει πως ακόμη και αν το Ισραήλ αποδεχόταν την ίδρυση ενός παλαιστινιακού κράτους στη Δυτική Οχθη θα χρειαζόταν να μετακινηθούν άμεσα 200 χιλιάδες Ισραηλινοί έποικοι, να γίνουν τεράστιες ανακατατάξεις στα οδικά δίκτυα και στην οικονομία, τέτοια ώστε το κόστος θα είναι τεράστιο και έτσι απαντάει σε όσους κατηγορούν τη λύση του ενός κράτους ως "ανέφικτη" ότι η δική τους λύση είναι πολύ πιο ανέφικτη.

Ο Yoav Peled απαντώντας στην Tilley προσφέρει κάποια σωστά επιχειρήματα. Μια σωστή κριτική που της ασκεί για παράδειγμα είναι ότι δεν αρκεί να επιχειρηματολογήσεις για το πόσο αδύνατη είναι η λύση των δύο κρατών. Μας προειδοποιεί ότι το Ισραήλ μπορεί να αποδεχθεί κάποτε τη "λύση" ενός Παλαιστινιακού κράτους μπαντουστάν, μια μικρή αποθήκη ανθρώπων που δεν θα είναι παρά ένα μικρό ποσοστό της Δυτικής Οχθης, πέρα από το τείχος που έχει χτίσει, πολύ κοντά στον ποταμό Ιορδάνη.

Κάναμε όλη αυτήν την αναφορά στην αντιπαράθεση που βρίσκεται σε εξέλιξη, για να τονίσουμε δύο πράγματα. Πρώτον, ότι η αρθρογραφία που αναπτύσσεται από στελέχη του ΣΥΝ και του ΚΚΕ σήμερα γίνεται με όρους της περασμένης τουλάχιστον δεκαετίας. Δεύτερον πόσο λίγο εξυπηρετούν παρεμβάσεις όπως αυτή της Αννας Φραγκουδάκη. Την ώρα που η συζήτηση ανοίγει, κάποιοι γράφουν άρθρα για να την κλείσουν, χρησιμοποιώντας φτωχά επιχειρήματα κατηγορώντας όποιον ανοίγει θέματα ενός κράτους ως αντισημίτη. Επειδή το ΣΑΚ είναι ένα περιοδικό που βρίσκεται αναμφισβήτητα στο στρατόπεδο αυτών που πολεμάνε τον αντισημιτισμό, ενώ ταυτόχρονα υποστηρίζουμε τη λύση του ενός κράτους στην Παλαιστίνη, θεωρούμε καθήκον μας να ανοίξουμε τη συζήτηση.

Υπάρχουν δύο ζητήματα που θίγονται μόνο ακροθιγώς στη συζήτηση ακόμη και μεταξύ Tilley και Peled. Το πρώτο ζήτημα είναι η φύση του ισραηλινού κράτους και το δεύτερο είναι ότι το Ισραήλ υπάρχει επειδή παίζει έναν συγκεκριμένο ρόλο στη Μέση Ανατολή, το ρόλο του "κράτους μαντρόσκυλου". Για να παίζει το ρόλο αυτό εξαρτάται απόλυτα από την οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ. Υποστηρίζουμε πως το Ισραήλ δεν έχει "απροϋπόθετο" δικαίωμα στην ύπαρξή του, διότι δεν είναι ένα κράτος όπως όλα τα άλλα. Το Ισραήλ είναι ένα κράτος εποίκων. Δεν είναι το μοναδικό, ανήκει στην κατηγορία των κρατών που φτιάχτηκαν από ευρωπαίους εποίκους μαζί με την εξάπλωση των ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών. Στηρίχτηκε σε μια πολιτική μαζικού εποικισμού με σκοπό να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί η πλειοψηφία του εβραϊκού πληθυσμού στην Παλαιστίνη. Αρα η σύγκριση που κάνει η Φραγκουδάκη με τα βαλκανικά κράτη είναι εντελώς εκτός τόπου και χρόνου. Ισχυρίζεται ότι παντού η ίδρυση κρατών στηρίχθηκε σε αντίστοιχους εθνικούς μύθους και χρησιμοποιήθηκε αντίστοιχη βία με το Ισραήλ. Ο εθνικός μύθος του Ισραήλ δε στηρίχθηκε στους Εβραίους της Παλαιστίνης, οι οποίοι ζούσαν ειρηνικά μαζί με τους Αραβες συμπατριώτες τους. Ο εθνικισμός συνοδεύει τον καπιταλισμό από τη γέννησή του, αλλά ο σιωνισμός δεν είναι απλά ένας εθνικισμός. Στηρίχθηκε σε μια αποικιακή ιδεολογία και ένα σχέδιο που έλεγε ότι χρειάζεται να χτιστεί ένα "ευρωπαϊκό" προγεφύρωμα στο εσωτερικό της Ανατολής, σε μια "γη χωρίς ανθρώπους".

Πέρα όμως από την ιστορική ανακρίβεια να μπερδεύει κανείς τους βαλκανικούς εθνικισμούς με τις αποικιακές πολιτικές των αυτοκρατοριών, χάνεται ένα βασικό ζήτημα. Οι αλληλοσφαζόμενοι λαοί στα Βαλκάνια δεν είχαν κανένα συμφέρον από τον πόλεμο. Γι' αυτό και από τα τέλη του 19ου αιώνα μαζί με τον εθνικισμό έκανε την εμφάνισή του και το αντίθετό του. Εκαναν την εμφάνισή τους οι διεθνιστικές ιδέες, η διεθνιστική πολιτική που έγινε με τη σειρά της κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία Αριστεράς, κομμουνιστικών κομμάτων, συνδικαλισμού και αντιπολεμικών κινημάτων. Οι έποικοι αντίθετα είχαν πραγματικά υλικά συμφέροντα από την καταπίεση και τη σφαγή των ιθαγενών πληθυσμών.

Ποτέ στις αποικιακές κοινωνίες δεν εμφανίστηκε πραγματικό κίνημα συναδέλφωσης των "Ευρωπαίων" με τους ιθαγενείς. Πέρα από τη θεωρητική αξία του να κατηγοριοποιήσουμε το Ισραήλ στα κράτη εποίκων, το πολιτικό συμπέρασμα έχει επαλη-

Το τείχος που χτίζει το Ισραήλ στην Δυτική Οχθη κλέβει την γη από τους Παλαιστινίους

Διαδήλωση αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη το φθινόπωρο του 2003

θευθεί 58 χρόνια από την ίδρυσή του. Ποτέ δεν εμφανίστηκε πολιτική δύναμη μέσα στο Ισραήλ (παρότι είναι "ανοιχτή" κοινοβουλευτική δημοκρατία) που να αντιπαλέψει την ουσία του σιωνισμού.

Χρειάζεται να κάνουμε όμως μια ακόμη διάκριση μεταξύ του Ισραήλ και των άλλων αποικιακών κρατών. Στην περίπτωση της Αυστραλίας και της Βόρειας Αμερικής, οι ευρωπαίοι έποικοι εξολόθρευσαν τους ιθαγενείς. Μέσα στα πρώτα εκατό χρόνια "επαφής" των αγγλόφωνων εποίκων της Αμερικής με τους Ινδιάνους του Ατλαντικού, το 90% των ιθαγενών είχε εξαφανιστεί.(10) Οταν αργότερα ιδρύθηκαν οι ΗΠΑ, ήταν τόσο απομονωμένες οι κοινότητες των Ινδιάνων που δεν έπαιξαν ρόλο στη φύση του αμερικάνικου κράτους. Αντίστοιχα σήμερα στην Αυστραλία, οι Αβορίγινες, οι ιθαγενείς που ζούσαν στο νησί πριν από την άφιξη Ευρωπαίων το 1788, αποτελούν μόλις το 2%.(11) Σίγουρα το Ισραήλ δεν τα "κατάφερε" τόσο καλά και δεν μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε σαν ένα κράτος για το οποίο η αποικιοποίηση ανήκει στο παρελθόν. Ποτέ δεν κατάφερε να διώξει όλους τους Παλαιστίνιους από τα αρχικά του εδάφη και από το 1967 κατέλαβε νέες παλαιστινιακές περιοχές. Ο πόλεμος ενάντια στους Παλαιστίνιους παραμένει στην καρδιά της ισραηλινής πολιτικής.

Υπήρξε μια ακόμη κατηγορία αποικιακών κρατών. Οι Γάλλοι έποικοι της Αλγερίας και οι άλλοι Ευρωπαίοι έποικοι της νότιας Αφρικής (καθεστώς απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική, λευκή κυριαρχία στη Ροδεσία), δεν προσπάθησαν να εξολοθρεύσουν τους μαύρους, αλλά να τους χρησιμοποιήσουν ως φτηνό εργατικό δυναμικό. Σ' αυτές τις περιπτώσεις διαμορφώθηκε ένας αρκετά καθαρός διαχωρισμός ανάμεσα στην ευρωπαϊκή άρχουσα τάξη και στην ντόπια εργατική τάξη. Το Ισραήλ δεν διάλεξε ούτε αυτόν το δρόμο. Αντίθετα η πολιτική του σιωνισμού υπαγόρευε ότι οι Παλαιστίνιοι θα πεταχτούν τελείως έξω από την εβραϊκή οικονομία. Οι Αραβες δεν έπρεπε να είναι ούτε αφεντικά, ούτε εργάτες. Για να υλοποιηθεί κάτι τέτοιο χρειαζόταν μια πολύ οργανωμένη πολιτική, η οποία ξεκίνησε από τα πρώτα βήματα της σιωνιστικής παρουσίας στην Παλαιστίνη αλλά έγινε ασύγκριτα πιο συστηματική με την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948.

Γι' αυτό το λόγο, το συνδικαλιστικό κίνημα του Ισραήλ, με επικεφαλής την Γενική Συνομοσπονδία, Χισταντρούτ, έγιναν από την πρώτη στιγμή πολύ βασικό τμήμα του σιωνιστικού μηχανισμού. Το επίσημο όνομά της ήταν "Γενική Οργάνωση Εβραίων Εργατών στο Ισραήλ" και οργάνωνε απεργίες ενάντια στην πρόσληψη Αράβων. Οι "ένοπλες φρουρές" έπαιζαν τον ίδιο ρόλο με τις ακροδεξιές σιωνιστικές συμμορίες. Ο σιωνισμός και η ρατσιστική αντίληψη απέναντι στους Αραβες διαπέρασε από τη γέννησή του τον συνδικαλισμό των Εβραίων στην Παλαιστίνη. Αυτοί που καταλάβαιναν και έζησαν πολύ έντονα από μέσα αυτή την πορεία ήταν οι Εβραίοι αριστεροί που γεννήθηκαν στην Παλαιστίνη ή βρέθηκαν εκεί πριν από την κλιμάκωση της σιωνιστικής επιθετικότητας. Ενας από αυτούς ήταν ο Τόνι Κλιφ, ο οποίος γεννήθηκε στην Παλαιστίνη το 1917 με το όνομα Υγκαλ Γκλουκστάιν.

Η αυτοβιογραφία του είναι μια πλούσια πηγή για αυτήν την περίοδο: "Θυμάμαι το 1945 μια καφετέρια στο Τελ Αβίβ δέχτηκε επίθεση και σχεδόν ισοπεδώθηκε επειδή υπήρχε φήμη πως ένας άραβας εργάτης έπλενε πιάτα στην κουζίνα. Θυμάμαι επίσης, όταν ήμουν στο Εβραϊκό Πανεπιστημιο της Ιερουσαλήμ, μεταξύ 1936-1939, επαναλαμβανόμενες διαδηλώσεις ενάντια στον αντιπρύτανη, δρ. Μάγκνες. Ηταν πλούσιος αμερικάνος Εβραίος και φιλελεύθερος, και το έγκλημά του ήταν πως ήταν νοικάρης ενός άραβα ιδιοκτήτη."(12)

Μια ακόμη περιγραφή του Τόνι Κλιφ τονίζει το πόσο παγιδευμένη ήταν η σιωνιστική αριστερά, μέσα στη σύγχυσή της ότι μπορεί να συμβιβαστεί ο σιωνισμός με το σοσιαλισμό. Το 1934 το κόμμα Μαπάι οργάνωσε στη Χάιφα συγκέντρωση αλληλεγγύης στην εξέγερση των εργατών της Βιέννης ενάντια στους Φασίστες. Μια ωραία ομιλία έκλεισε με τη φράση: "Μόνο στην Παρισινή Κομμούνα ξαναϋπήρξε τέτοιος ηρωισμός. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι ενότητα των εργατών". Ο 17χρονος Τόνι Κλιφ τόλμησε να συμπληρώσει "διεθνής ενότητα", κάτι που σήμαινε ξεκάθαρα ενότητα με τους Αραβες. "Τρεις υπεύθυνοι της συγκέντρωσης με πλησίασαν, οι δύο μου έπιασαν τα χέρια και ο τρίτος μου έστριψε γύρω γύρω το δάχτυλό μου ώσπου το έσπασε. Η Παρισινή Κομμούνα είναι εντάξει, αλλά οι Αραβες εργάτες δεν είναι".(13) Ο σιωνιστικός σοσιαλισμός, με τα λόγια του Τόνι Κλιφ, κρατούσε στο ένα χέρι το Κομμουνιστικό Μανιφέστο και στο

άλλο το τουφέκι του αποικιοκράτη.

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο το ποσοστό της γης της Παλαιστίνης που βρισκόταν σε εβραϊκή ιδιοκτησία ήταν 2,5%. Το 1948 είχε φτάσει το 5,7% και σήμερα είναι πάνω από 95% εντός των επίσημων συνόρων του Ισραήλ. Η γη περνούσε από τα χέρια των αράβων γαιοκτημόνων στα χέρια εβραίων καπιταλιστών με τη βοήθεια αγγλικών νόμων, μιας και μετά το 1917 η περιοχή ήταν υπό την "Εντολή" της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Στη δεκαετία του '30 η εβραϊκή γη άρχισε να περνάει από τους ιδιώτες στα χέρια του Εβραϊκού Εθνικού Ταμείου, ενός οργάνου της Διεθνούς Σιωνιστικής Ομοσπονδίας. Υπήρχαν όμως συγκεκριμένοι όροι για να παραχωρηθεί η γη σε έναν εβραίο έποικο, "Πρέπει να θεωρηθεί ζήτημα αρχής ότι θα απασχολείται μόνο εβραϊκή εργασία" και πιο συγκεκριμένα η γη "θα χρησιμοποιείται από τον έποικο ή με τη βοήθεια της οικογένειάς του.., αν και όταν αναγκαστεί να προσλάβει βοήθεια, θα προσλάβει μόνο εβραίους εργάτες"(14). Δεν ήταν κούφια λόγια. Οι ακροδεξιές εβραϊκές συμμορίες αναλάμβαναν να τιμωρούν, όχι μόνο με οικονομικούς αλλά και με βίαιους τρόπους, όποιον εβραίο καταστηματάρχη, γαιοκτήμονα ή επιχειρηματία τολμούσε να προσλάβει άραβες εργάτες. Φυσικά το κάθε αφεντικό ξεχωριστά είχε συμφέρον να προσλάβει παλαιστίνιους, καθώς θα πλήρωνε μικρότερο μεροκάματο. Ομως ο σιωνισμός ήταν ένα αντιδραστικό κίνημα που ξεπερνούσε αυτά τα ατομικά συμφέροντα. Οι σιωνιστές ήξεραν πως για να σταθεροποιήσουν την παρουσία τους έπρεπε να πληρώσουν το οικονομικό κόστος.

Η αρχή της "προστασίας της εβραϊκής εργασίας" εκτοξεύθηκε σε νέα ύψη με την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ. Καταρχάς μέσω του διωγμού σχεδόν ενός εκατομμυρίου Παλαιστινίων από το Ισραήλ. Οσοι Παλαιστίνιοι παρέμειναν μέσα στο Ισραήλ, ήταν στη συντριπτική τους πλειονότητα χωρικοί και έτσι δεν έπαιζαν σημαντικό ρόλο στη νέα ανερχόμενη οικονομία του Ισραήλ. Μέσα στις επόμενες δεκαετίες μετακινήθηκαν προς τις πόλεις, γιατί η εβραϊκή μετανάστευση αυξήθηκε έντονα και υπήρχε ζήτηση για γη. Οι Παλαιστίνιοι ακόμη και αν "προλεταριοποιήθηκαν" δεν έγιναν το προλεταριάτο του Ισραήλ. Δημιουργήθηκε ένας ξεχωριστός θύλακας παλαιστινιακής οικονομίας με κατεύθυνση την παραγωγή προϊόντων για εσωτερική παλαιστινιακή κατανάλωση και έτσι δεν ανταγωνίζονταν την εβραϊκή εργασία. Το καθεστώς ζωής τους είχε χαρακτηριστικά αντίστοιχα με το απαρτχάιντ της νότιας Αφρικής, αλλά ήταν χειρότερο καθώς το Ισραήλ δεν εξαρτιόταν από την παλαιστινιακή εργασία.

Η οικονομία του Ισραήλ ήταν αναγκασμένη να δημιουργήσει μια εβραϊκή εργατική τάξη, αλλά ακόμη και αυτή είχε συμφέρον από τη διαιώνιση του σιωνιστικού, αντιπαλαιστινιακού χαρακτήρα του κράτους. Χρειάζεται να τονιστεί η λέξη συμφέρον για να διευκρινιστεί ότι δεν ήταν απλά ο ιδεολογικός ρόλος του σιωνισμού που ωθούσε στην υποστήριξη του ισραηλινού κράτους. Μάλιστα σε μεγάλο βαθμό για τους Εβραίους που έφτασαν μετά το 1948, η ιδεολογία αυτή έλειπε τελείως.

Οι Ισραηλινοί εργάτες είναι θύματα εκμετάλλευσης από τους ισραηλινούς καπιταλιστές. Υπάρχει φτώχεια και ανάμεσα στους Ισραηλινούς. Υπάρχουν πολλοί εργατικοί αγώνες και μάχες ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και τις περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες. Ομως αυτοί οι αγώνες ποτέ δεν έχουν βάλει και ούτε μπορούν να βάλουν σε αμφισβήτηση τη σιωνιστική πολιτική. Οι ισραηλινοί εργάτες ξέρουν ότι μπορεί τώρα να είναι φτωχοί, αλλά αν τα αφεντικά τους σταματήσουν το σφιχταγκάλιασμα με τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό, θα γίνουν πολύ φτωχότεροι. Το βιοτικό επίπεδο του Ισραήλ είναι αντίστοιχο με μια ευρωπαϊκή χώρα και όχι με αραβική χώρα.(15) Το Ισραήλ διαμορφώθηκε ως κοινωνία προνομιούχων.

Ένα κράτος που λειτουργεί ως μακρύ χέρι του ιμπεριαλισμού

Μια πρωτοποριακή ανάλυση για τη φύση αυτής της κοινωνίας έγινε το 1971 στο περιοδικό New Left Review, από τρεις ισραηλινούς μαρξιστές, τον Haim Hanegbi, τον Moshe Machover και τον Akiva Orr. Εγραφαν χαρακτηριστικά: "Η ισραηλινή κοινωνία δεν είναι μόνο κοινωνία εποίκων που διαμορφώθηκε μέσω μιας διαδικασίας εποικισμού μιας ήδη κατοικημένης χώρας, είναι και μια κοινωνία που ευεργετείται από μοναδικά προνόμια. Απολαμβάνει μια εισροή υλικών πόρων από το εξωτερικό σε μια ποσότητα και ποιότητα χωρίς προηγούμενο...Το Ισραήλ είναι μια μοναδική περίπτωση στη Μέση Ανατολή. Χρηματοδοτείται από τον ιμπεριαλισμό χωρίς να γίνεται θύμα οικονομικής εκμετάλλευσης από τον ιμπεριαλισμό. Πάντα έτσι γινόταν: ο ιμπεριαλισμός χρησιμοποιούσε το Ισραήλ για τους πολιτικούς του στόχους και πλήρωνε γι' αυτή τη δουλειά με οικονομική υποστήριξη (...) Αυτό που είναι μοναδικό σ' αυτή τη διαδικασία ανάπτυξης... είναι ο παράγοντας της εισροής κεφαλαίου... Κατά τη διάρκεια των 17 χρόνων 1949-65 το Ισραήλ δέχθηκε 6 δισεκατομμύρια δολάρια περισσότερα σε εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών απ' ότι εξήγαγε. Για τα 21 χρόνια 1948-1968 το πλεόνασμα εισαγωγών ήταν 7,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτό σημαίνει πλεόνασμα 2.650 δολάρια για κάθε άτομο που ζούσε στο Ισραήλ (στα σύνορα πριν το '67), στη διάρκεια αυτών των χρόνων."16

Εδώ βρίσκεται το δεύτερο ζήτημα που λείπει από τη συζήτηση ακόμη και μεταξύ Tilley και Peled. Αντιμετωπίζουν το παλαιστινιακό ζήτημα μόνο στα στενά όρια της Παλαιστίνης. Αυτό που προειδοποιούσαν ήδη απο το 1971 οι Hanegbi&Machover&Orr είναι ότι αν εξετάσεις το ζήτημα τόσο στενά δεν μπορείς να εξηγήσεις γιατί έρχεται όλη αυτή η οικονομική στήριξη απο τις ΗΠΑ, η οποία κατ' επέκταση δημιουργεί την εξαγορασμένη ισραηλινή εργατική τάξη. Το Ισραήλ δέχεται τη μεγαλύτερη οικονομική και στρατιωτική βοήθεια διότι είναι ένα απαραίτητο αμερικανικό στρατόπεδο στην καρδιά της Μέσης Ανατολής. Η στρατιωτική δύναμη του Ισραήλ, ικανή να καθυποτάξει οποιοδήποτε από τα γειτονικά κράτη είναι απαραίτητο στοιχείο για τη διατήρηση της αμερικάνικης κυριαρχίας στην περιοχή και συνολικά της ιμπεριαλιστικής "σταθερότητας".

Για αυτό το λόγο, για την ισραηλινή ελίτ, πάντα οι πολιτικοί στόχοι έμπαιναν πρώτα από τους οικονομικούς. Πρώτα και κύρια το Ισραήλ θέλει να αποδεικνύει ότι μπορεί να ελέγχει για λογαριασμό των ιμπεριαλιστών, γνωρίζοντας ότι ο λογαριασμός στο τέλος θα βρεθεί τρόπος να πληρωθεί.

Οποιος υποστηρίζει την "απροϋπόθετη" ύπαρξη του Ισραήλ, υποστηρίζει το δικαίωμα να υπάρχει ένα κράτος που λειτουργεί ως μακρύ χέρι του ιμπεριαλισμού και απειλεί διαρκώς όλες τις γειτονικές χώρες. Κατ' επέκταση εμποδίζει τη ριζοσπαστική κοινωνική αλλαγή στον αραβικό κόσμο, διότι τα καταπιεστικά καθεστώτα της περιοχής κατάφεραν να σταθεροποιήσουν την εξουσία τους χάρη και στον εκβιασμό που άσκησαν στον κόσμο "Η θα κάνουμε συμβιβασμούς με τον ιμπεριαλισμό ή θα καταντήσουμε σαν τους Παλαιστίνιους".

Επειδή ο χαρακτήρας του Ισραήλ είναι τόσο εξαρτημένος από τη γενική κατάσταση στη Μέση Ανατολή, η λύση μπορεί να προσεγγιστεί μόνο μέσα σ' αυτή τη γενική εικόνα. Το σιωνιστικό κράτος του Ισραήλ πρέπει να διαλυθεί. Για να γίνει κάτι τέτοιο όμως πρέπει να χάσει την ικανότητά του να σταθεροποιεί την περιοχή. Οι Παλαιστίνιοι μόνοι

sak 60 23-11-06 17:52 ™ÂÏ›‰·26

Τα παιδιά είναι θύματα των συνεχών ισραηλινών σφαγών στην Γάζα

τους δεν μπορούν να καταφέρουν κάτι τέτοιο. Οπως εξηγήσαμε πριν, οι Παλαιστίνιοι εντός του Ισραήλ είναι αποκομμένοι από την ισραηλινή οικονομία, οι απεργίες τους είναι αδύναμο όπλο. Ο δρόμος που ακολούθησε το νοτιοαφρικάνικο εργατικό κίνημα είναι πολύ στενός γι' αυτήν την περίπτωση. Οι Παλαιστίνιοι της Δυτικής Οχθης και της Λωρίδας της Γάζας κατάφεραν πολλές φορές να προκαλέσουν πρόβλημα στο Ισραήλ από την εποχή του αντάρτικου ως τη 2η Ιντιφάντα. Ομως αυτοί οι αγώνες αγγίζουν ελάχιστα το Ισραήλ, διότι στρατιωτικά δεν υπάρχει σύγκριση.

Αναγκαστικά η αποδυνάμωση του Ισραήλ πρέπει να περάσει μέσα από μια μεγάλη στρατιωτική ήττα. Η πρόσφατη νίκη της λιβανέζικης Αντίστασης ήταν μια μικρή πρόγευση για το τι μπορεί να προκαλέσει μια τέτοια εξέλιξη. Το ζήτημα είναι ότι κανένα από τα υπάρχοντα γειτονικά κράτη δεν μπορεί να προκαλέσει μια τέτοια ήττα, διότι οι ηγεσίες τους, όσο και αν ανάλογα με τις περιστάσεις κρατάνε ή δεν κρατάνε αποστάσεις από τον ιμπεριαλισμό, δεν είναι διατεθειμένες να συγκρουστούν κατά μέτωπον. Η εξουσία όλων, από τον Μουμπάρακ ως τον Μπασάρ αλ-Ασαντ, εξαρτάται από τη θέση τους στην ισορροπία καθεστώτων όλης της περιοχής. Ξέρουν ότι μια αναδιάταξη δυνάμεων στην περιοχή μπορεί να φέρει τέτοιες αλλαγές ώστε να λείπουν και οι ίδιοι από τη νέα κατάσταση.

Εξάλλου, σε στρατιωτικό επίπεδο, η επιτυχία της Χεζμπολάχ έδειξε ότι μια στρατιωτική νίκη απέναντι στο Ισραήλ χρειάζεται μαζική κινητοποίηση του πληθυσμού, δίκτυα αντίστασης και συμπαράστασης σε χωριά και πόλεις, ανεξάρτητες οργανώσεις του κόσμου που θέλει να παλέψει. Τα καθεστώτα της περιοχής δεν μπορούν να κάνουν κάτι αντίστοιχο. Ο στρατός και ολόκληρος ο κρατικός μηχανισμός είναι αυστηρά διαχωρισμένος από τον πληθυσμό που καταπιέζουν. Ξέρουν ότι η ανεξάρτητη δράση του κόσμου μπορεί να στραφεί πρώτα και κύρια ενάντια στα ίδια τα καθεστώτα.

Γι' αυτό και η διάλυση του κράτους του Ισραήλ δεν μπορεί να απεξαρτηθεί από τη σοσιαλιστική επανάσταση σε κάποια από τις γειτονικές αραβικές χώρες. Η επανάσταση στη Μέση Ανατολή και η διάλυση του κράτους του Ισραήλ είναι μια ενιαία διαδικασία. Ο παλαιστινιακός αγώνας δε χάνει τον κομβικό του χαρακτήρα σε αυτή τη διαδικασία. Ισα ισα, οι Παλαιστίνιοι ανάβουν το φιτίλι της κρίσης όλων των καθεστώτων. Ο αγώνας για δημοκρατία και δικαιώματα, οι οικονομικοί αγώνες των εργατών και των αγροτών, μαζί με τον αγώνα ενάντια στην ανικανότητα των καθεστώτων να τα βάλουν με το Ισραήλ σε όλες τις αραβικές χώρες πάνε μαζί.

Αυτά τα ζητήματα είναι σημαντικά για την Αριστερά εδώ, στο Δυτικό κόσμο. Αυτό που είναι "απροϋπόθετο" για εμάς δεν είναι το κράτος του Ισραήλ αλλά η υποστήριξή μας στην αντίσταση ενάντια στο Ισραήλ. Υποστηρίζουμε κάθε κίνημα που παλεύει πραγματικά ενάντια στο Ισραήλ, χωρίς όρους. Ξέρουμε ότι η αντι-ισραηλινή ρητορεία των καθεστώτων έχει όρια γι' αυτό δεν την εμπιστευόμαστε. Ακόμη και αυτή η ρητορεία όμως μπορεί να αξιοποιηθεί από τα κινήματα όταν απαιτούν να γίνουν πράξη τα λόγια. Απαιτούμε από τις κυβερνήσεις μας να διακόψουν κάθε σχέση, διπλωματική και οικονομική με το Ισραήλ, όπως είχαν διακόψει με το απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής.

Το να συμφωνεί κανείς σε αυτή την προοπτική της διάλυσης του κράτους του Ισραήλ δεν είναι προϋπόθεση για να οργανώνει την αλληλεγγύη στους Παλαιστίνιους και να συμμετέχει στο αντιπολεμικό κίνημα. Αντίθετα, μέσα σε ολόκληρο το μεγάλο ρεύμα ανθρώπων που αισθάνονται αλληλέγγυοι με τον παλαιστινιακό αγώνα αποκτάει ενδιαφέρον η συζήτηση και η αντιπαράθεση για το ποια είναι πραγματικά η λύση.

1 Αννα Φραγκουδάκη, "Αμφισβήτηση που δρα παραπλανητικά", ΤΑ ΝΕΑ, 30 Σεπτέμβρη 2006
2 Χρήστος Χατζηιωσήφ, "Ο πόλεμος κάθε έντιμου ανθρώπου", Αυγή, 30 Ιούλη 2006
3 Ρίκα Μπενβενίστε, "Η αβάσταχτη ελαφρότητα της 'δήλωσης'", Αυγή, 3 Αυγούστου 2006
4 Μάκης Μαΐλης, "Πάλη λαϊκή αντιιμπεριαλιστική", Ριζοσπάστης, 6 Αυγούστου 2006
5 Tony Judt, "Israel: the Alternative", The New York Review of Books Vol 50, No 16, 23 Οκτώβρη 2003, www.nybooks.com/articles/16671 και για μια πιο σύντομη εκδοχή του επιχειρήματος στα ελληνικά: Tony Judt, "Η ειρηνευτική διαδικασία δολοφονήθηκε", Τα ΝΕΑ 1 Νοέμβρη 2003
6 www.thenation.com/doc/20031103/lazare
7 www.merip.org/mer/mer231/editorial.html
8 Virginia Tilley, The one state solution: A breakthrough for peace in the israeli-palestinian deadlock, University of Michigan Press, 2006
9 Virginia Tilley, "The Secular Solution" και Yoav Peled, "Zionist realities" στο NLR 38, Μάρτης/Απριλης 2006
10 Dolores Janiewski, "Gendering, Racializing and Classifying: Settler Colonization in the United States, 1590-1990" στο Daiva Stasiulis, Nira Yuval-Davis (ed), Unsettling Settler Societies, Sage Publications, 1995, σελ. 135
11 Jan Jindy Pettman, "Race, Ethnicity and Gender in Australia", στο ίδιο, σελ. 69
12 Tony Cliff, A world to win, Bookmarks, 2000, σελ 8
13 Στο ίδιο, σελ 16
14 Nahla Abdo and Yira Yuval-Davis, "Palestine, Israel and the Zionist Settler Project", στο Daiva Stasiuilis, ο.π.π. σελ. 298
15 Στη λίστα του ΔΝΤ για το ΑΕΠ κατά κεφαλήν το 2005, το Ισραήλ βρίσκεται στην 30η θέση μόλις κάτω από την Κύπρο και την Ελλάδα. Ο Λίβανος βρίσκεται στην 60η, η Ιορδανία στην 101η, η Συρία στην 115η και η Αίγυπτος στην 118η. Το Ισραήλ έχει 1521% μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από την Αίγυπτο.
16 "The class nature of israeli society", NLR I/65, Γενάρης-Φλεβάρης 1971, σελ. 7

-Η απεργία που έγραψε Ιστορία

Φθινόπωρο εξέγερσης των δασκάλων. Η απεργία τους έγινε το κορυφαίο γεγονός με το ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς και αφήνει πλούσια παρακαταθήκη για την συνέχεια.
Η Κατερίνα Θωίδου εξηγεί γιατί.

Η απεργία των έξι εβδομάδων των δασκάλων και των νηπιαγωγών συγκλόνισε όλη την Παιδεία στρίμωξε την κυβέρνηση στη γωνία και την έκανε να ξαναζήσει τον εφιάλτη του 91.

Η απεργία αποφασίστηκε από τα μέσα Ιούνη όταν ακόμα βρίσκονταν σε εξέλιξη το μεγάλο κίνημα των φοιτητικών καταλήψεων, που κατάφερε την πρώτη νίκη του φοιτητικού κινήματος μετά από πάρα πολλά χρόνια, αναγκάζοντας τη Μαριέττα να αναβάλει την ψήφιση του νόμου-πλαίσιο για τα πανεπιστήμια. Αυτή η νίκη τροφοδότησε ένα κύμα αισιοδοξίας μέσα σε όλους τους εργατικούς χώρους και ιδιαίτερα στους χώρους της Παιδείας.

Οι δάσκαλοι ήταν αυτοί που αποφάσισαν να πάρουν τη σκυτάλη του αγώνα από τους φοιτητές. Στα μέσα του Ιούνη η 75η Γενική Συνέλευση με τη συμμετοχή 600 αντιπροσώπων από όλους τους συλλόγους της χώρας πήρε την ιστορική απόφαση να προκηρύξει πενθήμερη απεργία στις 18 Σεπτέμβρη με γενικές συνελεύσεις στο τέλος της εβδομάδας που θα αποφασίσουν τη συνέχεια.

Η ΔΟΕ δεν ήταν μια Ομοσπονδία που βρίσκονταν στην πρωτοπορία του εργατικού κινήματος. Πέρσι δεν είχε προκηρύξει καμία απεργία και συμμετείχε μόνο στις απεργίες της ΑΔΕΔΥ και αυτό με ποσοστά που δεν ξεπερνούσαν το 30%. Ενώ ακόμα και στην προηγούμενη μεγάλη απεργία στο χώρο της εκπαίδευσης, στην απεργία διαρκείας των καθηγητών το 1997 έφτασε πολύ αργά να προκηρύξει απεργία που έκλεισε μετά από τρεις εβδομάδες.

Παρ' όλα αυτά ήταν ο μόνος κλάδος που μετά από πολλά χρόνια βγήκε με μία προχωρημένη απεργιακή μορφή να παλέψει ένα επιθετικό αίτημα. Το αίτημα για 1.400 ευρώ στον πρωτοδιόριστο και αυξήσεις των δαπανών για την Παιδεία.

Ακόμα και οι πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις για τη δυναμική του κλάδου δεν μπορούσαν να προβλέψουν ότι οι δάσκαλοι θα έκαναν την έκπληξη. Και η έκπληξη ήταν η μαζική συμμετοχή όχι μόνο στην απεργία αλλά και στην οργάνωσή της. Την πρώτη εβδομάδα της απεργίας τα ποσοστά άγγιξαν το 90%. Στην πλειοψηφία των Συλλόγων συγκροτήθηκαν απεργιακές επιτροπές που ανέλαβαν να περιφρουρήσουν την απεργία, να κατεβάσουν τους συναδέλφους στα συλλαλητήρια, να φτιάξουν πανό, να αρχίσουν να οργανώνουν τη συμπαράσταση, οργανώνοντας εκδηλώσεις -συζητήσεις σε κάθε γειτονιά, πηγαίνοντας με δικιά τους πρωτοβουλία στις Γενικές Συνελεύσεις των καθηγητών για να ζητήσουν να βγουν μαζί στην απεργία. Αυτή η μορφή οργάνωσης του αγώνα ήταν το κλειδί για την επιτυχία της απεργίας.

Η κυβέρνηση έπαιξε αρχικά το χαρτί της αδιαλλαξίας, νομίζοντας ότι "την έ-

Το απεργιακό συλλαλητήριο της 18 Οκτώβρη

παιρνε" να το παίξει Θάτσερ. Θεώρησε ότι όσο πιο ανυποχώρητη φανεί τόσο θα αποθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς. Απέναντι στο αίτημα για αυξήσεις στα 1.400 ευρώ απάντησε δίνοντας το εξευτελιστικό επίδομα των 105 ευρώ και μάλιστα σε 6 δόσεις μέχρι το 2009, ενώ δε δίστασε να χαρακτηρίσει τους εκπαιδευτικούς "ανέντιμους" και τις αυξήσεις τους "υπερβολικές". Ταυτόχρονα έπαιξε το χαρτί της καταστολής. Οι απεργοί ήρθαν αντιμέτωποι με χημικά, με ΜΑΤ και σιδηρογροθιές. Το μήνυμα που ήθελε να περάσει ήταν σαφές: Να απομονώσει τους απεργούς δασκάλους από την υπόλοιπη κοινωνία και κυρίως να στρέψει τους γονείς κατά των εκπαιδευτικών. Ελπιζε ότι η απεργία θα κατέρρεε κάτω από την πίεση του λεγόμενου "κοινωνικού αυτοματισμού".

Το αποτέλεσμα ήταν ακριβώς το ανάποδο. Από τη μία δυνάμωσε τη συσπείρωση των απεργών και από την άλλη δυνάμωσε το μέτωπο στήριξης της απεργίας. Η απεργία των δασκάλων ήταν από τις λίγες απεργίες που είχαν τόσο μεγάλη συμπαράσταση και από όλους τους εργαζόμενους και από τους γονείς. Σε χιλιάδες σχολεία δίπλα στους δασκάλους τάχθηκαν οι σύλλογοι γονέων με αποφάσεις και των δικών τους συνελεύσεων ενώ δεν ήταν λίγοι οι σύλλογοι γονέων που έφτασαν να κατεβαίνουν με τα πανώ τους στα απεργιακά συλλαλητήρια.

Το σημαντικότερο όμως απ' όλα είναι ότι έφτασαν να ξεσηκώσουν τα συνδικάτα τα πιο οργανωμένα κομμάτια της εργατικής τάξης. Η πρώτη Ομοσπονδία που πραγματικά αναγκάστηκε να βγει σε κοινό αγώνα με τους δασκάλους ήταν η ΟΛΜΕ.

Τις δύο πρώτες εβδομάδες της απεργίας η ΟΛΜΕ δεν πρότεινε τίποτα παραπάνω από κάποιες τυπικές στάσεις εργασίας τις ημέρες που καλούσαν οι δάσκαλοι τα απεργιακά συλλαλητήρια. Η ΟΛΜΕ κήρυξε την πρώτη 48ωρη απεργία στις 26 Σεπτέμβρη, μία ημέρα μετά το δεύτερο μεγάλο συλλαλητήριο που κάλεσε η ΔΟΕ. Ηταν η ημέρα που έδειχνε ότι όλα είχαν αλλάξει. Χιλιάδες δάσκαλοι πλημμύρισαν το Σύνταγμα κρατώντας συγκροτημένα τα μπλοκ τους ακόμα και μετά την σκληρή επίθεση των ΜΑΤ. Ανάγκασαν τη ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ να δηλώσουν υποστήριξη στον αγώνα τους και την ΟΛΜΕ να προκηρύξει απεργία φωνάζοντας το σύνθημα "απεργία -απεργία" την ώρα που ο εκπρόσωπος της ΟΛΜΕ Καλομοίρης απεύθυνε χαιρετισμό από την ντουντούκα.

Η ΟΛΜΕ κήρυξε για τις δύο επόμενες εβδομάδες 48ωρες απεργίες. Ενα μεγάλο κομμάτι Γενικών Συνελεύσεων των ΕΛΜΕ ζήτησε πιο μεγάλα απεργιακά βήματα, ενώ πολλές ήταν οι Γενικές Συνελεύσεις ΕΛΜΕ που διεκδικούσαν να μην βγουν οι εκπαιδευτικοί απλώς σε απεργίες συμπαράστασης των δασκάλων αλλά σε κοινό αγώνα με πενθήμερες απεργίες. Κάτω από αυτή την πίεση τις επόμενες εβδομάδες η ΟΛΜΕ αναγκάζεται να κλιμακώσει με δύο τριήμερες απεργίες.

Τις ίδιες πιέσεις δέχτηκαν και άλλες συνδικαλιστικές ηγεσίες. Η ΑΔΕΔΥ αναγκάστηκε να καλέσει τρεις 24ωρες απεργίες, μία κάθε Τετάρτη όπου είχαν προγραμματιστεί συλλαλητήρια και η ΓΣΕΕ μία τετράωρη στάση εργασίας για συμπαράσταση στους δασκάλους.

Αυτό το κλίμα έφτασε να βάλει σε κίνηση τους φοιτητές και τους μαθητές. Στα μέσα Οκτώβρη άρχισαν να γίνονται στις σχολές οι πρώτες Γενικές Συνελεύσεις και να αποφασίζονται οι πρώτες καταλήψεις, ξαναπιάνοντας το νήμα του φοιτητικού κινήματος του καλοκαιριού. Αυτή τη φορά οι καταλήψεις αποφασίζονται παρά την οργανωμένη προσπάθεια της ΔΑΠ να διαλύσει τις Γενικές Συνελεύσεις είτε κινδυνολογώντας είτε με ανοιχτή τρομοκρατία και τραμπουκισμούς.

Στα σχολεία ανοίγει το δεύτερο μεγάλο μέτωπο. Εκατοντάδες σχολεία ξεκινούν από τις αρχές Οκτώβρη καταλήψεις. Οι μαθητές εμπνέονται και από τον αγώνα των καθηγητών τους και από το φοιτητικό κίνημα και αποφασίζουν καταλήψεις με κεντρικό αίτημα την κατάργηση της βάσης του 10 για την εισαγωγή στα πανεπιστήμια.

Το αποκορύφωμα όλων αυτών των μαχών ήταν η 25η Οκτώβρη. Ηταν η ημέρα που η κυβέρνηση είχε προγραμματίσει να συζητήσει την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, με στόχο να καταργήσει και τυπικά τη δημόσια και δωρεάν παιδεία. Το πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο εκείνης της ημέρας στο Σύνταγμα ήταν μία πραγματική αποκάλυψη. Χιλιάδες πλημμύρισαν το Σύνταγμα και πορεύτηκαν για πολλές ώρες στο κέντρο της Αθήνας πριν καταλήξουν ξανά στο Σύνταγμα για μια μεγάλη συναυλία. Οταν ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου τραγούδησε για τον Τσε Γκεβάρα έγινε πανζουρλισμός. Το συλλαλητήριο έκανε φανερό ότι οι δάσκαλοι είχαν ξεσηκώσει όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Δεκάδες τμήματα των ΤΕΙ και ΑΕΙ ήταν κατειλημμένα και πάνω από χίλια σχολεία πανελλαδικά, για πρώτη φορά μετά το μεγάλο κίνημα των καταλήψεων από την περίοδο του Αρσένη. Το πανεκπαιδευτικό μέτωπο σε όλες τις βαθμίδες από τα νηπιαγωγεία μέχρι τα πανεπιστήμια είχε γίνει πραγματικότητα.

Και όμως το βράδυ της 25ης Οκτώβρη στη συνεδρίαση του ΔΣ της ΔΟΕ η ΠΑΣΚ, οι Παρεμβάσεις και η ΕΣΑΚ ΔΕΕ πρότειναν την αναστολή της απεργίας διαρκείας και τη συνέχιση με 24ωρες απεργίες στις 3 και στις 9 Νοέμβρη, ενώ η ΔΑΚΕ πρότεινε αναστολή χωρίς καμία συνέχεια.

Στις Γενικές Συνελεύσεις της επόμενης μέρας η πρόταση του ΔΣ της ΔΟΕ συνάντησε αντιδράσεις. Οσο και να προσπάθησαν οι εκπρόσωποι όλων των παρατάξεων να παρουσιάσουν την πρόταση σαν «πολύμορφη συνέχεια» παντού εμφανίστηκε ένα κομμάτι δασκάλων που έδωσε την κόντρα προτείνοντας πραγματική συνέχεια με τη μορφή νέας πενθήμερης απεργίας. Αυτή τη μάχη έδωσε οργανωμένα η Πρωτοβουλία ΓΕΝΟΒΑ και πολλοί δάσκαλοι που συνεργάζονται και με την ΠΑΣΚ και με τις Παρεμβάσεις-Συσπειρώσεις καθώς και πολλοί ανένταχτοι. Μάλιστα σε κάποιες συνελεύσεις η πρόταση για νέα πενθήμερη έφτασε να πάρει την πλειοψηφία ενώ σε άλλες χάθηκε με ελάχιστους ψήφους διαφορά.

Τα μόνα επιχειρήματα υπέρ της αναστολής ήταν ότι "οι απεργοί είχαν κουραστεί οικονομικά και ψυχικά" και ότι "το συναίσθημα επιτάσσει να συνεχίσουμε, όμως η λογική επιτάσσει να σταματήσουμε". Ομως αυτές οι εκτιμήσεις έκρυβαν από πίσω τους τη διστακτικότητα των παρατάξεων της ηγεσίας της ΔΟΕ και όχι την πολιτική εκτίμηση για τη δύναμη της απεργίας.

Η αναστολή της απεργίας επικυρώ-

Οι μαθητές μπαίνουν στην μάχη στο πλευρό των απεργών

Από την πρώτη στιγμή η απεργία στηρίχτηκε στον ενθουσιασμό της βάσης

θηκε στην Ολομέλεια προέδρων των Συλλόγων της ΔΟΕ την Παρασκευή 27 Οκτώβρη. Ομως ακόμα και την επόμενη μέρα φάνηκε πολύ καθαρά ότι η δυναμική της ήταν τεράστια. Οι παρελάσεις για την 28η Οκτωβρίου για πρώτη φορά στα χρονικά μετατράπηκαν σε διαδηλώσεις για τη δημόσια και δωρεάν Παιδεία. Δάσκαλοι, καθηγητές, μαθητές και φοιτητές, αψηφώντας τις πιέσεις για δήθεν "αμαύρωση της εθνικής επετείου" έστειλαν το μήνυμα ότι παλεύουν για μία παιδεία χωρίς αποκλεισμούς.

Η απεργία έκλεισε στην καλύτερή της στιγμή. Την έκτη εβδομάδα η απεργία ήταν πολύ πιο δυνατή από ότι στο ξεκίνημά της. Μπορεί οι συνδικαλιστικές ηγεσίες να μην το είχαν αντιληφθεί, το είχε όμως καταλάβει η κυβέρνηση της ΝΔ. Η κυβέρνηση βρέθηκε στριμωγμένη στη γωνία. Μόνο χάρη στο χέρι βοηθείας που της άπλωσε το ΠΑΣΟΚ προτείνοντας την αναβολή της συζήτησης για την αναθεώρηση του άρθρου 16 βγήκε προσωρινά από το αδιέξοδο. Ο Καραμανλής εκεί που έστελνε τα ΜΑΤ να διαλύσουν τα συλλαλητήρια των δασκάλων πριν φτάσουν στο Μέγαρο Μαξίμου, αναγκάστηκε να προσκαλέσει τα ΔΣ της ΔΟΕ και της ΟΛΜΕ, έστω και αν τους υποσχέθηκε μόνο τη μείωση των δόσεων του επιδόματος των 105 ευρώ από έξι σε τέσσερις δόσεις.

Εκείνη την εβδομάδα η απεργία των δασκάλων είχε καταφέρει να παρασύρει μαζί της ένα τεράστιο κύμα συμπαράστασης και να πυροδοτήσει ένα νέο κίνημα καταλήψεων στις σχολές και τα σχολεία. Σε πολλές σχολές οι Γενικές Συνελεύσεις αποφάσιζαν να οργανώσουν εκδηλώσεις μέσα στα πανεπιστήμια με ομιλητές δασκάλους, μαθητές και μέλη ΔΕΠ με στόχο το συντονισμό. Η ΠΟΣΔΕΠ συγκάλεσε σύσκεψη συντονισμού αμέσως μετά την ανακοίνωση της αναβολής της συζήτησης του άρθρου 16, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από όλες τις εκπαιδευτικές Ομοσπονδίες, τα συντονιστικά των καταλήψεων και τους γονείς. Μέσα σε αυτό το κλίμα δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι μαθητές κράτησαν τα σχολεία κλειστά για πάνω από ένα μήνα με προοπτική κλιμάκωσης μέχρι τα Χριστούγεννα, παρά την γελοία προπαγάνδα που ενορχηστρώθηκε εις βάρος τους γύρω από τη θεωρία της μαθητικής "παραβατικότητας".

Η απεργία των δασκάλων είναι αλήθεια ότι έγραψε ιστορία. Ηταν μία από τις μεγαλύτερες στιγμές του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την Ευρώπη τα τελευταία χρόνια. Και ομολογουμένως ήταν η μόνη απεργία που κατάφερε παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης και των ΜΜΕ να μην απομονωθεί. Κέρδισε στο πλευρό της όλους τους εργαζόμενους γιατί ανέδειξε το ζήτημα των πραγματικών αυξήσεων, αποκάλυψε τις προθέσεις τις κυβέρνησης να μετατρέψει τα σχολεία και τις σχολές σε επιχειρήσεις και συσπείρωσε όλη την οργή του κόσμου απέναντι στην κυβέρνηση της ΝΔ. Μέσα από αυτές τις πιέσεις η κυβέρνηση η Μαριέττα έφτασε να αναβάλει την αναθεώρηση του άρθρου 16 για το Γενάρη και συνολικά τις "μεταρρυθμίσεις" στο χώρο της παιδείας για το επόμενο καλοκαίρι, πράγμα που σημαίνει πρακτικά ότι ο νόμος πλαίσιο για τα πανεπιστήμια θα είναι ζητήματα που θα έχει να αντιμετωπίσει η επόμενη κυβέρνηση. Αν αναλογιστεί κανείς ότι οι "μεταρρυθμίσεις" στην παιδεία ήταν το νούμερο ένα θέμα στην ατζέντα της κυβέρνησης Καραμανλή, αμέσως μόλις πήρε την κυβέρνηση, καταλαβαίνει το μέγεθος της υποχώρησης.

Η κυβέρνηση εξακολουθεί να βρίσκεται με την πλάτη κολλημένη στον τοίχο. Τρέμει στην ιδέα ότι το Γενάρη, η συζήτηση για το άρθρο 16 μπορεί να πυροδοτήσει ξανά ένα ανάλογο κίνημα. Γι αυτό δεν έχει εγκαταλείψει τις προσπάθειες να αποδυναμώσει το πανεκπαιδευτικό μέτωπο. Δεν είναι τυχαία η απόφαση της Γιαννάκου για την αναπλήρωση των μαθημάτων της απεργίας. Αναγκάζει τους δασκάλους να κάνουν μαθήματα μέσα στις διακοπές των Χριστουγέννων και του Πάσχα μόνο και μόνο για να στρέψει τους γονείς εναντίον τους.

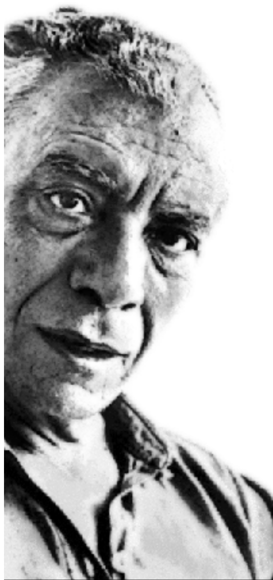
Το μεγάλο ερώτημα είναι γιατί η συνδικαλιστική ηγεσία των δασκάλων δεν έφτασε στο σημείο να αναγνωρίσει ότι η κυβέρνηση βρίσκεται σε υποχώρηση. Αυτή η εξήγηση δεν δόθηκε ούτε μέσα στις Γενικές Συνελεύσεις της έκτης εβδομάδας, αφού οι συνδικαλιστικές ηγεσίες αναλώθηκαν περισσότερο με συναισθηματικά και λιγότερο με πολιτικά επιχειρήματα υπέρ της αναστολής της απεργίας. Η εξήγηση είναι ότι δεν πίστεψαν ότι αυτή η απεργία μπορεί να νικήσει. Δεν περίμεναν ότι θα είχε τόσο μεγάλη συμμετοχή και τόσο μεγάλη διάρκεια. Η βάση έφτασε να τους ξεπεράσει. Και γι΄ αυτό δεν εξασφάλισαν τα οργανωτικά βήματα για να στηρίξουν τους απεργούς μέχρι το τέλος.

Σε πολλούς συλλόγους άρχισαν διστακτικά, αλλά με εντυπωσιακά αποτελέσματα να στήνονται απεργιακά ταμεία για την οικονομική ενίσχυση των απεργών. Πολλές Γενικές Συνελεύσεις αποφάσισαν να τυπώσουν κουπόνια ενίσχυσης τα οποία διανεμήθηκαν σε απεργούς για να διακινήσουν στον περίγυρό τους και οργανωμένα σε σωματεία και συλλόγους. Οπου έγινε η προσπάθεια οργανωμένα συγκεντρώθηκαν χιλιάδες ευρώ. Ομως όλα αυτά έγιναν τις τελευταίες 10 ημέρες της απεργίας.

Οι απεργιακές επιτροπές μαζικοποιήθηκαν από την πρώτη στιγμή. Ομως όλες αυτές τις 6 εβδομάδες συνεδρίασαν μόνο δύο φορές, όλες μαζί. Την πρώτη ημέρα της απεργίας στις 18 Σεπτέμβρη και την ημέρα που έγινε η συνάντηση με τον Καραμανλή στις 24 Οκτώβρη. Εκείνη τη μέρα μάλιστα δε συζητήθηκε καν το ζήτημα της απεργιακής συνέχειας.

Η βάση ξεπέρασε τις ηγεσίες, αλλά δεν μπόρεσε να πάρει οργανωμένα τον έλεγχο της απεργίας. Ηταν αισθητή η έλλειψη μιας αριστεράς που να παλεύει σ΄ αυτήν την κατεύθυνση. Μίας αριστεράς που να μπορεί να διακρίνει το που βρίσκεται η δύναμη και να μπορεί να στηρίζει τα κομμάτια που βγαίνουν στη μάχη. Οργανώνοντας τη συμπαράσταση, την οικονομική στήριξη των απεργών, ενώνοντας όλα τα κομμάτια που θέλουν να δώσουν την κόντρα με την κυβέρνηση της ΝΔ και το σύστημα της αγοράς.

Μια τέτοια αριστερά είναι αναγκαίο να χτίσουμε για τις μάχες που έρχονται.

Στρατής Τσίρκας

Ο Θανάσης Καμπαγιάννης μιλάει με την Χρύσα Προκοπάκη που επιμελήθηκε τη νέα έκδοση της "Τριλογίας" του Σ.Τσίρκα με εκτενή φιλολογικό και ιστορικό σχοιασμό

Τι διαβάζει κάποιος όταν διαβάζει Τσίρκα; Ένα λογοτεχνικό έργο; Τις πολιτικές ιδέες του; Την ιστορία της Μέσης Ανατολής;

Κατ᾽ αρχήν ένα λογοτεχνικό έργο. Αν η Τριλογία δεν ήταν ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα, θα μιλούσαμε για χρονικό του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Ενδιαφέρον σίγουρα και αποκαλυπτικό από πολλές απόψεις, αλλά όχι για ένα έργο που σφράγισε τα ελληνικά Γράμματα.

Άλλωστε, χάρη στη λογοτεχνική του «πειθώ», γίνεται πειστική και δραστική η καταγγελία του: καταγγελία του αγγλικού ιμπεριαλισμού -εν προκειμένω της επέμβασης των Άγγλων στα ελληνικά πράγματα και όχι μόνον-, καταγγελία της σταλινικής νοοτροπίας και πρακτικής, την οποία εκφράζει το περίφημο Ανθρωπάκι – και όχι μόνον. Κι όλα αυτά μέσα στο καμίνι του αντιφασιστικού αγώνα.Ελπίζω να επανέλθουμε στη συζήτηση.

Ποιά εποχή ακριβώς καλύπτουν οι τρεις τόμοι των Ακυβέρνητων Πολιτειών;

Η δράση στον α᾽ τόμο, τη Λέσχη, ξεκινά τον Ιούνιο του 1942, στην Ιερουσαλήμ, όπου έχουν καταφύγει πρόσφυγες από όλη την Ευρώπη και όπου, όταν ο Ρόμμελ απειλεί την Αλεξάνδρεια, έρχονται Έλληνες αντιφασίστες και αριστεροί, Εβραίοι και άλλοι από την Αίγυπτο.

Στον β᾽ τόμο, την Αριάγνη, βρισκόμαστε στο Κάιρο, όπου εδρεύει η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση. Έτσι, μεταξύ άλλων, παρακολουθούμε από κοντά τις πολιτικές συγκρούσεις και τις ίντριγκες των πολιτικάντηδων, που προετοιμάζουν το έδαφος για την επικράτηση της εξουσίας τους στη μεταπολεμική Ελλάδα.

Στη Νυχτερίδα, τέλος, η δράση εκτυλίσσεται στην Αλεξάνδρεια και κορυφώνεται με την εξέγερση του στόλου και του στρατού, τον Απρίλιο του ᾽44, το λεγόμενο κίνημα του Απρίλη.

Στον Επίλογο της Νυχτερίδας, βρισκόμαστε στη Θεσσαλονίκη, δέκα χρόνια μετά. Σ᾽ ένα ταβερνάκι είναι συγκεντρωμένοι οι επιζήσαντες αγωνιστές. Οι Αιγυπτιώτες έχουν μοιραστεί την τύχη των άλλων Ελλήνων – Εμφύλιος, εξορίες, εκτελέσεις. Είναι ένα προσκλητήριο νεκρών. Ένα ρέκβιεμ.

Ανέφερες το κίνημα του Απρίλη. Τα γεγονότα είναι άγνωστα στους περισσότερους στην Ελλάδα. Κι ο Τσίρκας κάπου έχει πει ότι το μυθιστόρημα το έγραψε για να δικαιώσει τα παιδιά που αγωνίστηκαν τότε, θυσιάστηκαν και, στη συνέχεια, συκοφαντήθηκαν. Μπορείς να μας πεις δυό λόγια γι᾽ αυτό;

Αυτή η υπόθεση τον έκαιγε ως το τέλος του. Λοιπόν, πολύ συνοπτικά: Το χάσμα ανάμεσα στη βασιλο-μεταξική παράταξη και τους δημοκράτες αντιφασίστες φάνηκε ήδη με την εγκατάσταση της εξόριστης κυβέρνησης στο Κάιρο, το καλοκαίρι του 1941, και την ανασυγκρότηση του στρατού. Όσο ανδρωνόταν η Αντίσταση στην Ελλάδα, οι αντιθέσεις έπαιρναν χαρακτήρα σύγκρουσης, είτε με παρασκηνιακές ενέργειες των κρατούντων είτε με ανοιχτές συγκρούσεις, με πρωτοβουλία ή σαφή στήριξη των Άγγλων. Η σύσταση της ΠΕΕΑ (Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθερώσεως), της "κυβέρνησης του βουνού", την άνοιξη του 1944, προκάλεσε έκρηξη ενθουσιασμού στις γραμμές των αντιφασιστικών οργανώσεων και γενική κινητοποίηση. Αίτημα η συγκρότηση κυβέρνησης εθνικής ενότητας, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της ΠΕΕΑ. Οι επιτροπές του αγώνα ξεκίνησαν νόμιμα, με ψηφίσματα και υπομνήματα, που είχαν εγκριθεί στις στρατιωτικές μονάδες.

Η αντιπροσωπία από ανώτερους αξιωματικούς που τα επέδωσε έγινε δεκτή "φιλικά", από τον τότε πρωθυπουργό, τον Εμμ. Τσουδερό. Λίγο μετά την αναχώρησή της όμως, συνελήφθησαν όλα τα μέλη της. Αλυσιδωτές αντιδράσεις - καταλήψεις δημόσιων κτιρίων, συγκρούσεις, κινητοποιήσεις της παροικίας - οδήγησαν στην τελική αντιπαράθεση. Οι Άγγλοι αποφασίζουν να επιβάλουν την τάξη διά των όπλων. Πολιορκούν με τεθωρακισμένα την ελληνική ταξιαρχία, απαιτώντας τον αφοπλισμό της. Ύστερα από δύο εβδομάδων αποκλεισμό, χωρίς τροφή και νερό, όταν έγινε η τελική επίθεση, οι εξεγερμένοι παραδόθηκαν. Κλείστηκαν όλοι σε στρατόπεδα στην έρημο.

Αντίστοιχα ήταν τα γεγονότα στο ναυτικό, που στασίασε και ανέλαβε τη διοίκηση του στόλου: Αποκλεισμός των πλοίων, διακοπή του ανεφοδιασμού σε τροφή και νερό. Τη νύχτα της 22ας προς 23η Απριλίου, με έφοδο των Άγγλων - χρησιμοποιήθηκε και ελληνικό άγημα - καταλαμβάνονται, όχι χωρίς αντίσταση, τα πλοία στην Αλεξάνδρεια. Έντεκα νεκροί, τριάντα τραυματίες. Εγκλεισμός στα στρατόπεδα.

Η κατάρρευση όμως των αγωνιστών ήταν η καταδίκη του κινήματος από την

αντιπροσωπία του ΕΑΜ-ΚΚΕ στο συνέδριο του Λιβάνου, όταν ο Γ. Παπανδρέου χρησιμοποίησε το κίνημα για να ενισχύσει τις κατηγορίες του εναντίον τους, χαρακτηρίζοντάς τους τρομοκράτες και δολοφόνους. Και το αποκορύφωμα: Ο Ζαχαριάδης στο συνέδριο του κόμματος υπαινίχθηκε ότι το κίνημα του Απρίλη ήταν "εγγλέζικος δάκτυλος"!

Αν διάλεγες δύο χαρακτήρες απ΄ την Τριλογία που εκφράζουν πιο έντονα αυτά που θέλει να πει ο Τσίρκας, ποιοι θα ήταν;

Ο Σιμωνίδης είναι ο διανοούμενος, που διχάζεται ανάμεσα στην εσωτερική επιταγή να υπηρετήσει τον αγώνα και στον σκεπτικισμό του. Αν θέλεις, αυτός, με τις αντιδράσεις του, αποκαλύπτει το ψυχικό έρεβος του Ανθρωπάκι - δεν κλίνεται το άτιμο! Η καταγγελία δεν αφορά, βέβαια, απλώς έναν κακό χαρακτήρα, αλλά μια νοοτροπία, γέννημα της σταλινικής μηχανής. Στον αντίποδα αυτού του καθοδηγητή, είναι ο γραμματέας της οργάνωσης, ο Φάνης, ο ακέραιος επαναστάτης. Στη δημαγωγία του άλλου αντιτάσσει τη σεμνότητα του αγωνιστή. Ολότελα ταγμένος, συσπειρώνει και εμπνέει. Είναι μια συγκινητική μορφή. Για άλλους λόγους, εξαίσια ζωγραφισμένη, είναι η συγκλονιστική Αριάγνη, η λαϊκή αυτή γυναίκα που δεν γνωρίζει φυλές και φύλα. Ζυμωμένη με τον τόπο που τη «φιλοξενεί», δεν ξεχωρίζει τα παιδιά της από τ΄ Αραπόπουλα. Με τη σοφία της ξέρει να γλυκαίνει πληγές, να κατανοεί χωρίς συγκατάβαση. Συμβολικά, κρατά, όπως η μυθική Αριάδνη, τον μίτο της εξόδου από τους λαβυρίνθους.

Εκείνο, πάντως, που χαρακτηρίζει όλους τους ήρωες του Τσίρκα είναι η σταδιακή διαφοροποίησή τους, μέσα από τον αγώνα.

Αυτό που έλεγες για την ανεξιθρησκεία της Αριάγνης χαρακτηρίζει γενικότερα τα βιβλία του Τσίρκα. Και η εικόνα της Αιγύπτου που δίνει είναι κάτι διαφορετικό. Από πού ξεκινά αυτό;

Είναι, πώς να το πω, μια σύντηξη του βιώματος και της ιδεολογίας. Δεν βλέπει τον χώρο ούτε σαν τουρίστας, ούτε σαν «οριανταλιστής». Έζησε σε μια φτωχή οικογένεια. Ο πατέρας του, φυματικός, πέθανε νωρίς, και ο ίδιος, από τα δεκαεπτά του χρόνια, δούλευε στην Άνω Αίγυπτο για να συντηρήσει τη μάνα και τα τρία του αδέρφια. Η οικογένεια, όπως αυτή της Αριάγνης, ζει στην αραπογειτονιά, έχει ανατραφεί με την αγάπη για τους ντόπιους. Καμιά σχέση με τον ελληνισμό της Αλεξάνδρειας π.χ., που ζούσε σ΄ ένα γκέτο δικό του, ένα είδος αποίκων που απολάμβανε την ταξική υπεροχή του. Σ΄ ένα ποίημά του από τη συλλογή Φελάχοι λέει: «Και τραγουδώ την Αίγυπτο / γιατί με τρέφει και με σκέπει σα μητέρα, γιατί πονάει σα μητέρα / και γιατί ελπίζει σα μητέρα». Καταλαβαίνεις, έζησε μέσα στη φελαχιά μια δεκαετία, ταυτίστηκε με τους αγρότες, πόνεσε τον μόχθο τους, την έλλειψη της γυναίκας, την εκμετάλλευση. Όταν κατεβαίνει στην Αλεξάνδρεια τα καλοκαίρια, έρχεται σ΄ επαφή με διανοούμενους και ποιητές – εκεί γνωρίζει και τον Καβάφη. Συγχρόνως, μυείται στον μαρξισμό από έναν σφουγγαρά, τον Σακελλάρη Γιαννακόπουλο, που συγκεντρώνει στο μαγαζί του τις πρώτες κομμουνιστικές ομάδες. Με όλα αυτά τα βιώματα, αρχίζει να συστηματοποιεί τη σκέψη του γύρω από τα κοινωνικά προβλήματα. Παράλληλα, διαβάζει πολύ. Θέλω να πω, η ιδεολογική του ταύτιση με «της γης τους κολασμένους» είχε βαθιές ρίζες.

Πράγματι, τα έργα του Τσίρκα μιλάνε γι΄ αυτή την Αίγυπτο. Για παράδειγμα η νουβέλα του Νουρεντίν Μπόμπα. Έχουμε, επίσης, μια πολύ καλή ιστορική μελέτη για τη νεώτερη Αίγυπτο, αλλά και για την ελληνική παροικία στο έργο Ο Καβάφης και η Εποχή του.

Ο Νουρεντίν Μπόμπα γράφτηκε το 1956, με μια πνοή, όπως λέει ο Τσίρκας, σε δέκα μέρες, αμέσως μετά την εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ, μέσα στην αγωνία της αντεπίθεσης από τις δυνάμεις που προστάτευαν τα συμφέροντα των Ευρωπαίων μετόχων. Τοποθετείται στην εξέγερση του 1919. Ένας βαρκάρης του Νείλου, που αγωνίζεται εναντίον των Άγγλων και των τσιφλικάδων, προδίδεται από έναν Έλληνα τοκογλύφο. Όμως, εκεί που πάνε να τον κρεμάσουν, χάνεται, ταξιδεύει στο θρύλο. Για τον Καβάφη, ας τα πούμε, άλλη φορά. Είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο, μια τομή.

Έχεις επιμεληθεί έναν τόμο με τις κριτικές για την Τριλογία. Πώς έγινε δεκτή όταν δημοσιεύτηκε;

Η Λέσχη ήταν η πέτρα του σκανδάλου, γιατί καταγγέλλεται εκεί ένα συγκεκριμένο άτομο, υπεύθυνο της καθοδήγησης που είδε τη φωτογραφία του μέσα στο έργο. Ζητούν, λοιπόν, στον Τσίρκα να αποκηρύξει τη Λέσχη αλλά αρνείται. Γράφει κάπου: «Μου λένε: Άκουσε εδώ. Η Λέσχη σου συκοφαντεί τους λαϊκούς αγωνιστές και το κίνημα. Πρέπει να την αποκηρύξεις. Διαφορετικά…». «Σταθείτε, τους λέω, δε διαβάζετε σωστά. Και γιατί βιαζόσαστε; Τώρα γράφω το δεύτερο μέρος, θα υπάρξει και τρίτο, αν ζήσω. Τότε θα καταλάβετε καλύτερα». Εκείνοι όμως ανένδοτοι: «Ή την αποκηρύχνεις ή…». Κι εγώ τους λέω: «Πάρετε μόνοι σας την ευθύνη, εγώ βιβλία δεν καίω». Τότε μου είπαν πως η απόφαση ήταν κιόλας βγαλμένη: «Ή…ή…». Κι εγώ αποκρίθηκα: «Ό,τι βλέπω καταθέτω, μια μαρτυρία. Δεν είναι η συνείδησή μου καπέλο να την πάρω από τούτο το καρφί και να την κρεμάσω στο άλλο».

Έτσι διαγράφτηκε από το ελληνικό Κ.Κ. της Αιγύπτου.Όταν γράφεται το β΄ μέρος, η Αριάγνη, η επίθεση γίνεται πια στον ελληνικό χώρο με τη δήθεν λογοτεχνική κριτική του Μάρκου Αυγέρη στο περιοδικό Ελληνική Αριστερά. Η διαμάχη πήρε μεγάλες διαστάσεις. Ωστόσο, η Νυχτερίδα (1965) έγινε αποδεκτή από το σύνολο της αριστερής κριτικής και, αναδρομικά, ολόκληρη η Τριλογία. Είχε κυλήσει όμως αρκετό νερό εκείνα τα χρόνια των ζυμώσεων μέσα κι έξω από την Ελλάδα. Αλλά ήρθε η δικτατορία. Μέσα στις φυλακές, η Τριλογία διαβαζόταν παράνομα γιατί ήταν απαγορευμένη. Περνούσε από χέρι σε χέρι.

Ο κόσμος σήμερα, που μπορεί να μην ξέρει τίποτα για το κίνημα της Μέσης Ανατολής, τι θα βρει στον Τσίρκα;

Θα βρει την Ιστορία του. Γιατί όσα συνέβησαν στη Μέση Ανατολή, με αποκορύφωμα τον Απρίλη, ήταν το πρόκριμα των εξελίξεων στην Ελλάδα (Δεκέμβρης, κλπ). Και βλέπει κανείς με τι δόλιους μηχανισμούς η Αγγλία - «η δολερή Αλβιών», καλά το λέμε - προσεταιρίζεται τις εξουσίες των λαών και επιβάλλει την κυριαρχία της. Σήμερα, που ολόκληρη η Μέση Ανατολή είναι φλεγόμενο πεδίο, παίζεται, με άλλους όρους, το ίδιο παιχνίδι. Η Τριλογία έχει μια ανατριχιαστική επικαιρότητα. Επικαιρότητα και για άλλους λόγους: Ο ρατσισμός έχει διαποτίσει ευρύτατα στρώματα, και λαϊκά. Το αντιρατσιστικό πνεύμα που διέπει ολόκληρο το έργο, αλλά ιδιαίτερα την Αριάγνη, η αλληλεγγύη των καταπιεσμένων, των θυμάτων, ο σεβασμός του όποιου «άλλου» μέσα σ΄ ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον είναι μέγα μάθημα ανθρωπιάς. Το πάθος της ελευθερίας, ο αγώνας για κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά και η ανάγκη περιφρούρησης του αγώνα, όχι μόνο από τους εχθρούς, αλλά και από τους συντρόφους, είναι αξίες και στάσεις ζωής που προβάλλονται χωρίς διδακτισμό. Και για να τελειώνουμε όπως αρχίσαμε: ο αναγνώστης θα έχει την απόλαυση της ανάγνωσης. Γιατί, πέρα απ' όλα και μαζί μ' όσα είπα, οι Ακυβέρνητες Πολιτείες, πλέκοντας την Ιστορία με τον ερωτικό μύθο, αποκαλύπτουν ένα σύμπαν γεμάτο χυμούς ζωής.

-Βιβλιοκριτική

Από τον Ζαπάτα στον Λένιν

Αδόλφο Τζίλι

Η Μεξικάνικη Επανάσταση 1910-1920

Τιμή: 20 ευρώ
484 σελίδες
Εκδόσεις: Κουκίδα

Το φθινόπωρο του 1914 η καρδιά της παγκόσμιας επανάστασης χτυπούσε στην Πόλη του Μεξικού. Η πρωτεύουσα της χώρας είχε καταληφθεί από τα στρατεύματα των εξεγερμένων αγροτών. Στις αρχές του Δεκέμβρη οι ηγέτες τους, ο Εμιλιάνο Ζαπάτα και ο Πάντσο Βίγια, μπήκαν θριαμβευτικά στο Εθνικό Μέγαρο, την έδρα της εξουσίας των πλούσιων γαιοκτημόνων. Ηταν η κορυφαία στιγμή της επανάστασης που συντάραξε συνθέμελα την μεξικάνικη κοινωνία για μια ολόκληρη δεκαετία -από το 1910 ώς το 1920.

Ολα είχαν ξεκινήσει τον Ιούνη του 1910 με την "επανεκλογή", για πολλοστή φορά, στην προεδρία του Πορφύριο Ντιάζ, του 80 χρονου πλέον δικτάτορα που είχε αρπάξει την εξουσία, με ένα πραξικόπημα, στα μέσα της δεκαετίας του 1870. Ο ηγέτης της αντιπολίτευσης, ο Φρανσίσκο Μαδέρο, βρισκόταν στην φυλακή. "Αφού αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους", γράφει ο Αδόλφο Τζίλι, "τον Οκτώβριο διέφυγε στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στις 5 του ίδιου μήνα, στην πόλη του Σαν Λουίς Ποτοσί, ανακοίνωσε το "Σχέδιο του Σαν Λουίς". Αυτό το πρόγραμμα κήρυσσε άκυρες τις εκλογές που είχαν πραγματοποιηθεί, κήρυσσε τον Μαδέρο προσωρινό πρόεδρο μη αναγνωρίζοντας την κυβέρνηση του Πορφύριο Ντιάζ και επέμενε στην αρχή της μη επανεκλογής".

Ο Μαδέρο δεν ήταν επαναστάτης. Ούτε είχε τίποτα το κοινό με τους φτωχούς αγρότες που κατέλαβαν τον 1914 την Πόλη του Μαξικού. Ο Μαδέρο ήταν γόνος μιας πάμπλουτης οικογένειας γαιοκτημόνων και βιομηχάνων από το Σαν Λουίς Ποτοσί. Το τελευταίο πράγμα που ήθελε και ο ίδιος και οι συνεργάτες του ήταν να "ηγηθούν μιας επανάστασης όπως εκείνης που ξέσπασε τελικά στα χέρια τους". Το μόνο που ήθελε η αντιπολίτευση του Μαδέρο ήταν "να κατευθύνει την λαϊκή δυσαρέσκεια, να κάνει στην άκρη το γέροντα δικτάτορα και να διασφαλίσει τη ειρηνική διαδοχή του μέσω δημοκρατικών πολιτικών μεταρρυθμίσεων".

Η μεξικανική κοινωνία, όμως, έμοιαζε με καζάνι έτοιμο να εκραγεί στις αρχές του αιώνα. Η εξουσία βρισκόταν ακόμα στα χέρια της παλιάς, παραδοσιακής άρχουσας τάξης, των πλούσιων γαιοκτημόνων, που είχαν "κληρονομήσει" την χώρα από τους Ισπανούς αποικιοκράτες στις αρχές του 19ου αιώνα. Η ραγδαία οικονομική άνθηση των τελευταίων δεκαετιών του 19ου αιώνα είχε δημιουργήσει μια πλούσια αστική τάξη τραπεζιτών και βιομηχάνων -ο Μαδέρο ήταν ένα τυπικό "δείγμα" αυτής της νέας πλούσιας ελίτ. Ταυτόχρονα όμως είχε γεννήσει και μια δυνατή εργατική τάξη συγκεντρωμένη κύρια στις πόλεις και στα ορυχεία που είχε αρχίσει να οργανώνεται, να διεκδικεί και να παλεύει.

Η πλειοψηφία των Μεξικάνων εξακολουθούσε να ζει στην ύπαιθρο. Οι συνθήκες ήταν φριχτές. Τεράστιες εκτάσεις είχαν "δεσμευτεί" για την παραγωγή καπνού, καφέ και ζάχαρης -προϊόντων προς εξαγωγή δηλαδή. Η μανία των γαιοκτημόνων για χρήμα και εξαγωγές είχε απαλλοτριώσει ακόμα και τις περισσότερες παραδοσιακές "κοινοτικές γαίες". Οι αγρότες αντιστάθηκαν αλλά ο Ντιαζ έστειλε τον στρατό και κατέστειλε αυτές τις τοπικές εξεγέρσεις με βαναυσότητα. Το αποτέλεσμα ήταν μια φοβερή φτώχεια: η πλειοψηφία των αγροτών ζούσε σε χειρότερες συνθήκες από ότι οι παππούδες τους έναν αιώνα πριν - στην εποχή της αποικιοκρατίας.

Η άρχουσα τάξη και ο Ντιαζ είχαν πολύ μεγάλη επίγνωση του κινδύνου που θα είχε οποιαδήποτε προσπάθεια φιλελευθεροποίησης. "Η ανησυχία του Ντιαζ", γράφει ο Τζίλι, "και των πιο κοντινών σ'αυτόν πολιτικών ανδρών ήταν ότι οποιαδήποτε πολιτική παραχώρηση, σα αυτές που διεκδικούσαν ο Μαδέρο και το κόμμα του... θα έδινε έναυσμα στον πληθυσμό και μπορούσε να επισπεύσει την επαναστατική έκρηξη..."

Ο Μαδέρο, όμως, αποφάσισε να αψηφίσει αυτούς τους κινδύνους τον Οκτώβρη του 1910. "Στο τρίτο του άρθρο, το Σχέδιο του Σαν Λουίς διακήρυσσε ότι θα επιστρεφόταν στους αρχικούς της ιδιοκτήτες, στην πλειοψηφία τους Ινδιάνοι, η γη που τους είχαν υφαρπάξει τα δικστήρια και οι αρχές εφαρμόζοντας καταχρηστικά το νόμο περί χέρσων εδαφών. Αυτές οι δικαστικές αποφάσεις και διατάξεις θα υπόκειντο σε αναθεώρηση και οι νέοι κάτοχοι των εδαφών θα έπρεπε να τα επιστρέψουν στους μικροϊδιοκτήτες που είχαν υποστεί την αυθαίρετη υφαρπαγή. Αυτό ήταν το μοναδικό σημείο του σχεδίου που έθετε, σε γενικές γραμμές, μια κοινωνική διεκδίκηση." Οπως ήταν αναμενόμενο, όμως, τράβηξε την προσοχή των αγροτών που άρχισαν να παίρνουν τα όπλα, να ξεσηκώνονται, να διώχνουν τους τοπικούς γαιοκτήμονες και να καταλαμβάνουν την γη.

Ο Μαδέρο μπήκε στο Μεξικό τον Φεβρουάριο του 1911. "Συγκέντρωσε τις δυνάμεις του, επιτέθηκε στο χωριό Κάσας Γκράντες αλλά ηττήθηκε στις 6 Μαρτίου. Ομως το καθοριστικό πλέον δεν ήταν ο θρίαμβος ή η στρατιωτική ήττα του Μαδέρο. Το Μάρτιο συνεχίστηκαν οι εξεγέρσεις σε διάφορα σημεία της χώρας. Στην πολιτεία Μορέλος ξεσηκώθηκε ο Εμιλιάνο Ζαπάτα με άλλους τοπικούς ηγέτες, πήραν στην κατοχή τους τα όπλα κάποιων λατιφουντίων και ξεκίνησαν τον αγώνα αυτού που σύντομα θα γινόταν ο Απελευθερωτικός Στρατός του Νότου".

Τον Μάιο ο Μαδέρο κατάφερε να συγκεντρώσει ξανά τα στρατεύματά του στον βορρά, στην Τσιουάουα απέναντι από την πόλη Σιουδάδ Χουάρες. Ο Μαδέρο, όμως, δίσταζε. Οι εκπρόσωποι του συνέχιζαν να έχουν συνομιλίες με τον Ντιαζ και ο Μαδέρο ήλπιζε σε μια "ειρηνική διευθέτηση" -σε έναν συμβιβασμό. Οι στρατηγοί του, όμως, είχαν διαφορετική γνώμη. "Χωρίς να περιμένουν τις διαταγές του, οι στρατιωτικοί του αρχηγοί Φρανσίσκο (Πάντσο) Βίγια και Πασκουάλ Ορόσκο έκαναν έφοδο και κατέλαβαν την πόλη... Ηταν η πρώτη πόλη που έπαιρ-

Φωτογραφια από την επανάσταση στο Μεξικό

νε στα χέρια της η επανάσταση...”

Λίγες μέρες αργότερα η κυβέρνηση υπέγραψε συμφωνία με τον Μαδέρο. Ο Ντιαζ θα παρέδιδε την εξουσία και θα έφευγε από την χώρα. Η εξουσία θα περνούσε σε μια προσωρινή κυβέρνηση η οποία θα προκήρυσε νέες εκλογές. Για τον Μαδέρο η επανάσταση είχε λήξει. Το μόνο που απασχολούσε τώρα τη νέα πολιτική ηγεσία ήταν πώς θα αθετούσε τις υποσχέσεις που είχε μοιράσει στους αγρότες για την αναδιανομή της γης -πως θα ξεχνούσε το περιβόητο “άρθρο 3”. Για τους αγρότες, όμως, η επανάσταση είχε μόλις αρχίσει.

Ο Τζίλι ακολουθεί ένα προς ένα τα βήματα που οδήγησαν τους αγρότες στην Πόλη του Μεξικού. Την κωλυσιεργεία της νέας κυβέρνησης, τη δολοφονία του Μαδέρο, την ανάδειξη του Βενουστιάνο Καρράνσα στην ηγεσία των “συνταγματικών”που ανέλαβαν την κυβέρνηση, την “ανταρσία” του Ζαπάτα και του Βίγια, τον εμφύλιο πόλεμο και την επικράτηση των αγροτών τον Δεκέμβρη του 1914, με την κατάληψη της Πόλης του Μεξικού και την είσοδο του Βίγια και του Ζαπάτα στο Εθνικό Μέγαρο.

Παρά τον ηρωϊσμό τους, όμως, οι αγρότες δεν βγήκαν τελικά νικητές από την Μεξικάνικη Επανάσταση. “Στην πραγματικότητα”, γράφει ο Τζίλι, “η εξουσία ήταν κενή”. “Η παλιά ολιγαρχία έχει χάσει την εξουσία για πάντα, μαζί με ένα μεγάλο μέρος των περιουσιών της -κάτι που ακόμα δεν έχει συμβεί, ούτε επρόκειτο να συμβεί για πολλά χρόνια αργότερα σε καμιά χώρα της Λατινικής Αμερικής. Οι εκπρόσωποι της νέας αστικής τάξης ακόμα δεν έχουν μπορέσει να εδραιώσουν την εξουσία στα χέρια τους. Οχι μόνο δεν τα έχουν καταφέρει αλλά έχουν αναγκαστεί να υποχωρήσουν μπρος στην ξαφνική επίθεση των όπλων των αγροτών, αφήνοντάς τους το πολιτικό κέντρο τη χώρας, την πρωτεύουσα, και το υλικό σύμβολο αυτής της εξουσίας, το Εθνικό Μέγαρο, κατειλημένο από τα ζαπατικά στρατεύματα”.

Ομως “δεν αρκεί να χάσει η ολιγαρχία την εξουσία: κάποιος πρέπει να την πάρει”. Αλλά ούτε ο Ζαπάτα, ούτε ο Βίγια είχαν σαν στόχο να πάρουν την εξουσία. “Η άσκηση της εξουσίας απαιτεί ένα πρόγραμμα. Η εφαρμογή ενός προγράμματος απαιτεί μια πολιτική. Η άσκηση πολιτικής χρειάζεται ένα κόμμα. Τίποτα από αυτά δεν είχαν οι αγρότες. Ούτε μπορούσαν να έχουν”.

Ο Ζαπάτα και ο Βίγια εγκατέλειψαν, με την θέλησή τους, το Εθνικό Μέγαρο. Και ύστερα αποχώρησαν από την πρωτεύουσα. Η παρακάτω στοιχομυθία από τα πρακτικά είναι συγκλονιστική.

“Βίγια: Εγώ δεν έχω ανάγκη από δημόσιες θέσεις, γιατί δεν ξέρω να τις κουμαντάρω. Για να δούμε πού είναι αυτοί οι άνθρωποι... Εγώ το ξέρω καλά ότι τον πόλεμο τον κάνουμε εμείς οι αγράμματοι άνθρωποι, για να επωφεληθούν τελικά οι γραμματιζούμενοι: όμως τουλάχιστον να μη μας δίνουν έγνοιες...

Ζαπάτα: Για αυτό εγώ τους προειδοποιώ όλους τους φίλους μας να είναι πολυ προσεκτικοί, αλλιώς θα πέσει ματσέτα... Λοιπόν εγώ πιστεύω ότι δεν θα μας ξεγελάσουν. Ετσι και αλλιώς τους έχουμε βάλει χαλινάρι και θα τους προσέχουμε, κι από τη μια μεριά και από την άλλη...”

Λίγες μέρες αργότερα τα “συνταγματικά στρατεύματα” κατέλαβαν το κενό που είχαν αφήσει πίσω τους οι αγρότες. Και φυσικά, το πρώτο πράγμα που έκανε η νέα “επαναστατική” κυβέρνηση του Καράνσα ήταν να ξεγελάσει τους αγρότες. Οι υποσχέσεις ξεχάστηκαν, οι στρατοί τους καταδιώχθηκαν και η χώρα ολόκληρη παραδόθηκε στην βία. “Στις αρχές του Ιανουαρίου του 1915 όλη η επικράτεια της χώρας ήταν ένα απέραντο πεδίο μάχης”.

Οι αγρότες άντεξαν δυο περίπου χρόνια ακόμα. Ενα εκατομμύριο άνθρωποι έχασαν την ζωή τους στις μάχες που ακολούθησαν. Ο Ζαπάτα και ο Βίγια έπεσαν νεκροί, δολοφονημένοι από τις σφαίρες του Καράνσα.

Το 1917 η επανάσταση συντρίφτηκε οριστικά. Ηταν η ίδια χρονιά που η επανάσταση -με ηγεσία την εργατική τάξη αυτή τη φορά- θα θριάμβευε στην μακρινή Ρωσία. Η διαφορά ανάμεσα στο Μεξικό και τη Ρωσία ήταν η παρέμβαση της εργατικής τάξης και ο ρόλος των Μπολσεβίκων που κατάφεραν στην κρίσιμη στιγμή να οδηγήσουν εργάτες και αγρότες μαζί στην εξουσία.

Σωτήρης Κοντογιάννης

Μια ανεπαρκής θεωρία

S.A Resnick - R.D Wolf

Ταξική θεωρία και Ιστορία -Καπιταλισμός και Σοσιαλισμός στην ΕΣΣΔ

Τιμή: 26 ευρώ
611 σελίδες
Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα

Πρόσφατα κυκλοφόρησε στα ελληνικά το βιβλίο των Ρέσνικ και Γουλφ για τη Ρωσία. Ένα βιβλίο που δηλώνει ότι «η ΕΣΣΔ στη διάρκεια ολόκληρης της ιστορίας αντιπροσώπευε κυρίως μια μορφή κρατικού καπιταλισμού» δε μπορεί παρά να προκαλεί το ενδιαφέρον. Γιατί επαναφέρει τη συζήτηση για τη φύση των κοινωνιών που κατέρρευσαν το 1989 και κατ᾽ επέκταση για το τι σημαίνει σοσιαλισμός.

Οι δυο συγγραφείς υποστηρίζουν ότι «ένα ιδιαίτερο είδος καπιταλιστικής ταξικής δομής αποτελούσε το πραγματικό ταξικό περιεχόμενο του Σοβιετικού ‘σοσιαλισμού’». Λένε ότι αυτό το «ιδιαίτερο είδος» επικράτησε ήδη με την επανάσταση του 1917, που δεν ήταν τίποτα άλλο από τη μετάβαση ανάμεσα σε δυο διαφορετικά είδη καπιταλισμού. Προσπαθούν να αποδείξουν αυτό το

σχήμα αναφερόμενοι στις «πολλαπλές ταξικές δομές» της ρώσικης κοινωνίας και την αλληλεπίδρασή τους. Δε κάνουν δηλαδή την προσπάθεια να δουν τη ρώσικη κοινωνία σα κομμάτι ενός παγκόσμιου συστήματος και να εξηγήσουν έτσι πώς χάθηκε η ρώσικη επανάσταση και με ποιες προτεραιότητες έκανε τις επιλογές της η άρχουσα τάξη που κυριάρχησε στα συντρίμμια της.

Ο Ρέσνικ και ο Γουλφ είναι δυο αμερικάνοι οικονομολόγοι που έχουν γράψει από κοινού πολλά βιβλία όπως το Rethinking Marxism, το Knowledge and Class. Το παρόν βιβλίο είναι στην ουσία συνέχεια των προβληματισμών τους για την έννοια της τάξης που έχουν αναπτυχθεί σε προηγούμενα έργα τους.

Η βασική θεωρητική αφετηρία των Ρέσνικ και Γουλφ είναι ότι η κοινωνική τάξη δεν ορίζεται από τις σχέσεις ιδιοκτησίας ή εξουσίας, αλλά από το πώς μια κοινωνία οργανώνει την «παραγωγή, την οικειοποίηση και τη διανομή του πλεονάσματος».

Αυτή η αντιμετώπιση έχει τη θετική της πλευρά όσον αφορά τη συζήτηση για τη φύση της ρώσικης κοινωνίας. Πολλοί θεωρούν ότι επειδή η ρώσικη οικονομία ήταν σχεδόν εξολοκλήρου κρατική, τότε αυτόματα ήταν και σοσιαλιστική ή τέλος πάντων μη-καπιταλιστική, εκμεταλλευτική. Το πραγματικό κριτήριο όμως είναι το για ποιον και για ποιο λόγο δούλευαν οι εργάτες στη Ρωσία, πόσο «δικός» τους ήταν ο πλούτος που παρήγαγαν.

Η απόσπαση του «πλεονάσματος», είναι χαρακτηριστικό κάθε εκμεταλλευτικής κοινωνίας, όχι αποκλειστικά του καπιταλισμού. Οι δουλοκτήτες, οι φεουδάρχες, κάθε εκμεταλλευτική τάξη, επεδίωκε να αποσπά το προϊόν της εργασίας των εκμεταλλευόμενων τάξεων.

Αυτό που ξεχωρίζει τον καπιταλισμό από τα άλλα εκμεταλλευτικά συστήματα είναι ότι «απελευθερώνει» τους εργάτες από τα μέσα παραγωγής, το μόνο που κατέχουν είναι η εργατική τους δύναμη. Επίσης, ο καπιταλισμός είναι ένα σύστημα στο οποίο ο ρυθμός της εκμετάλλευσης δε καθορίζεται από την επιθυμία των καπιταλιστών για πολυτελή κατανάλωση αλλά από τις πιέσεις της ανταγωνιστικής συσσώρευσης κεφαλαίου. Όποιο κεφάλαιο μείνει πίσω στη κούρσα της συσσώρευσης, χάνει, πετιέται έξω από το «παιχνίδι».

Μάταια, όμως, θα ψάξει κανείς σ' αυτό το βιβλίο να βρει μια ερμηνεία της κρατικο-καπιταλιστικής φύσης της πρώην ΕΣΣΔ που να ανταποκρίνεται σε αυτά τα κριτήρια. Ποια ήταν η κινητήρια δύναμη της εκμετάλλευσης των εργατών; Σε ποιες επιλογές υπάκουε ο λεγόμενος σχεδιασμός της ρώσικης οικονομίας; Στη σελ. 178 διαβάζουμε «Ο στόχος των κατανομών πλεονάσματος από το κράτος ήταν να ενισχυθεί και να επεκταθεί η ταξική δομή που παράγει το πλεόνασμα». Πρόκειται για ταυτολογία, που δεν εντοπίζει καμιά δυναμική στην ρώσικη κοινωνία.

Αντί να αντιμετωπίσουν τη ΕΣΣΔ μέσα στο πλαίσιο των αντιθέσεων ενός παγκόσμιου συστήματος, οι συγγραφείς την αντιμετωπίζουν ως ένα σύνολο «πολλαπλών και αλληλεξαρτούμενων ταξικών δομών». Το βιβλίο αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο ασχολείται με την έννοια του κομμουνισμού, το δεύτερο με την έννοια του κρατικού καπιταλισμού. Και μόνο το τρίτο με την «άνοδο και πτώση της ΕΣΣΔ».

Για τους Ρέσνικ και Γουλφ το 1917 σηματοδοτεί απλά και μόνο τη μετάβαση από τον ιδιωτικό στον κρατικό καπιταλισμό και μάλιστα μόνο στο τομέα της βιομηχανίας στη Ρωσία. Η αγροτική οικονομία παρέμεινε στις «φεουδαρχικές ή ακόμα και στις «αρχαϊκές δομές» μέχρι την κολεκτιβοποίηση του Στάλιν που επέβαλε «κομμουνιστικές δομές»!

Η εργατική επανάσταση του 1917 εξαφανίζεται, κυριολεκτικά. Οι Μπολσεβίκοι και οι εργάτες «νόμιζαν» ότι έχτιζαν το σοσιαλισμό αλλά στην πραγματικότητα έχτιζαν ένα κρατικό καπιταλισμό, μας λένε ουσιαστικά οι συγγραφείς. Αν είναι έτσι, τότε η μαρξιστική θέση ότι μέσα από τη συλλογική επαναστατική δράση η εργατική τάξη απαλλάσσεται από τη «ψευδή συνείδηση» και παίρνει συνειδητά τη ζωή της στα χέρια της, δεν ισχύει. Εκτός αν το 1917 δεν ήταν εργατική επανάσταση. Οι συγγραφείς αρνούνται να μπουν σ' αυτή τη συζήτηση.

Το αποτέλεσμα είναι να βλέπουν τον Στάλιν περίπου ως φυσική συνέχεια της επανάστασης του 1917. Στην ουσία αντιμετωπίζουν τη σταλινική αντεπανάσταση του '30 σα μια απλή επιστροφή στις «αμιγώς κρατικοκαπιταλιστικές δομές» του «Πολεμικού Κομμουνισμού» στα χρόνια του εμφύλιου.

Χρειάζεται πραγματικά μεγενθυτικός φακός για να ανακαλύψει κανείς στις σελίδες του βιβλίου την άγρια καταστολή των εργατικών δικαιωμάτων, την κατακόρυφη πτώση του βιοτικού επιπέδου, τα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας, τη πανταχού παρούσα μυστική αστυνομία, τις εκκαθαρίσεις της δεκαετίας του '30. Ακόμα και οι πιο σκληρές στιγμές του εμφύλιου πολέμου, όταν τα εργατικά συμβούλια και η εργατική δημοκρατία αιμορραγούσαν θανάσιμα από οικονομική και κοινωνική κατάρρευση που προκαλούσε ο πόλεμος, δε μπορούν να συγκριθούν με το σκοτάδι της δεκαετίας του '30. Η διαφορά είναι ποιοτική: η διαφορά ανάμεσα στην επανάσταση που παλεύει να υπερασπισθεί τον εαυτό της και στην αντεπανάσταση που θριαμβεύει μέσα σε ποταμούς αίματος.

Μια ανάλυση που βλέπει την ρώσικη κοινωνία ανάμεσα στο 1917 και στο 1989 σαν «εύθραυστα συμπλέγματα ταξικών δομών που εμπλέκονταν σε αντιφατικές σχέσεις με ασταθείς ισορροπίες» δεν μπορεί να εξηγήσει ούτε την άνοδο της ΕΣΣΔ, για την ακρίβεια του κρατικού καπιταλισμού, ούτε τη κρίση και τη πτώση της. Προς το τέλος του βιβλίου, οι συγγραφείς προτείνουν μάλιστα ότι «η απάντηση στην κοινωνική εξαχρείωση μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70 θα μπορούσε να ήταν διαφορετική και να είχε επιτύχει τη ματαίωση (της κατάρρευσης)» Πώς; Για παράδειγμα «με ένα σοβαρό διευρυμένο πείραμα με ταξικές κομμουνιστικές δομές στη βιομηχανία». Δηλαδή η άρχουσα τάξη θα αρνιόταν τον εαυτό της και θα εφάρμοζε κομμουνιστικές πολιτικές;

Η ετικέτα κρατικός καπιταλισμός είναι παραπλανητική όταν τη χρησιμοποιούν οι Ρέσνικ και Γουλφ. Αν θέλετε να βρείτε μια θεωρία που να εξηγεί πραγματικά το πώς αναδύθηκε ο κρατικός καπιταλισμός πάνω στα συντρίμμια της επανάστασης του Οκτώβρη διαβάστε το βιβλίο του Τόνι Κλιφ «Κρατικός Καπιταλισμός στη Ρωσία». Η σύγκριση είναι συντριπτική.

Λέανδρος Μπόλαρης